

Dissertatio literaria de comparationibus et metaphoris apud Atticos praesertim poetas

<https://hdl.handle.net/1874/253172>

7

DISSERTATIO LITERARIA
DE
COMPARATIONIBUS ET METAPHORIS
APUD
ATTICOS PRAESERTIM POETAS.

DISSERTATIO LITERARIA
DE
COMPARATIONIBUS ET METAPHORIS

APUD
ATTICOS PRAESERTIM POETAS,

QUAM
ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI

CORNELII HUBERTI CAROLI GRINWIS,

MATH. MAG. PHIL. NAT. DOCT. ET IN MATH. ET PHIL. NAT. FAC. PROF. ORD.

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU

ET

NOBILISSIMAE FACULTATIS PHILOSOPHIAE THEORETICAE
ET LITERARUM HUMANIORUM DECRETO,

PRO GRADU DOCTORATUS

SUMMISQUE IN

PHILOSOPHIAE THEORETICAE ET LITERARUM HUMANIO-
RUM DISCIPLINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

IN ACADEMIA RHENO-TRAIECTINA

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS

ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTET

GUILIELMUS FREDERICUS HENRICUS COENEN,

E PAGO GENT.

Ad diem XI m. Decembris A. MDCCCLXXV, Hora III.

TRAIECTI AD RHENUM,
APUD KEMINK ET FILIUM.

MDCCCLXXV.

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1891

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1891

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1891

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1891

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1891

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1891

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1891

PARENTIBUS CARISSIMIS.

1871

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PRAEFATIO.

Cum constituissem scribere de argumento quodam ex Literis Graecis aut Latinis ad summos in Literis consequendos honores, Vir Clarissimus VAN HERWERDEN mihi suavit ut inquirerem in figuratam orationem apud poetas Atticos.

Quod argumentum cum mihi valde placeret mox opus aggressus sum. Collegi igitur comparationes et methaphoras, quae extant apud Tragicos Graecos et Aristophanem. Ad quas illustrandas adhibui Comicorum ceterorum et Lyricorum reliquias. Etiam pedestris orationis scriptores non plane neglegendi esse videbantur; in primis vero perlegi Platonem, ex cuius scriptis plerasque figuras ad hoc argumentum pertinentes adnotavi.

De ratione autem, qua rem egerim, cum hic nihil addendum habeam, mihi Academiae vale dicturo unum restat officium, cui libenter satis facio, ut publice profitear gratum animum erga Praeceptores, quorum institutione egregia frui mihi contigit.

Tibi in primis gratias ago, Vir Clarissime VAN HER-
WERDEN, Promotor Aestumatissime, qui me semper singu-
lari prosecutus es benevolentia, et monitis Tuis me hanc
dissertationem scribentem modo humanissimo adiuvisisti.

Vos quoque, Viri Clarissimi OPZOOMER et BRILL,
maximas accipite gratias. Vobis persuasum sit me nunquam
oblitutum esse, quanti mihi facienda sint Vestra in me
merita.

Vobis omnibus, Viri Clarissimi, longum et felicem vitae
cursum opto, ut diu possitis prodesse studiis Iuventutis Aca-
demicae.

Vobis quoque, Amici Commilitones, spero fore ut pro-
spere cuncta procedant. Hic libellus vobis renovet memoriam
illius temporis, quod in hac Musarum sede sodales de-
gimus.

INTRODUCTIO.

Figurate orationis praecipua pars continetur comparationibus et metaphoris, quas figuras ex Atticis praesertim poetis collegi et illustrare conabor. Quae quomodo inter se differant et cohaereant, unicuique notum est. Comparationes autem tempore praecedunt metaphoras, nam postquam similitudo quaedam tam familiaris facta est, ut sententiam unusquisque statim intellegat, si res translata pro re cogitata scribatur, omissa coniunctione comparativa, tum demum metaphora usurpari potest; qua de causa in hac scriptione comparationes identidem primo loco ponam, tum sequentur metaphorae, quae inde explicari possunt.

Figurae, de quibus agemus, ad haec genera referri possunt:

1°. Saepissime occurrunt eae quae petitae sunt ex *natura*, quas cum antiquissimas esse duxi et simplicissimas, primo loco collegi et exponam.

2°. Sequuntur illae, quae sumtae sunt ex *re nautica*,

quarum numerum maximum reperiri apud poetas Atticos et reliquos Graecos scriptores, minime mirum esse videbitur. Mari enim Graeci carissima et optima referebant accepta, libertatem et opes, neque ignotum est imaginem maris et navigationis optime convenire fluctuantibus et incertis rebus humanis, ita ut omnibus poetis haec metaphora perfamiliaris facta sit.

3°. Tertium genus est earum, quae continent imagines ex *artibus* sumtas, quae quotidie ab hominibus tractantur et quae Graecis familiares erant: *ars lanifica*, *architectura*, *ars medica*, al.

4°. Quartum est earum, quae pertinent ad *ludos* et *palaestram*, cum quo genere, etsi proprie eo non pertinent, eas coniunxi, quae sumtae sunt ex *arte sagittandi*. Satis frequentes hae metaphorae occurrunt, quae res optime explicari potest ex harum rerum amore, quo Graecos, Athenienses in primis, flagrasse notum est.

5°. Quintum denique caput complectitur eas figuras, quae ad certum genus referri non posse videbantur, nec tamen in hac dissertatione neglegi poterant.

CAPUT I.

Hoc caput continet figuras ex *natura* petitas, quarum variae sunt species. Cum *avibus, animalibus aliis, cane, equo, leone* comparantur homines; tum quoque *plantae, arbores, flores* in translationibus occurrunt; denique nonnullae reperiuntur metaphorae quae ad *aërem, ventos, fluctus* pertinent.

Iam harum figurarum videamus exempla apud poetas Atticos, quorum agmen ducit AESCHYLUS.

Comparisonem huius generis legimus in eius tragoedia, cui titulus est Septem contra Thebas, vs. 289 sqq.

μέριμναι ζωपुरοῦσι τάρβος
τὸν ἀμφιτειχῆ λέων, δράκοντας ὡς τις τέκνων
ὑπερδέδοικεν λεχάτων δυσεινάτορας
πάντροφος πελειάς.

Sunt verba chori matrum, quae suum metum his significant. Pro voc. πάντροφος a nonnullis editoribus scribitur πάντρομος, quod Dindorf quoque olim probavit, in ed. 5^a vero denuo πάντροφος scripsit, citans Tzetzen ad Lycophr. 87 et Eustath. ad Hom. p. 1602, qui loci iam a Schützio memorati sunt. Hic autem criticus, me iudice recte, dicit

praefendum esse πάντρομος; πάντροφος enim, quod secundum explicationem Tzetzae, significat: *mater quae omnes nutrit*, non pulchriorem reddit imaginem neque novi quidquam addit. Si vero scribitur πάντρομος, sensum aptissimum verba nanciscuntur. Tum enim significant *columbam, quae tremit omnibus membris metuens periculum, quod pullis imminet a draconibus*. Secundum Blomfieldum voc. δυσεννότορας sic vertendum est: *perniciosos tori consortes*. Hoc vero, mea quidem sententia, minus aptum foret. Me iudice sic accipiendum est, ut cogitemus draconem, qui in vicinia nidi decumbit et insidiatur. Ceterum cum hoc loco apte conferri potest Sept. c. Theb. vs. 503, ubi de Pallade Eteocles dicit:

πύλαισι γείτον' ἀνδρὸς ἐχθαιρουσ' ὕβριν
εἶρξει νεοσσῶν ὡς δράκοντα δύσχιμον.

Cf. Plato Legg. VII. p. 814.

Aliud exemplum huius generis legimus in Supplicibus vs. 223 sqq., ubi Danaus comparat suas filias cum *columbis, quae metu accipitrum fugerunt*:

ἐν ἀγνώῳ δ' ἐσμάς ὡς πελειάδων
Ἰζεσθε κίρκων τῶν ὀμοπτέρων φόβῳ,
ἐχθρῶν ὀμαίμων καὶ μαινότων γένος.

Locus est perspicuus, fortasse nimis perspicuus; ultimo enim versu, ni fallor, facile careremus, quum nihil contineat nisi imaginis explicationem, κίρκοι ὀμοπτεροὶ sunt *accipitres eiusdem generis*; haec verba igitur per ὀμαίμων explicantur; ἐχθρῶν autem, post κίρκων et πελειάδων in praegressis, nemo omissum desideraret. Credo igitur hunc versum

supervacuum esse et imaginem corrumpere, qua de causa eum eiciendum puto. Quod attinet ad vocabulum *δρόπτερος*, occurrit quoque in Aeschyli Choeph. vs. 174 *κάροτ' ἰδεῖν δρόπτερον*.

Eadem imagine poeta usus est de eadem re Prometh. vs. 857 sq.

κίρκοι πελειῶν οὐ μακρὰν λελειμμένοι,
ἤξευσι θηρεύοντες οὐ θηρασίμους
γάμους.

Iidem proci in eadem fabula, Supplic. vs. 751 sq. comparantur cum *corvis*, qui infesti sunt parvis et imbecillis avibus:

οὐλόφρονες δὲ καὶ δολιομήτιδες δυσάγνοισι φρεσίν,
κόρακες ὥστε, βωμῶν ἀλέγοντες οὐδέν.

In Choephoris duae metaphorae occurrunt, quae huc pertinent: vs. 246 sqq., ubi Iovis auxilium ab Oreste implo-
ratur his verbis:

Ζεῦ Ζεῦ, θεωρὸς τῶνδε πραγμάτων γενεῶ·
ἰδοῦ δὲ γένναν εὐνιν ἀετῶ πατρὸς
θανόντος ἐν πλεκταῖσι καὶ σπειράμασι
δεινῆς ἐχίδνης· τοὺς δ' ἀπωρφαισμένους
νῆστις πιέζει λιμός· οὐ γὰρ ἐντελής
θήραν πατρῶων προσφέρειν σκηνήμασιν.

Queritur Orestes, se et Electram fame cruciari et vagari extra domum paternam. Non perspicuum est quid significet *θήρα πατρῶα*, cum nunquam de praeda Agamemnonis mentionem factam viderimus; an hic, ut Schützius voluit,

cogitandum est patrimonium, quo liberi privati sint quodque non possint ferre in suos nidos? Equidem puto aptius hac metaphora res Agamemnonidarum describi, si legimus cum Blomfieldo πατρώϊς pro πατρώων, ita ut illud adiectivum cohaereat cum σκηνήμασι. Haec mutatio difficultatem nullam habere videtur et, quod sententiam clariorem reddit, non improbabilem eam existimo. Verba tum significant: *prohibemur inferre praedam in nidum paternum, repellimur ab angue, qui patrem nostrum interemit et nidum occupavit*. Pauvius porro pro έντελής, quod difficile est ad explicandum, proposuit έντελεῖς, quam coniecturam valde probabilem esse iudico, quippe quae omnem tollat difficultatem.

Locus alter Choephorarum est vs. 500 sq., ubi Electra patrem his verbis appellat:

καὶ τῆσδ' ἄκουσον λαισθίου βοῆς, πάτερ,
 ἰδὼν νεοσσοῦς τοῦσδ' ἐφημένους τάΦω.

νεοσσοί, quod proprie de pullis dicitur, hic ad *liberos* interfecti herois translatum.

Denique memorandus est Eumen. vs. 999

Παλλάδος δ' ὑπὸ πτεροῖς ὄντας ἄζεται πατήρ.

„*Jupiter veretur illos qui sub alis Minervae degunt.*”

Haec metaphora, qua homines comparantur cum *pullis*, qui matris alis teguntur, quoque cognita est nostris scriptoribus, qui eam fortasse ex libris sacris petiverunt. Cf. Evang. Matthaei c. XXIII. vs. 37.

Comparationes et metaphorae huius generis apud SOPHOCLEM quoque occurrunt. Praecipuae sunt haec: Aiac. vs. 139 sq.

μέγαν ὄνον ἔχω καὶ πεφόβημαι
πτηνῆς ὡς ὄμμα πελείας.

Sic hos versus legimus apud Dindorf ed. 5, sed minime placet criticis, neque quid sibi velint haec verba, perspicuum est. Hanc ob causam vir cl. van Herwerden statuit cum Piersono legendum esse Φήνης pro πτηνῆς, et ipse coniecit ὄμμα mutandum esse in ὄμμα, πελείας in πελειάς; vide quae dixit de hoc loco: *Stud. critic. in Poet. Scenic. Graec.* Tum omnino verba perspicua fiunt et conveniunt citatis metaphoris et comparationibus. Hoc tantum mirum videri potest quod Sophocles illos nautas, socios Iiacis, comparavit cum *columba*, quare haec imago fortasse minus digna habenda est summo poeta. Aptius sine dubio Aeschylus hanc imaginem adhibuit de feminis et imbecillis, et cum de viris talia affert, simul *matres metuentes* loquentes inducit.

In fine eiusdem chori simili imagine usus est tragicus vs. 167 sqq. Dicit de inimicis et calumniatoribus herois:

ἀλλ' ὅτε γὰρ δὴ τὸ σὸν ὄμμα' ἀπέδραν,
παταγοῦσιν ἅπερ πτηνῶν ἀγέλαι·
μέγαν αἰγυπιὸν δ' ὑποδείσαντες
τάχ' ἄν, ἐξαίφνης εἰ σὺ Φανείης,
σιγῇ πτήξειαν ἄφῳνοι.

Pro ἀγέλαι Cobetus melius ἀγέλα; ὑποδείσαντες cum πτήξειαν coniunctum, hic idem significat quod designatur Homericō ὑποπεπτηῶτες Iliad. B. vs. 313, sunt *aves quae terrore tremunt et se demittunt*, appropinquante ave inimica. Verbum autem ὑποδείσαι, quod de hominibus quoque et

diis apud Homerum imprimis usurpatum videmus, peculiari usu adhibuerunt Attici de ave timente; v. c. apud Aristophanem Av. vs. 65 legimus nomen avis ὑποδείδιος. Porro de hoc loco animadvertendum est in versu 169 a Dawesio insertam esse particulam δ', quam Dindorf recepit. Lobeck dicit locum esse turbatum et olim proposuit legendum post αἰγυπιόν: τάχα δ' ἐξαίφνης εἰ σὺ Φανείης ὑποδείσαντες. κ. τ. ε. Hermannus vero hanc coniecturam improbavit, quare Lobeck eam non in textum recepit. Mihi videtur locus nunc legi sine vitio, qualem eum legimus in ed. Dindorfii; si vero difficultas quaedam remanere videatur in constructione verborum, hac mutatione propelli potest si legimus:

τάχ' ἂν ἐξαίφνης εἰ σὺ Φανείης,
μέγαν αἰγυπιόν σ' ὑποδείσαντες
σιγῇ πτήξειαν ἄφανοι.

Haec coniectura in quam quoque incidit Rauchenstein, mihi admodum probabilis videtur; sententia enim fit clarior, quum ὑποδείσαντες et πτήξειαν, subiectum et verbum, propius se invicem posita sint. Iam Toupius σ' scribendum proposuit ante ὑποδείσαντες, sed eo loco pronomen non conveniebat sententiae, cum illa mutatione tantum recepta, hi versus legerentur hoc modo:

παταγοῦσιν ἄπερ πτηνῶν ἀγέλαι
μέγαν αἰγυπιόν σ' ὑποδείσαντες.

„Alis strepunt terrore te videntes ut aves accipitrem.”
Lobeck, qui hanc coniecturam attulit, recte obicit: „non dici potest: homines metu percussos strepere.” Ceterum

cum hoc loco conf. Hom. Od. χ. 302—306. Brunckius iam contulit Apollonium Rhodium Argon. I. 1049 sq.

οἱ δ' ἄλλοι εἴξαντες ὑπέτρεσαν, ἥντε κίρκου
ὠκυπέτας ἀγελῆδον ὑποτρέσσωσι πέλειαι.

Admodum placuit poetis tragicis feminae lamentantis cum *tuscinia* comparatio; comparatur misera cum Philomela, quae suum Ityn deplorat. Sophocles hanc imaginem adhibuit in Electra, ubi tristis Agamemnonis filia canit vs. 145 sqq.

νήπιος δὲ τῶν οἰκτρῶς
οἰχομένων γονέων ἐπιλάβεται·
ἀλλ' ἐμέ γ' ἄ στονόεσσ' ἄραρεν Φρένας,
ἃ Ἴτυν, αἰὲν Ἴτυν ἐλοφύρεται,
ἄρουε ἀτυζομένα, Διὸς ἄγγελος.

Cf. vs. 107 sq.

Antigone in cognomine fabula vs. 423 sqq. a nuntio comparatur cum *ave*, quae suum nidum pullis orbatum reperit:

ἢ παῖς δρᾶται κάνακωκίει πικρῶς
ἄρονιθος δὲξὺν Φλόγγον· ὡς ὅταν κενῆς
εὐνῆς νεοσσῶν ὄρφανόν βλέψῃ λέχος.

Pro *πικρῶς*, quod *miserae* significare deberet, recte a Bothio puto emendatum esse *πικρῶς*, quod quam ob causam critici non receperint, nescio.

In eadem Sophoclis fabula, initio chori vs. 110 sqq. pulcherrimam legimus metaphoram, quam hic omittere nolo:

ὃς ἐφ' ἡμετέρα γῆ Πολυνεϊκοῦς
 ἄρθεῖς νεικέων ἐξ ἀμφιλόγων
 ὄξεα κλάζων
 αἰτὸς ἐς γῆν ὑπερέπτη,
 λευκῆς χίονος πτέρυγι στεγανός
 πολλῶν μεθ' ὄπλων
 ξὺν θ' ἵπποκόμοις κορύθεσσιν·
 στὰς δ' ὑπὲρ μελάθρων Φονόσαισι ἀμφιχανῶν κύκλω
 λόγχαις ἐπτάπυλον στόμα
 ἔβα, πρὶν ποθ' ἀμετέρων αἱμάτων γένυσιν
 πλησθῆναι τε καὶ στεφάνωμα πύργων
 πευκάεσθ' Ἥφαιστον ἐλεῖν· τοῖος ἀμφὶ νῶτ' ἐτάθη
 πάταγος Ἄρεος, ἀντιπάλου δυσχείρωμα δράκοντος.

vs. 113 antea ὡς ὑπερέπτη legebatur; Hermannus vero expulit hanc particulam, quod merito factum esse puto, sed me iudice pro ἐς γῆν melius legeretur ὡς γῆν:

αἰτὸς ὡς γῆν ὑπερέπτη,

„velut aquila supervolavit terram.” Ceterum Schneidewinus apte contulit Iliad. II. 428 sq. et Aeschyl. Agam. vs. 47. Versu ultimo, ut videmus, *Martis draco* dicitur Thebarum adiutor. Prorsus contrario modo ab Aeschylō hostis Thebarum *draco* appellatur. Causa discriminis minime latet. Aeschylus in hac comparatione non cogitavit modum, quo Thebae conditae esse narrabantur. Sophocles vero huius fabulae memor fuit, itaque pulchriorem me iudice reddidit imaginem, cum in mentem revocet mythum illum de Thebarum conditore. Sine dubio Sophoclis ingenium poeticum hoc loco maxime admirandum est. Non incredibile tamen duxerim Aeschylī versus, de quibus supra

locuti sumus, Sophocli obversatos esse, nec veri dissimile puto Aeschyli menti obviam fuisse versus Homericos, ubi ut notum dracones et aquilae magnas partes agunt; vid. Il. M. 200 sqq. iam a Schneidewino citatum.

Denique huc quoque pertinet Oed. Reg. vs. 16, ubi metaphoram de qua agimus verbo attigit tragicus, qui locus conferendus cum illis ex Aeschylo, ubi iuvenes et pueri cum *pullis* comparantur. Vide quae adnotavit ad hunc locum v. cl. van Herwerden in ed. mai. Oedip. Reg.

Iam transeamus ad comparationes et metaphoras huius generis, quas legimus apud EURIPIDEM.

Comparatio exstat in Electra vs. 151 sqq., quae in memoriam revocat locum citatum Sophoclis Electr. vs. 145 sqq., vide supra. Hic autem legimus:

οἶα δὲ τις κύκνος ἀχέτας
 ποταμίῳ παρὰ χεύμασιν
 πατέρα φίλτατον ἀγκαλεῖ,
 δλόμενον δαλίῳ βρόχων
 ἔρκεσιν, ὡς σὲ τὸν ἄβλιον
 πατέρ' ἐγὼ κατακλάομαι.

In Troad. vs. 148 seq. Hecuba hortatur Troades, ut secum defleant fatum Ilii:

μάτηρ δ' ὡσεὶ πτανοῖς κλαγγάν
 ὄρνις ἐξάρξω ἔγὼ μολπάν.

Quomodo haec vertenda sint non dubium videri potest. Unde poëta comparationem sumserit nos docet Burges in editionis suae appendice pag. 154: „cuiusnam, inquit, ge-

neris aves istae sint, quibuscum Hecuba se chorumque comparet, ipse noster palam fecit in Helena vs. 1495 sqq." (1478 Dind.), ubi collato Arato Progn. 299 οὐδ' ὑψὸ γερῶνων μακρὰν στίχην αὐτὰ κέλευθα τείνονται κτῆ., de *gruibus* sermonem esse demonstrat. Locus ipse corruptus est quare praeter Burgesium eum tentavit Iacobsius, pariter ac ille infelici coniectura; medela certa adhiberi non posse videtur. Hoc tamen Iacobsius bene perspexit: Troades comparari cum pullis, Hecubam cum harum matre, cum cuius lamentis concinant illae. Troades autem non *tenerae aetatis* causa, sed propter *inopiam* et *imbecillitatem* cum *pullis* comparari poterant; cf. Il. I. 323 sqq.

In eadem fabula, vs. 745 sq. eiusdem generis comparatio occurrit:

τί μου δέδραξαι χερσὶ κἀντέχει πέπλον,
νεοσσὸς ὡσεὶ πτέρυγας ἐσπίτνων ἐμάς.

In tragoedia, quae inscribitur Hercules Furens, nonnullos quoque locos legimus, qui ad hanc rem pertinent; vs. 70 sqq. huius fabulae Megara dicit Amphitryoni se et liberos suos perituros esse ut ipsum patrem Herculis:

ἐγὼ δὲ καὶ σὺ μέλλομεν θυήσκειν, γέρον,
οἱ θ' Ἡρακλεῖοι παῖδες, οὓς ὑπὸ πτεροῖς
σάζω νεοσσὸς ἔρως ὡς ὑφειμένη

In MSS. hic pro ὑπὸ πτεροῖς legebatur ὑποπτέρους, hanc vero emendationem Dobraei Dindorfius recepit; optime, nam ὑποπτέρους significat *alatos*, quod hic minime aptum foret.

Porro pro ὑφειμένη Kirchhoffius coniecit ὑφειμένους, quae coniectura mihi probabilis videtur; imago tum quoque prae-

cedenti fit similior: *liberi refugiunt sub alas matris*. Non tamen nego ὑφειμένη posse defendi, quia tum cura matris magis in oculos cadit, quae metu imminentis periculi *super suos pullos resedit, alis expansis*.

In eadem tragoedia chorus utitur hac comparatione de Amphitryone vs. 1039 sqq.

ὁ δ', ὡς τις ὄρνις ἄπτερον καταστένων
 ᾠδῖνα τέκνων, πρέσβυς ὑστέρῳ ποδί
 πικρὸν διώκων ἤλυσιν πάρεσθ' ἔδε.

Sententia est perspicua, ἄπτερον scriptum est pro ἀπτέρων, quia minus sonora esset repetitio syllabae ων in fine versus, cum iam in sequenti versu eadem syllaba recurrat.

In fragmentis Euripidis metaphora huc pertinens legitur fragm. 273

πτηγὰς διώκεις, ὦ τέκνον, τὰς ἐλπίδας

et fragm. 522

πλούτου δὲ κρείττον τοῦ μὲν ὠκεία πτέρυξ.

ubi res optatae et divitiae cum avibus volantibus comparantur.

Aristophanes et comici reliqui huius imaginis exempla non praebent. Unus tantum locus est ARISTOPHANIS, qui eam in memoriam revocet: Av. vs. 1350 sq.

καὶ νῆ Δι' ἀνδρείῳ γε πάνυ νομίζομεν
 ὅς ἂν πεπλήγη τὸν πατέρα νεοττὸς ἄν.

Praeterea apud hunc comicum occurrit verbum νεοττο-τροφῶ de educatione liberorum.

Apud THEOGNIDEM legimus vs. 231

σοὶ μὲν ἐγὼ πτέρ' ἔδωκα,

„ego tibi pennas dedi i. e. ego te adiuvī.”

In SAPPHUS fragmento (I. 16 Bergk. Anth. Lyr.) legimus:

ταῖσι ψυχρὸς μὲν ἔγεντο θυμὸς
παρ' δ' ἴεσι τὰ πτερὰ.

Quae dicta esse videntur de puellis animos despondentibus.

Alia quoque animalia occurrunt in comparationibus poetarum, in primis *leo*, *equus* et *canis*, quorum iam exempla videamus.

In AESCHYLI sept. c. Theb. vs. 52 sq. nuntius de heroibus pugnandi cupidis dicit:

σιδηρόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρείῃα Φλέγων
ἔπνει, λεόντων ὡς Ἄρη δεδορκότων.

Sententia est: *ardebant cupidine pugnandi ut leones qui ad pugnam se parant.* Ἄρη δεδορκότων intellegendum est de acie oculorum bellicosa: cf. δριμύ, νάπυ, ναύφρικτον βλέπειν alia apud Aristophanem. Non recte igitur puto Schütziū vertisse „*ut leonum pugnam cernentium,*” annotantem: „Ἄρη δεδορκότες dicuntur leones, cum se pugnae parant eamque imminere sibi vident: cf. Hom. II. P. 133 ubi de Aiace utitur tali metaphora.” Blomfield melius vertit „*Martem tuentium, bellicose.*” Contulit autem II. X. 95 ubi Hector comparatur cum *dracone* aequae ac hostes Thebarum vs. 289 et 503 huius fabulae, de quibus iam supra vidimus. Accedat autem vs. 380, ubi de Tydeo legimus:

Τυδεὺς δὲ μαργῶν καὶ μάχης λελιμμένος
μυσημβρινῶις κλαγγαῖσιν ὡς δράκων βοᾷ.

Scholiasta hic adnotavit φύσει γὰρ ψυχρὸς ἂν ὄφεις, ἐν

μεσημβρία ἀκμάζοντος τοῦ ἡλίου θερμαινόμενος, εὐκίνητος ἐστὶ καὶ συριγμοῖς προσέχει. Tydeus igitur ut draco aestu irritatus stridet, spirat caedem et interitum. Vide quae hic adnotarunt Schütz et Blomfield.

Idem heros, vs. 393, comparatur equo inquieto et pugnandi cupido:

ἵππος χαλιῶν ὡς κατασθμαίνων μένει,
ὅστις βοῆν σάλπιγγος ὀρμαίνει μένων

μένει et μένων ambo recte scripta esse non possunt. Schützius hanc ob causam scripsit βρέμει pro μένει. Blomfield recepit in textum coniecturam κλύων, a Brunckio excogitatam. Non dubito quin apte coniungi possint emendationes Schützi et Brunckii. Sententia est: *clamat ut equus pugnandi cupidus, audito sonitu tubae*. Apte Blomfield hic contulit Iobi cap. XXXIX. 25.

In deliciis tragicis est comparatio hominis feri et confidentis cum equo, cui frenum iniciendum est quique sub iugum cogitur. Huc pertinent Prometh. vs. 1009 sq., ubi Mercurius Prometheum alloquitur his verbis:

δακῶν δὲ στόμιον ὡς νεοζυγῆς
πῶλος βιάζει καὶ πρὸς ἡνίας μάχει.

Hoc loco Wecklein *Studien zu Aeschylus* pag. 48 sq. pro βιάζει legendum proponit λιάζει, quod βιάζει de equo dici non possit, sed dicendum sit de auriga equum cogenti. Attigit, quod equidem restituendum puto, verbum σφαδάζειν, non vero commendavit. Attulit locum Soph. fr. 727.

σύ δὲ σφαδάζεις πῶλος ὡς εὐφορβία
γαστήρ τε γάρ σου καὶ γνάθος πλήρης βορᾶς.

Sed ob verba Plutarchi Mor. p. 280 F., ubi huic fragmento haec praemittuntur: *Διὰ κόρον καὶ πλησμονὴν ἐξυβρίζουσι καὶ βόες καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι καὶ ἄνθρωποι*, putat σφαδάζειν non posse habere sensum quem requirit. Non vero cogitavit de fragmento Euripidis 818, quod probat aptissime hic quoque legi posse *σφαδάζειν*; hoc verbum equidem in loco Aeschyleo olim lectum esse suspicor, propterea quod verbis reliquis utriusque loci inter se comparatis, adducor ut credam Euripidi, ista pangenti, Aeschyli versus obversatos esse.

Fragmentum autem Euripidis quod volo hoc est:

*εἰ μὲν τόδ' ἤμαρ πρῶτον ἦν κακουμένω
καὶ μὴ μακρὰν δὴ διὰ πόνων ἐναιστούλου,
εἰκὸς σφαδάζειν ἦν ἂν ὡς νεόζυγα
πῶλον χαλινὸν ἀρτίως δεδεγμένον.*

In Agam. vs. 1639 sqq. haec minantis Aegisthi verba legimus:

*τὸν δὲ μὴ πειθάνορα
ζεύξω βαρεῖαις οὔτι μοι σειραφόρον
κριθῶντα πῶλον·*

ad quem locum scholiastes adnotavit haec: *οὐχ ὑποζεύξω τὸν μὴ πειθαρχοῦντα ὡς κριθῶντα πῶλον ἤγουν πῖονα ταῖς κριθαῖς· ἀλλὰ συγκλείσας καὶ λιμώττειν ἐάσας πρακύνῳ*. Blomfield iure dicit scholiasten hos versus non intellexisse, Aegisthum prorsus contraria dixisse iis quae scholiasta habet. Ad adiectivum *βαρεῖαις* secundum Blomfield intellegendum est *ζεύγλαις*. Schützius, secutus verba Pollucis Onom. VII. 24, in textum recepit: *μὴ σειραφόρον τε καὶ κριθῶντα πῶλον*, vertitque

his verbis: *immorigerum vero et refractarium, tamquam equum frenis asperum et pabulo nimio ferocientem, catenis vinciam.*"

Equidem vero crediderim ὅτι μοι, sive quod Karstenius v. cl. voluit ὅτι μὲν, veram esse lectionem. Aegisthus dicit: immorigerum et ferocientem firmis loris adstringam, non ut *σειραφόρου, funalem equum* habebo, qui extra iugum currit. Vide quae Blomfield dedit de voc. *σειραφόρος* ad Agam. vs. 842. Ceterum hic locus in mentem revocat pulcherrimos istos versus Homericos qui leguntur Iliad. Z. 506, ubi de Paride haec canit:

ὡς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος, ἀκοστήσας ἐπὶ Φάτῃ,
 δεσμὸν ἀπορρήξας βεῖη πεδίοιο κροαίνων,
 εἰωθὸς λυθεσθαι εὐρρεῖος ποταμοῖο,
 κυδίδων· ὕλοῦ δὲ κάρη ἔχει, ἀμφὶ δὲ χαῖται
 ὤμοις αἰῖσσονται, ἐδ' ἀγλαΐηφι πεποιθὸς,
 βίμφα ἔ γούνα φέρει μετὰ τ' ἕθεα καὶ νομὸν ἵππων·
 ὡς οἶδε Πριάμοιο Πάρις κατὰ Περγᾶμου ἄκρης.

Ex *cursu equestri* sumtae sunt comparationes haec:
 Choeph. vs. 1022 sqq. Orestes ait:

ὥσπερ ξύν ἵπποις ἡμιστροφῶ δρόμου
 ἐξωτέρω· φέρουσι γὰρ νικώμενον
 φρένες δύσαρκτοι.

Suam mentem agitatum comparat cum equis, qui frenis non parent. Recte, ut puto, Stanleius hoc loco scripsit ἡμιστροφῶ, quod Dindorf in textum recepit. Schützium vero non audiendum censeo, qui scribit ἡμιστρόφον, obiectum verbi φέρουσι; tum γὰρ ad totam sententiam pertinet, sed

verba sic minus perspicua redduntur; γὰρ enim tum serius positum est, quam ut recte explicare possit verba prae-gressa: οὐ γὰρ εἶδ' ὅπῃ τελεί. Stanleyus huic loco contulit Prometh. vs. 883 ἔξω δρόμου φέρομαι, ubi equidem crediderim non de auriga et curru mentionem fieri, sed de nave, quae ventis vexata cursum tenere non potest. Cf. Plato Cratyl. c. 28 p. 414 B. ἐκτὸς δρόμου φερόμενον et ibid. c. 35 p. 425 A.

Ad metaphoram, de qua scribimus, quoque pertinere videtur verbum καθιππάζεσθαι, quod legimus Eumen. vs. 731 et vs. 779; significat vincere in equitatione, metaphorice: superare.

Iam locos quosdam hic adscribam, quibus verbum ζεύγνυμι et nomen ζυγόν metaphorice usurpantur, quod hae metaphorae natura sua proxime accedunt ad illas de quibus egimus.

Homo saepius comparatur cum equo currum trahenti, iugoque significantur mala et sors, quam nolens volens ferre debet. Quam quidem imaginem plenior praebet locus in Choephoris vs. 794 seq., ubi legimus:

ἴσθι δ' ἄνδρὸς Φίλου πῶλον εὖνι ζυγόντ' ἐν ἄρματι
πημάτων.

Orestes hic a choro comparatur cum equo, qui sub iugo mala ferre cogitur. Deinde chorus precatur Iovem ut mala Orestis leniat ἐν δράμῳ προστιθείς μέτρον.

Tum haec sequuntur

τίς ἂν σφάζομενον ἰσθμὸν
τοῦτ' ἰδεῖν δάπεδον
ἀνομένων βημάτων ἕρεγμα.

Dindorf adnotat: „Τούτ' ἰδεῖν δάπεδον verba corrupta vel interpolata quibus corrigendis non sufficit γάπεδον, quod Hermannus scripsit.” Blomfield scribit τούτ' ἴδοι διὰ πέδον, addens constructionem verborum esse hanc: τίς ἂν ἴδοι ὄρεγμα βημάτων ἀνομένων διὰ τοῦτο πέδον σφζόμενον ὑθαδόν, at eo iudice: „locus difficillimus post omnes omnium curas medicinam expectat.” Comparat cum βημάτων ὄρεγμα χερσὶν ὄρέγματα vs. 426, cui loco adde Agam. vs. 1111. Probabilior mihi visa est coniectura Schützi proponentis:

πότ' ἂν σφζόμενος ὑθαδόν τοῦτ' ἴδοι δάπεδον.

Ceterum quod ad metaphoram vs. 794 sq. attinet conferri potest Prometh. vs. 103

ἀνάγκαι· ἐνέξευμαι τάλαι.

ubi Prometheus suam sortem inevitabilem deplorat. Huc quoque pertinet vs. 579 eiusdem fabulae, ubi Io ad Iovem:

τί ποτε ταῖσδ' ἐνέξευξαι εἰρῶν ἀμαρτυῶσαν ἐν πημοσύναις.

Denique in eadem tragoedia vs. 671 legimus:

ἀλλ' ἐπηνάγκαζέ νιν

Διὸς χαλινὸς πρὸς βίαν πράσσειν τάδε.

χαλινός est frenum, quo equus regitur. Haec igitur metaphora non prorsus est similis eis, quas supra citavimus, neque Schütziū audiendum esse puto, qui his verbis et Agamemn. vs. 218 eandem imaginem inesse credit, ubi legimus de Agamemnone: ἐπεὶ δ' ἀνάγκαι ἔδν λέπαδνον. Schützius autem adnotavit haec: λέπαδνον proprie est lorum, quo equi ad iugum vel ad temonem adligantur; omnino

tamen, hac verbi proprietate neglecta, poeta videtur respexisse ad similitudinem, quae inter necessitatem et *frena* sive *habenas*, quibus equi reguntur et coercentur, intercedit." Minus recte, me iudice: *ἀνάγκη*, ut vidimus, saepius designatur *iugi* imagine, nec post locos allatos dubium esse puto, quin eadem metaphora hic usus sit poeta, ita ut *λέπαδον* in metaphora sensu proprio accipiendum sit, cf. Agam. vs. 1066.

Iugum servitutis apud Aeschylum reperimus his locis: Pers. vs. 50, Sept. c. Theb. vs. 75 *ζυγοῖσι δουλοισι*, vs. 471, de urbe dictum cf. vs. 792, et Agam. vs. 529 *τοιότιδε Τροίᾳ περιβελῶν ζευκτήριον*; cf. vs. 953

ἐκῶν γὰρ οὐδεὶς δουλίῳ χρῆται ζυγῶ,

et vs. 1071

εἴκουσ' ἀνάγκη τῆδε καίνισον ζυγόν

et eiusdem fabulae vs. 1226.

Ad eandem metaphoram referendum esse puto adiectivum *δύσλοφος* de *malis gravibus* dictum, quod legimus Prometh. vs. 931

καὶ τῶνδ' ἔξει δύσλοφωτέρους πόνους

Quomodo denique explicanda sit metaphora, quam legimus Choeph. vs. 1044

μηδ' ἐπιζευχθῆς στόμα

Φήμη πονηρᾶ,

non facile dictu videtur; *ἐπιζεύγνυμι* est *equos iungere currui*, quomodo autem hoc applicari possit ad os humanum, ita ut loquatur verba mala, equidem non assequor.

Apud SOPHOCLEM, quamquam non tam saepe quam apud Aeschylum, occurrunt tamen quoque comparationes et metaphorae, quae cum illis, de quibus iam egimus, comparari possint.

Antig. vs. 291 Creon de suis inimicis dicit:

οὐδ' ὑπὸ ζυγῶ
λόφον δικαίως εἶχον, ὡς στέργειν ἐμέ.

et Electr. vs. 1462 ubi Aegisthus iubet ostendi cadaver Orestis omnibus Mycenaeis, ut si quis, inquit, spiritus sumeret, admonitus sorte huius viri,

στόμια δέχεται τὰμὰ.

Qui loci conferri possint loco Aeschyli Agam. vs. 1639 sqq. de quo egimus.

Porro ζεύγνυμι et ζυγόν metaphorice apud hunc Tragicum his locis adhibita reperimus: Aiac. vs. 24.

καγὼ ἄελοντις τῷδ' ὑπεζύγην πόνω.

Tum etiam, quam apud Aeschylum saepius occurrere vidimus metaphoram, qua homo miser premitur iugo malorum, eam legimus Aiac. vs. 123 de heroe

ἄτη συγκατέζευκται κακῇ

i. e. *iunctus est miseriae ut equus currui* cf. Pind. Nem. VII. 6 πόνω ζυγέντα.

Aliis locis Sophocles de eadem re usus est verbo συγκεράμαι, quod saepissime construitur cum κακοῖς.

Loquendi formam δουλείας ζυγόν legimus in fragm. 518. Ceterum veri simile est huc pertinere Antig. vs. 109

ἄξυτέρω κινήσασα χαλινῶ

ubi hostis comparari videtur cum equo, cui frena iniiciuntur cuiusque superbia frangitur. Ἄρης δεξιόσειρος in eadem strophe eandem imaginem indicat.

Iam videamus quae habeat EURIPIDES ad hanc rem pertinentia. Orest. vs. 45 Electra dicit de fratre misero:

ποτὲ δευμίων ἄπο
πῆδᾶ δρομαῖος πῶλος ὡς ἀπὸ ζυγοῦ.

In fine huius fabulae Pylades dicitur

ἰσάδελφος ἀνῆρ
ἰθύγων νοσηρὸν κῶλον Ὀρέστου
ποδὶ κηδοσύνῃ παράσειρος

παράσειρος est equus qui currit extra iugum, equus *funalis* *σειραφόρος*; equi *iugales* dicuntur ζύγιοι. Orestes enim fato coactus est sub iugo currere, Pylades vero sua sponte se subiicit iisdem incommodis et doloribus, itaque onus, quo amicus premitur, adlevare conatur. Porro malum cum iugo comparatum est in hac metaphora Troad. vs. 303

κάρτα τοι τοῦλευθερον
ἐν ταῖς ταύτοις δυσλόφως φέρει κακὰ.

Idem quod hic significat *δυσλόφως φέρει κακὰ* alia significatur comparatione, quam legimus Troad. vs. 669 seq., ubi Andromache feminam non facile se adiungere alteri dicit, postquam prior maritus ei sit ereptus:

ἀλλ' οὐδὲ πῶλος ἦτις ἂν διαζυγῆ
τῆς συντραφείσης ῥαδίως ἔλξει ζυγόν.

Femina eodem modo describitur currens sub iugo, currum regente viro, Androm. vs. 178, ubi Hermione

οὐδὲ γὰρ καλὸν
 δυοῖν γυναικῶν ἄνδρ' ἐν' ἡμίσεος ἔχειν.

Verbum ζεύγνυμι et nomen ζυγόν apud Euripidem saepius quam apud Sophoclem in metaphoris leguntur. Frequens autem est metaphora de coniugio adhibita. Vulgo de femina usurpatur, nonnunquam etiam de marito e. g. Iphig. Aul. vs. 906, ubi Clytaemnestra haec Achilli:

σοὶ δ' ἄνειδος ἴξεται,
 ὅστις οὐκ ἡμίνας, εἰ γὰρ μὴ γάμοισιν ἐζύγησ, κτῆ.

De femina dicitur Io vs. 343

τί χρῆμά δράσασ' εἰ θεῶ συνέζυγν.

ibid. vs. 900

ἵνα με λέχῃσι μελέα μέλεος
 ἐξεύξω τὴν δύστανον

et vs. 949

μένη κατ' αὐτρον οὐπερ ἐξεύχθην γάμοις.

In Medea vs. 241, ubi vir dicitur ferre iugum una cum uxore. In Suppl. vs. 322 matres infelices exclamant melius fuisse si nunquam nupsissent, ita enim mansissent immunes malorum, quibus nunc filiis mortuis affligantur:

ἔμῳ δὲ μήποτ' ἐζύγη δέμας ἐς ἄνδρος εὐάν.

Hic ἐζύγη nihil aliud significare videmus quam *iunctum est*, nec de iugo cogitat poeta.

De malis et servitute hac imagine quoque usus est Euripides; v. c. Iphig. Aul. vs. 443 Agamemnon exclamat: *σις οἷ ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτῶκαμεν*. Eadem metaphora utitur Electra, ubi dicit sibi mortem imminere Or. vs. 1330

ἀνάγκης δ' εἰς ζυγὸν καθέσταμεν.

Heracl. vs. 885, ubi Theseus de Eurystho dicit:

πρὸς βίαν
ἔξευξ' ἀνάγκη.

In Helena vs. 255, ipsa queritur his verbis *τῖνι πότμῳ συνέζυγην*, cf. fragm. 478. De *necessitate* quoque cogitandum est in Alcest. vs. 482, ubi chorus Herculem interrogat

καὶ ποῖ πορεύει· τῷ προσέξευξαι πλάνῳ;

„ad quemnam errorem nunc cogeris?” Fortasse hic legendum est *τῷ προσέξευξ' αὐτὸ πλάνῳ*, nam hac particula adiecta verba aptius animum indicant rogantium, est enim particula solemnis in quaestionibus, quae cum indignatione vel miseratione quadam proferuntur, cuius generis hanc esse quaestionem equidem crediderim. Ceterum Nauckius pro *προσέξευξαι* coniecit *συνέξευξαι*, quod Dindorf in suum textum recepit, et pro *πλάνῳ* proposuit *πότμῳ* cf. Hel. vs. 255. Mihi hic locus in memoriam revocat versum Sophocleum, quem legimus Ai. vs. 24 *ὑπεζύγην πόνῳ*. Admodum probabile mihi videtur pro *πλάνῳ* in versu Euripideo, de quo agimus, etiam legendum esse *πόνῳ*. Chorus nimirum rogat *ποῖ πορεύει*, quo proficisceris, nunc addit *cui labori submitteris*, aptius quam ut, repetens suam quaestionem, adiciat „*quem errorem inire cogeris.*”

Iugum servitutis occurrit Troad. vs. 678.

ναυθλοῦμαι δ' ἐγὼ
πρὸς Ἑλλάδ' αἰχμάλωτος εἰς δεῦλον ζυγόν.

Inversa ratione metaphoram eandem adhibuit Androm.

vs. 301, ubi chorus canit: Si Priamus auscultasset Casandrae interfecissetque Paridem, Troades salvae mansissent:

οὐτ' ἂν ἐπ' Ἰλιάσι ζυγὸν ἦλυθε
δούλιον.

In fragmentis Euripideis haec quoque metaphora frequens est; fragm. 4 legimus

πέφυκε γὰρ πως παισὶ πολέμιος γυνὴ
τοῖς πρόσθεν ἢ ζυγεῖσα δευτέρα πατρί.

fragm. 24: κακὸν γυναῖκα πρὸς νέαν ζεῦξαι νέον.

Hic νέον est obiectum, sed ut supra animadvertimus, vulgo de femina, non de marito haec metaphora adhibetur, quare non dubito, quin ea forma praestet, qua legitur eadem sententia fragm. 906, ubi νέον et νέαν locum mutarunt; quamquam in fragmentis quoque exemplum occurrit contrariae formae metaphorae; fragm. 164 enim legimus:

ζευχθεῖς γάμοισιν οὐκέτ' ἐστ' ἐλεύθερος.

Huc quoque pertinet fragm. 775 vs. 57 sqq.

περὶ γὰρ μεγάλων γνάμας δείξει,
παῖδ' ὁμιναίαις, ὡς Φησι, θέλων
ζεῦξαι νύμφης τε λεπάδνοισ.

Ut saepius apud nostrates quoque legimus, Euripides abique Graeci poetae dicunt *habenae tenere* pro *regere, imperare*. Sic legimus fragm. 466

οὐ γὰρ ποτ' ἄνδρα τὸν σοφὸν γυναικὶ χρεὶ
δοῦναι χαλινοῦ οὐδ' ἀφέντ' ἐᾶν κρατεῖν.

Decet sapientem virum non dare habenas uxori; res domesticae igitur comparantur cum curru, qui regitur a

marito. Porro hic non omittendum fragm. 495 ἀχάλιν' ἔχρουσι στόματα, quae metaphora nostratibus quoque per-familiaris est in loquendi forma *zijn tong in toom houden*; cf. Plato Legg. III. p. 701 οἷόνπερ ἵππον τὸν λόγον ἐκάστοτε ἀναλαμβάνειν καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα.

Metaphora equi qui frenis cohibetur Euripides usus est fragm. 341, ubi amator comparatur cum oquo reluctanti coacto a Venere, quae non remittat habenas sed contra fortius adstringat:

Κύπρις γὰρ αὐδὲ νοθετουμένη χαλᾶ,
ἦν τ' αὖ βιάζῃ, μᾶλλον ἐντείνειν Φιλεΐ.

Verbo βιάζῃ substituendum esse puto illud quod Wecklein proposuit, loco Prometh. vs. 1009 sq., de quo vid. pag. 15, scilicet λιάζῃ, quod de equis ferocibus Graecos uti demonstrat idem vir doctissimus l. l.

Denuo eadem metaphora exstat fragm. 413, ubi vita humana comparatur cum cursu et equitatione:

μήτ' εὐτυχοῦσα πᾶσαν ἡνίαν χάλα
κακῶς δε πρᾶσσουσ' ἐλπίδος κενυῆς ἔχρου.

Denique cum equo comparatur Cupido fragm. 781 vs. 18.

σοὶ τὰδ' ἐγὼ νυμφεῖ' ὀφείλω
Κύπρι, θεῶν καλλίστα,
τῷ τε νεόζυγι σῶ
πάλω, τὸν ἐν κίθερι κρύπτεις
σῶν γάμων γενναίαν.

ARISTOPHANES ex cursu equestri hasee petivit metaphoras: Vesp. vs. 1022 στόματ' ἠποχήσας, Conc. vs. 466 τῆς πόλεως τὰς ἡνίας, Eqq. vs. 1109 τῆς Πικυῶς τὰς ἡνίας, Nubb. 602

Minerva dicitur αἰγίδος ἡνίοχος. Conf. Plato Politic. p. 266
 Φέροντα τὸν πολιτικὸν καὶ βασιλικὸν οἶον ἡνίοχον εἰς αὐτὴν
 ἐνστήσαντα, παραδοῦναι τὰς τῆς πόλεως ἡνίας ὡς οἰκείας καὶ
 αὐτῷ ταύτης οὔσης τῆς ἐπιστήμης.

In fragmentis Comicorum has metaphoras huc pertinere
 comperi: Eubulus III. 243 (ed. Meineke) de femina dicit:

πιδᾶ χορεύει πᾶλος ὡς ἀπὸ ζυγοῦ.

cf. Eur. Or. vs. 45. Pseudo-Menander in monost. 81.

γαστρὰς δὲ πειρῶ πᾶσαν ἡνίαν κρατεῖν.

Mihi autem videtur hic, aequae ac proxime antecedenti
 monosticho, sermo esse de lingua et legendum esse
 γλώσσης δὲ πειρῶ κτέ.

Apud LYRICOS et Theognidem hos locos repperi, qui ad
 nostram rem faciant. Theogn. vs. 257, 371, 1219, 1267,
 1337, Hermesianax 84, Anacreon IV. 3. Ζυγόν et talia
 legimus Theogn. vs. 848 ζεύγη δύσλοφος cf. vs. 1023;
 vs. 1358 legimus ζυγὸν δύσμορον. Callim. fr. 36 ἐπέτεινε βαρὺν
 ζυγὸν ἀρχέει (νῆσαν). Pind. Thr. III. 3. Ibycus fragm. 2 vs. 4.

ὥστε Φερέζυγος ἵππος ἀεθλοφόρος ποτὶ γῆραι ἀέκων
 σὺν ὄχεσφι θεοῖς ἐς ἄμιλλαν ἔβη.

quos versus PLATO respicit in Parmenide p. 137 καίτι δοκῶ
 μοι τὸ τοῦ Ἴβυκείου ἵππου πεπονθῆναι, ᾧ ἐκεῖνος ἀθλήτη ὄντι καὶ
 πρεσβυτέρῳ, ὃφ' ἄρματος μέλλοντι ἀγωνισθῆναι καὶ δι' ἐμπειρίαν
 τρέμοντι τὸ μέλλον, ἑαυτὸν ἀπεικάζων ἄκων ἔφη καὶ αὐτὸς οὔτω
 πρεσβύτης ὢν εἰς τὸν ἔρωτα ἀνγκυκαζεσθαι ἰέναι.

Alia exempla, quae huc pertinent, apud Platonem legimus
 Legg. III. p. 692 A ὁ δὲ τρίτος σοτῆρ ὑμῶν ἔτι σπαργᾶσαν
 καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὄρων οἶον ψάλιον ἐνέβηκεν αὐτῇ τὴν

τῶν ἐφόρων δύναμιν; editores iam contulerunt Plutarch. Lyc. p. 43 E. Ruhnkenius ad Tim. p. 234 citavit poetam apud Ciceronem de Or. III. 41 „*Erras, erras: nam exultantem te et praesidentem tibi Reprimunt validae legum habenae, atque imperii insistent iugo.*” Legg. III. p. 701 et Politic. p. 226 iam supra citavi. Huc pertinet metaphora Legg. IV. 730 ὅσ' ἂν μὴ νόμος ἀλλ' ἔπαινος παιδεύων καὶ φόβος ἐκάστους εὐηπίους μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς τοῖς τεθήσασθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται; εὐήνιοι proprie dicitur de equis qui se regi patiuntur, vid. Resp. V. c. 14 ἵππων εὐημιωτάτων.

Protag. c. 24 p. 338 A oratio cum equo comparatur: ἀλλ' ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίκας τοῖς λόγοις ἵνα μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται.

In animalibus, quae in figurata oratione occurrunt, quoque diximus *canem*, qui apud AESCHYLUM in primis variis adhibetur comparationibus.

Agam. vs. 2 vigil dicit: vigilo κυνὸς δίκην, canis instar. Eadem imago denuo occurrit de Clytaemnestra, de qua dicitur vs. 606

γυναιῖκα πιστὴν δ' ἐν δόμοις εὖροι μολῶν
οἶανπερ οὖν ἔλειπε, δωμάτων κύνα.

Ad sagacitatem denotandam comparatio adhibetur de Casandra Agam. vs. 1093

ἔοικεν εὖρις ἢ ξένη κυνὸς δίκην
εἶναι, ματεύει δ' ὣν ἀνευρήσει Φόνον.

De turpi falsae mulieris adulatione hac imagine utitur tragicus vs. 1228, ubi de Agamemnone et Clytaemnestra legimus:

νεῶν τ' ἑπαρχος Ἰλίου τ' ἀναστάτης
 οὐκ οἶδεν οἷα γλώσσα μισητῆς κυνός
 λέξασα κἀκτείνασα Φαιδρόνους, δίκην
 ἄτης λαβοαίου, τεύξεται κακῆ τύχη.

Quem locum mutilum et corruptum vir cl. van Herwerden
 sic fere scribendum esse putat:

νεῶν δ' ἑπαρχος Ἰλίου τ' ἀναστάτης
 οὐκ οἶδεν οἷα γλώσσα μισητῆς κυνός

 λέξασα κἀκτείνασα Φαιδρόν οὐς, δίκην
 ἄτης λαβοαίου, δέξεται κακῆ τέχνη

λέξασα est emendatio Tyrrewittii, Φαιδρόν οὐς et δέξεται
 Madvigii; τέχνη pro τύχη van Herwerden legendum conicit,
 qui quoque lacunam post κυνός suspicatur, cum ferri non
 queat asyndeton in sqq. Ita autem οἷα servandum esse,
 ut sit obiectum verbi, quod perierit in versu elapso, v. c.
 in hunc modum:

οἷα γλώσσα μισητῆς κυνός
 ἔλεξε θωπεύσασα
 λέξασα κτέ.

unde vel melius explicari posse, quomodo exstiterit λέξασα
 in MSS.

Mordacitas canis menti poetae obversatur Choeph. vs. 445
 ubi Electra dicit se propelli a matre eiusque amico: πελοσυνοῦς
 κυνός δίκην.

Canes venaticos Furias vocat in Eumen. vs. 131 sq.

ἄναρ διάκεις θῆρα, κλαγγάνεις δ' ἄπερ
 κύων μέριμναν οὔ ποτ' ἐκλιπῶν πόνου,

ubi Orestes, ut videmus, dicitur *fera*, quam canes perse-

quantur. Paucis versibus ante Clytaemnestra eadem comparatione utitur vs. 111 sqq.

ὁ δ' ἐξάλυξας αἴχεται νεβροῦ δίκην
καὶ τὰ πάντα κούφως ἐκ μέσων ἀγκυστάτων
ἄρουσεν ὑμῖν ἐγκυτιλλώψας μέγα.

Cf. huius tragoediae vs. 147, 231, 246, 325 et Agamemn. vs. 1062

ἐρηγνέως ἔοικεν ἢ ξένη τοροῦ
δεῖσθαι, τρόπος δὲ θηρὸς ὡς νεαιρέτου.

SOPHOCLES talem habet comparationem Aiac. vs. 7, ubi Minerva Ulyssi haec dicit:

εὖ δέ σ' ἐκφέρει
κυνὸς Λακωνίης ὡς τις εὐριμος βίασις

ubi εὐριμος est genitivus vocab. εὐρις.

Ab ARISTOPHANE homines irati comparantur cum canibus ringentibus: Pax vs. 630 σεσηρότας, cf. vs. 641

εἴτ' ἂν ὑμεῖς τοῦτον ὡσπερ κυνίδι' ἐσπαράττετε.

Apud Aeschylum et Sophoclem vidimus exempla ex *venatione* sumta; eiusdem naturae sunt quae legimus apud Platonem Lys. c. 15 καὶ δὴ καὶ αὐτὰς ἐγὼ πάνυ ἔχαιρον, ὡσπερ θηρευτῆς τις, ἔχων ἀγαπητῶς ὃ ἐθηρευόμεν. Phaed. c. 11 p. 66 C. τὴν τοῦ ἄνθρωπος θήραν cf. 10. 66 A. Phileb. p. 65 τὸ ἀγαθὸν θηρευέσθαι Lach. p. 194 οὐκ οὖν ὃ φίλε τὸν ἀγαθὸν κυνηγέτην μεταβεῖν χρὴ καὶ μὴ ἀνιέναι. Legg. II. p. 654 ταῦτ' ἄρα μετὰ τοῦθ' ἡμῖν αὖ, καθάπερ κυσὶν ἰχθυοῦσαις διερευνητέον, σχῆμά τε καλὸν καὶ μέλας καὶ ῥόδον. His fere omnibus locis investigationem veri comparat cum *venatione*, philosophos cum *canibus* aut *venatoribus*; cf. Resp. IV.

p. 432 B. οὐκ οὖν, ὦ Γλαύκων, νῦν δὴ ἡμῶς δεῖ ὡς περ κνηγέτας
τινάς θάμνον κήλω περίστασθαι, προσέχοντες τὸν νοῦν μὴ πη
διαφύγη ἢ δικαιοσύνη κτῆ.

Homines cum bobus aratoribus comparantur in nota illa
metaphora, quam legimus apud AESCHYLUM Prometh. vs. 323

οὐκ οὖν ἔραιγε χρώμενος διδασκάλω
πρὸς κέντρα κῶλον ἐκτενεῖς κτῆ.

cf. Agam. 1624, Euripid. Bacch. vs. 795, Pind. Pyth. II.
vs. 94, Acta Apost. c. IX. Ὁ σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.
Hac metaphora utuntur ad significandum hominem contra
fatum aut deorum voluntatem reluctantem. Talem sensum
nanciscitur Eur. Iphig. Taur. vs. 1395, ubi legitur

οἱ δ' ἐκαρτέρου
πρὸς κῶμα λακτίζοντες.

Nauckius proponit πρὸς κῶμα mutare in πρὸς κέντρα, quod
aptius huic loco videtur: sententia enim est: *omnes dif-*
ficultates repellere conantur ut recipiant Iphigeniam.

SOPHOCLES aliis translationibus homines cum bobus aut
tauris comparat. In Aiac. vs. 322 Tecmessa de suo amico
dicit: .

ὑπεστέναζε ταῦρος ὡς βρυχώμενος,

ubi βρυχᾶσθαι significat: *fremitum gravem edere*, de quo
alio loco, Aeschyli fragm. 433, legimus verbum τονθορύζειν:

ἐτανθόρυζε ταῦρος ὡς νεοσφαγής.

In eadem Sophoclis fabula Agamemno Teucrum hortatus
ne putet, sibi preter corporis magnam staturam omnia
facere licere, suam sententiam hac commendat imagine
vs. 1253 sq.:

μέγας δὲ πλευρὰ βοῦς ὑπὸ σμικρᾶς ὄρας
μάστιγος ὀρθὸς εἰς ὄδον πορεύεται.

Apud ARISTOPHANEM, praeter comparationes et metaphoras iam citatas, quas cum tragicis communes habet, has legimus ei proprias imagines. In *Lysistrata* Spartani fortes cum *apris* comparantur vs. 1255, ubi Leonidas eos duxisse dicitur ὥσπερ τῶς κάπρωσ.

Poetae saepius cum *aribus* comparantur: Av. vs. 750. Φρύνιχος μέλιττα ἀπεβόσκειτο καρπὸν. Cf. Plato Io c. 5 p. 534 B. λέγουσι γὰρ δήπουθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ποιηταί, ὅτι ἀπὸ κρηνῶν μελιρρύτων ἐκ Μουσῶν κήπων τινῶν καὶ ναπῶν δρεπόμενοι τὰ μέλη ἡμῖν φέρουσι, ὥσπερ αἱ μέλιτται. Cf. Hor. Carm. IV. 2. 27.

Fortasse quoque eandem metaphoram adhibuit Ran. vs. 1300, ubi Aeschylum inducit dicentem:

ἵνα μὴ τὸν αὐτὸν Φρυνίχῳ
λειμῶνα Μουσῶν ἱερὸν ὀφθείην δρέπων.

Lepida metaphora legitur Av. vs. 403

δαυροδόκοισιν ἐπ' ἀνθεσιν ἴζων

sedens in floribus, ex quibus pecuniam haurire possit, qua corrumpitur. Talem imaginem poeta quoque respexit Eqq. vs. 794 βλίττεισ. *Lysistr.* vs. 475 σφηκίαν βλίττη με κἀρεθίζη.

Iam videamus comparationes et metaphoras, quae petitae sunt ex *plantis, arboribus, floribus, agricultura* cet.

AESCHYLUS tali metaphora usus est Sept. c. Theb. vs. 1056

αἰ τ' Οἰδιπόδα γένος
ἀλέσατε πρέμνοθεν οὕτως.

ibidem vs. 412 ῥίζωμ' ἀνεῖται

Ad urbem adhibuit hanc metaphoram vs. 71 seq. huius fabulae:

μή μοι πόλιν γε πρέμνοθεν πανώλεθρον
ἐκθαμνίτητε δηλώτων,

ubi urbs deleta comparata est cum arbore radicitus excisa.

Etiam ad aedificium eam transtulit Pers. vs. 811 ubi legimus:

δαιμόνων θ' ἰδρύματα
πρόρριζα Φύρδην ἔξανέστραπται βάρων.

SOPHOCLES quoque ab hac imagine non alienus est, quae occurrit in Electra vs. 765:

πρόρριζον, ὡς ἔαικεν, ἔφθαρται γένος.

et vs. 511 de Myrtilo, qui e curru deicitur:

δυστάνοις χικίαις
πρόρριζος ἐκριφθείς.

Flos ἄνθος et verbum *ἀνθεῖν* saepe metaphorice adhibentur, velut Aesch. Pers. vs. 252:

τὸ Περσῶν ἄνθος οἴχεται πεσόν.

robur Persarum interiit.

In loco Prom. vs. 7

τὸ σὸν γὰρ ἄνθος, παντέχνου πυρὸς σέλκε, κτέ.

ἄνθος significat *honorem, gloriam*. *Vigorem* significat Agam. vs. 743 *δηξίθυμον ἔρωτος ἄνθος*. Verbo *ἀνθεῖν* similiter *vigendi* sensu Aeschylus usus est Agam. vs. 1009:

μῖνοντι δὲ καὶ πάθος ἀνθεῖ.

Compositum idem verbum legimus in metaphora Pers.
vs. 821:

ὕβρις γὰρ ἐξανθοῦσ' ἐκάρπωσε στάχυν
ἄτης, ὅθεν πάγκλαυτον ἐξαμαῖ θέρος.

Postquam ὕβρις effloruit enascitur spica miseriae, unde deplorabilem messem metit ὑβρίστης sive θυητός, quod subiectum huius sententiae ex proximo versu petendum est.

Verba ἀπανθίζειν et ἐπανθίζειν, quae apud Aeschylum leguntur, controversa sunt gravemque suspicionem moverunt criticis. Illud legimus Agam. vs. 1662 sqq.:

ἀλλὰ τοῦσδ' ἐμοὶ ματαίαν γλώσσαν ὦδ' ἀπανθίσαι
κἀκβαλεῖν ἔπη τοιαῦτα δαίμονος πειρωμένους,
σώφρονος γνώμης δ' ἀμαρτεῖν τὸν κρατοῦντα—υ—

Quomodo hic vertendum est ἀπανθίσαι? Blomfield vertit: *florem decerpere*. Schütz adnotavit: „quemadmodum vocabula ἄνθος et ἀνθεῖν saepe de multitudine dicuntur, ita etiam audacter et contumeliose dicta in procacium hominum linguis quasi ἀνθεῖν, *efflorescere*, videri possunt; ut igitur qui talia effutiunt recte dicantur γλώσσαν ἀπανθίζειν, *linguae florem decerpere*.” Non credo recte dictum esse ἀπανθίσαι idem significare posse quod *decerpere*, nec aptam esse imaginem puto, quum *decerpere* dicendum sit non de *actione aliqua* sed de *fructibus* qui inde proveniunt. Non igitur persuadere mihi possum haec recte esse scripta, quare dubito annon verum sit quod Wakefieldus statuit, legendum proponens ἀκοντίσαι pro ἀπανθίσαι. Cf. Menand. (Mein. 4. 257).

Non sanior mihi videtur locus alter, ubi verbum ἐπανθίζειν legitur Agam. vs. 1459:

ἢ πολύμναστον ἐπηυθίσω αἷμ' ἄνιπτον.

Blomfield et Schütz scribunt ἀπηυθίσω, secundum Stanleii coniecturam. Schützius vertit: *claram Agamemnonis animam ob inexpiabilem sanguinem deflorasti*. Locus vero est corruptus et, postquam variis modis eum emendare conati sunt critici, medelam adhuc expectat.

Transeamus ad alias huius generis metaphoras. Apud Tragicos saepius occurrunt vocabula βλάστημα, ρίζα, βλαστάειν de progenie et natalibus. Aeschyl. Sept. c. Theb. vs. 533 Parthenopaeus dicitur βλάστημα καλλιπάρου, et cum alia metaphora, quae non minus in deliciis fuit tragicis Graecis hanc figuram coniunctam legimus eiusdem fabulae vs. 754, ubi de Oedipo dicitur:

ὅστε ματρὸς ἀγνάν
σπείρας ἄρουραν ἴν' ἐτράφη
ρίζαν αἱματότεσσαν ἔτλα.

Conf. SOPHOCLIS Oed. Reg. vs. 1209 seq.:

πῶς ποτε πῶς ποθ' αἰ πατρῶαι σ' ἄλοκες φέρειν, τάλας,
σίγ' ἐδυνάθησαν ἐς τούνδε.

Trach. vs. 31 sqq.:

καφύσαμεν δὴ παῖδας οὐς κείνος ποτε,
γῆτης ὅπως ἄρουραν ἔκτοπον λαβάν,
σπείρων μόνον προσεῖδε καξαμαῶν ἄπαξ.

Hi versus sic explicandi esse videntur ut intellegamus Deianiram queri, quod Hercules tantum viseret suos liberos, cum veniret novam progeniem procreaturus. Hercules enim dicitur idem facere quod agricola, qui agrum procul remotum semel tantum in anno conspicit, metens et serens uno eodemque tempore.

Huc pertinent loci Sophoclis ubi βλαστάνειν, θάλλειν σπέρμα, σπείρειν, Φιτύνειν, Φυτεύειν, metaphoricè leguntur, non ἀνθεῖν quo Aeschylum usum esse vidimus. Sunt autem Oed. Reg. vs. 1376, Phil. vs. 1311, Electr. 238, Oed. Col. 611, ubi βλαστάνειν; Electr. vs. 952, Antig. vs. 1164, Phil. vs. 259, 420, ubi θάλλειν occurrit; Oed. Col. vs. 600 σπερμάτων numero plurali, quod de pluribus liberis sermo est. Cf. Oed. Col. vs. 1275. Verb. Φιτύνειν legitur Trach. vs. 311, Ai. vs. 1296, Antig. vs. 645; Φυτεύειν Phil. vs. 904, Oed. R. vs. 1007.

Apud EURIPIDEM quoque saepius talia occurrunt. Sic filius vel filia dicuntur ἔργος Iphig. Aul. vs. 118, Troad. vs. 766. Vocabulum ἕζος, quod nusquam in hac metaphora apud Aeschylum et Sophoclem reperimus, apud hunc nonnullis locis legitur; e. g. Iphig. Aul. vs. 202. Hoc autem iam ab Homero usurpatum esse scimus in notissimo attributo ἕζει Ἄρης. Porro huius generis translatio est ῥίζα: Iphig. Taur. vs. 610, Io vs. 1576. Euripides pro γεννᾶν usus est verbo Φυτεύειν aequè ac Sophocles; hoc verbum apud eum legimus Iphig. Aul. vs. 29, Rhés. vs. 354, Andromach. vs. 49, Io vs. 1102. Pater appellatur Φυτουργός Iphig. Aul. vs. 949, Troad. vs. 481. Etiam σπείρειν et derivata nomina occurrunt Iphig. Aul. vs. 90, Or. vs. 750, Bacch. vs. 264, ubi legimus σπείραντα γηγενῆ στάχυν. Hoc vocabulo στάχυν de prole quoque usus est fragm. 362 vs. 22:

εἰ δ' ἦν ἐν οἴκοις ἀντὶ θελειῶν στάχυν
ἄρσην, πόλιν δὲ πολεμῖα κατεῖχε Φλόξ.

Uno loco legimus σπέρμα, ubi vero non de prole, ut apud Sophoclem usurpatur, Iphig. Aul. vs. 520:

τὸ μαυτικὸν πᾶν σπέρμα Φιλότιμον κακόν,

est enim *genus vatium*, de quo loquitur.

De fratribus et sororibus hic illic dicit ὁμόσπορος; Iphig. Taur. vs. 611, 695, Or. vs. 658.

Apud hunc tragicum βλαστάνειν quoque metaphoricō sensu legitur Iphig. Taur. vs. 3, Io vs. 267, Androm. vs. 664, fragm. 432, 1048; θάλλειν eodem sensu quo *florere* apud Latinos usurpatum legimus Iphigen. Aul. vs. 1225:

ζῶσάν τε καὶ θάλλουσαν ἀξίως ἐμοῦ.

Conf. fragm. 232 ἔτι γὰρ θάλλει πενία.

Vocabulum Homericum θάλος (cf. Od. ζ 157, Il. x 87) quod non obviam est apud Aeschylum et Sophoclem, apud Euripidem legitur Iphig. Taur. vs. 171, 209, 232, quo loco Iphigenia dicitur de Oreste:

ὃν ἔλιπον ἐπιμαστίδιον ἔτι βρέφος, ἔτι νέον, ἔτι θάλος
ἐν χερσὶν μητρὸς.

Sine dubio facile quisque careret illo ἔτι νέον, quod nihil novi affert neque ornatui poetico prodest, dum permirō usu θάλος sic nude positum reperitur pro *infante*.

Ceterum animadverti Euripidem in hac tragoedia et in Iphig. Aul. saepius quam in reliquis usum esse metaphora de qua hic agimus.

Imaginem quam Sophocles adhibuit Oed. Reg. vs. 1209 et Trach. vs. 31, reperimus quoque apud Euripidem in Ione vs. 815:

ἄλλης γυναικὸς παῖδας ἐκκαρπούμενος.

Quibus locis adhibitis etiam explicare possumus Med. vs. 1280 seq.:

ἄτις τέκνων ὃν ἔτεκες ἄροτον
αὐτόχειρι μοίρα κτενεῖς.

Hic et Ion. vs. 1095 ἄροτος idem est quod γένος et σπέρμα. Denique huc referendum est Or. vs. 552 seq., ubi Orestes dicit Tyndaro:

πατὴρ μὲν ἐφύτευσέν με, σὴ δ' ἔτικτε παῖς,
τὸ σπέρμ' ἄρουρα παραλαβοῦς' ἄλλου πάρα.

Cum his locis confer Theogn. vs. 582:

ὃς τὴν ἀλλοτρίην βούλετ' ἄρουραν ἀροῦν.

et Platonis Legg. VIII. p. 839, Tim. p. 91.

Apud Euripidem Med. vs. 1213:

προσείχεθ' ὅστε κισσὸς ἔρνεσιν δάφνης,

comparationem legimus cuius nullum aliud exemplum apud tragicos neque apud reliquos poetas repperi.

Porro huc referendi sunt illi loci ubi spes comparatur cum arbore; qalem metaphoram apud Aeschylum legimus Choeph. vs. 203:

εἰ δὲ χοῆ τυχεῖν σωτηρίας,
σμιχροῦ γένοιτ' ἂν σπέρματος μέγας πυθμῆν.

Sunt verba Electrae, quae dicit: magna arbor ex parvo semine oriri potest, quod exemplum adhibet ad confirmandam spem suam, fore ut frater redeat, quippe cuius vestigia conspiciantur prope tumulum patris. Cf. Agam. vs. 966:

ρίζης γὰρ οὖσης Φυλλὰς ἴκετ' ἐς δόμους.

Sophocles talem metaphoram habet Antig. vs. 596 sqq.

νῦν γὰρ ἐσχάτως ὑπὲρ
 ῥίζας ὃ τέτατο Φάος ἐν Οἰδίπου δόμοις,
 κατ' αὖ νιν Φοινία θεῶν τῶν
 νερτέρων ἀμᾶ κόπις.

Credo difficultatem, quae huic loco inest, posse removeri
 si legimus vs. altero cum nonnullis editoribus:

ῥίζας ἐτέτατο Φάος κτέ.

*Nam spes affulgebat stirpi Oedipi, nunc vero eam
 falx deorum demetit.*

Messem metaphorice adhibuit Aeschylus in Agam. vs.
 536 seq.:

πανώλεθρου
 αὐτόχθονον πατρῶν ἔθρισεν δόμον.

Paris omnem patris domum deiecit. Bis usus est hac
 metaphora de caede: Suppl. vs. 636:

Ἄρη
 τὸν ἀρότοις θερίζοντα βροταὺς ἐν ἄλλοις,

ubi sine dubio recte a viro cl. van Herwerden restitutum
 est ἐναίμοις. De unius viri caede hanc metaphoram usur-
 pavit Sept. c. Theb. vs. 718:

ἀλλ' αὐτάδελφον αἶμα δρέψασθα: θέλεις;

Fortuna insperata hac imagine depingitur Agam. vs.
 1044 seq., ubi Casandrae Clytaemnestra dicit:

οἱ δ' οὔ ποτ' ἐλπίσαντες ἤμησαν κελῶς,
 ὦμοί τε δούλοις πάντα κτέ.

Denique non omittendus est locus notissimus Sept. c.
 Theb. vs. 593 sq. de Amphiarao:

βαθειαν ἄλκα διὰ φρενός καρπούμενος
 ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

Ubi Schützius adnotavit: „βαθειαν ἄλκα est sulcus profundus h. e. arvum fertile, seges fecunda. Adeoque significatur Amphiarai animum bonorum consiliorum uberem esse, quamvis idem ab omni iactatione multum abhorreat.” Vide quae praeterea adnotavit et quae attulit Blomfield, quibus addendum est Platonem hos versus citasse Respubl. II. c. 5 p. 362 A., ubi agit de viro iusto; respexit autem hunc locum Gorg. p. 527 B. Conf. quoque ad vs. 592 Sallustius de Coniur. Cat. c. 54 (Cato) esse quam videri bonus malebat.

Huius metaphorarum generis, de quo nunc egimus, quaedam exempla apud ARISTOPHANEM quoque et Lyricos exstant. Verbo tantum hos locos indicabo, quia supra prolatis nil novi addunt. Legimus ἔργος pro filio Aristoph. Thesm. vs. 321, Conc. vs. 973. Verbum ἀνθεῖν metaphorice legitur Nubb. vs. 897; βλαστάνειν Anv. vs. 696, Lys. vs. 406; καρπούσθαι Vesp. vs. 520; τρυγᾶν Vesp. vs. 634, Conc. vs. 886; πρέμνος Anv. vs. 321; ἀπόπρεμνος Ran. vs. 903; προθέλυμος Eqq. vs. 528; πρόρριζος Ran. vs. 587. Apud poetas Lyricos ἄνθος dicitur vis, robur, iuventus: ἄνθος ἧβης Tyrt. 10 vs. 28; Mimnerm. I. 4; 2. 3; Theogn. vs. 1070. παιδείας ἄνθος 1305. Alcaei 83 γέρας ἄφθιτον ἀνθήσει. Anacreon. 53. 15 Ἐρωτῶς ἄνθος. Bacchyl. 13. 2 αἰδᾶν ἄνθεα. Pind. Ol. II. vs. 45 Ἀδραστιδᾶν θάλλος, 46 ἔθεν σπέρματος ἔχοντα ῥίζαν. Nem. VI. vs. 42 ἔρυσσι Λατοῦς. Ol. VI. vs. 105 ὕμνων ἀεξ' εὐτερπὲς ἄνθος; Isthm. IX. 48 ἄνθεα ὕμνων. VII. vs. 9 γλυκὺν καρπὸν φρενός. Pyth. II. vs. 74 φρενῶν ἔλαχε καρπὸν ἀμώμητον. Pyth.

IX. vs. 109 Ἦβας καρπὸν ἀνθήσαντ' ἀποδρέψαι ἔθελον, cf. Isthm.
VI. vs. 34, Scol. I. vs. 6, II. vs. 1. Nem. II. vs. 9 Ἰσθμιάδων
δρέπεσθαι κάλλιστον ἄωτον. Cf. Isthm. IV. vs. 11 ζωᾶς ἄωτον.

Restat ut videamus de iis translationibus quas poetae
sumserunt ex *fluctibus aëre, ventis*, quarum tamen non-
nullas, ut magis pertinentes ad *rem navalem*, alii loco
reservabimus.

Malorum numerus, quo quis quasi obruitur, cum *mari*
comparatus est ab AESCHYLO in Prometh. vs. 746

δυσχέιμερόν γε πέλαγος ἀτηρᾶς δύης.

Suppl. vs. 469 sqq.

κακῶν δὲ πλῆθος ποταμὸς ὡς ἐπέρχεται
ἄτης δ' ἄβυσσον πέλαγος οὐ μάλ' εὐπορον
τόδ' ἐσβέβηκα.

Cf. Pers. vs. 433

κακῶν δὴ πέλαγος ἔρρωγεν μέγα.

Fortasse eadem imago obversata est Euripidi Hippol.
vs. 1338: σοὶ τὰδ' ἔρρωγεν κακὰ. Cf. Pers. vs. 814, ubi ad-
versa fortuna cum *fonte* comparatur, ex quo semper nova
mala proveniunt:

καὶδέπω κακῶν
κρηπὶς ὑπεστί, ἀλλ' ἔτ' ἐκπιδύεται.

Verbum ultimum restitutum ex egregia coniectura Schützi
pro insano ἐκπαιδεύεται, quod antea legebatur.

Huc quoque pertinet Prom. vs. 885 sq.:

θολεροὶ δὲ λόγοι παλίουσ' εἰκῆ
στυγνῆς πρὸς κύμασιν ἄτης.

et Prom. vs. 1052 sq.:

ῥήψει δέμας
τοῦμὸν ἀνάγκης στεραραῖς δίναις.

Cum tempestate coniungitur Prom. vs. 1015 sq.

οἶός σε χειμῶν καὶ κακῶν τρικυμία
ἔπεισ' ἄφυκτος.

A SOPHOCLE mala cum fluctibus comparata sunt, qui in litus infligunt: Oed. Col. vs. 1240 sqq.:

πάντοθεν βόρειος ὡς τις
ἀκτὰ κυματοπλήξ χειμερία κλονεῖται,
ὡς καὶ τόνδε κατ' ἄκρας
δεινὰ κυματοαγεῖς
ἄται κλονέουσιν ἀεὶ ξυνοῦσαι,
αἱ μὲν ἀπ' ἀελίου δυσμῶν,
αἱ δ' ἀνατέλλοντος,
αἱ δ' ἀνὰ μέσσαν ἀκτῖν',
αἱ δ' ἐννυχιαῖν ἀπὸ ῥιπαῶν.

Comparatio eiusdem generis legitur Antig. vs. 586 sqq.:

ὁμοιον ὥστε ποντίαις
οἶδμα δυσπνόοις ὄταν
Θρήσσαισιν ἕρεβος ὕφαλον ἐπιδράμη πνοαῖς,
κυλίνδει βυσσόθεν κελαιναῖν
θῖνα καὶ δυσάνεμον,
στόνῳ βρέμουσι δ' ἀντιπλήγες ἀκταί.

Metaphoram adhibuit Aiac. vs. 348 sqq., ubi miser heros:

ὦ φίλοι ναυβάται, μόνι ἐμῶν φίλων,
μόνοι ἔτ' ἐμμένοντες ὀρθῶ νόμῳ,
ἴδεσθε μ' οἶον ἄρτι κύμα φαιρίας ὑπὸ ζάλης
ἀμφίδρομον κυκλεῖται.

Apud EURIPIDEM multis locis mala cum fluctibus comparantur. Hippol. vs. 822 sqq. legimus:

κακῶν δ', ὧ τάλας, πέλαγος εἰσορῶ
 τοσοῦτον ὥστε μήποτ' ἐκνεῦσαι πάλιν,
 μήδ' ἐκπερᾶσαι κύμα τῆσδε συμφορᾶς.

Conferendus esse videtur eiusdem fabulae vs. 470 sq.:

ἐς δὲ τὴν τύχην
 πεσοῦσ' ὅσῃν σὺ πῶς ἂν ἐκνεῦσαι δοκεῖς.

Hoc loco ipsam rem positam videmus pro imagine, quam spectatoris menti oggerent verba adiecta *πεσοῦσαι* et *ἐκνεῦσαι*. Inversa ratione Sophoclem Oed. Col. vs. 1746 usum videmus: μέγ' ἄρα πέλαγος ἐλαχέτην τι, ubi *κακῶν* sive *τύχης* cogitatione supplendum est. Confer praeterea Eur. Suppl. vs. 508, de quo loco infra videbimus, et Demosth. Or. II. 9 ἡ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν πταῖσμα ἅπαντα ἀνεχαίτισε: vide Rehdanz ad hunc locum in ed. Teubn., ubi attulit Dexopatr. II. 232 vv.: διὰ μιᾶς λέξεως καὶ πᾶσαν ἡμῶν παραβολὴν παρέστησε καὶ τοῖς ἀπειθοῦσιν ἴπποις παρέβαλε τοὺς βίᾳ κατεχομένους καὶ ἐν καιρῷ πάλιν ἀφισταμένους συμμάχους.

Curae, quibus animus turbatur, nonnullis locis cum fluctibus comparantur, velut AESCHYLI Agam. vs. 995 sqq.:

σπλάγχχνα δ' οὔτοι ματᾶζει
 πρὸς ἐνδίκῃσι Φρεσὶν τελεσφόροις
 δύναις κυκλούμενον κέαρ.

Conf. Prometh. vs. 881.

κραδίᾳ δὲ φόβῳ Φρένα λακτιζει.

Suppl. vs. 784 sqq.

ἄθικτον δ' οὐκέτ' ἂν πέλοι κέαρ
κελαινόχρω δὲ πάλλεται κλυδωνίῳ,

ubi ultimum vocabulum ex Dindorfii coniectura restitutum pro μου καρδία, quod minime aptum antea legebatur. Schütz proposuerat ἄφικτον δ' οὐκέτ' ἂν πέλοι κακόν, vertens: „enimvero haud amplius effugi potest malum,” quod habet sensum iis, quae Graecis verbis scripserat, prorsus contrarium. Denique cum locis laudatis conferendus est Choeph. vs. 183:

κλυδώνιον χολῆς προσίστη καρδίας.

Cf. Sil. Ital. VIII vs. 32 *Perge age et insanos curarum comprime fluctus.*

Ira etiam cum fluctibus comparatur hoc loco Eumen. vs. 832

κόμα κελαινοῦ κύματος πικρὸν μένος.

Conf. Virgilianum *aestus irarum*. Huc quoque pertinet Sept. c. Theb. vs. 441:

πέμπει γεγωνὰ Ζηνὶ κυμαίνοντ' ἔπη.

Aliis locis *ira*, animi perturbationes comparantur cum vento, velut in Choeph. vs. 390 sqq.:

πάροισεν δὲ πρῶτα
δρομὸς ἄηται καρδίας
θυμὸς ἔγκοτον στύγος.

Quem locum Wecklein ita explicat ut θυμὸς comparetur cum vento acri, qui ante navis proram spirat. Cf. Hom.

Π. Φ 386 δίχα δέ σφιν ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἄητο. Eum. vs. 840
πνέω κότον. Choeph. vs. 33, 951.

Tum de *vehementia pugnantium* Aeschylus tali meta-
phora utitur Sept. c. Theb. vs. 63 sqq. πνέας Ἄρεως, cf.
vs. 115. Mars cum vento comparatur eodem modo, quo
Homerus Π. Λ 297 Hectorem vocat Ἴτον ἀέλλη. Huc per-
tinere videtur Sept. c. Theb. vs. 343

μαινόμενος δ' ἐπιπνεῖ
μαίνων εὐσέβειαν Ἄρης.

*Calamitates cum tempestatibus comparantur ab Ae-
schylo, Prom. vs. 643, ubi Io suam calamitatem vocat*
θεόστυτον χειμῶνα; Suppl. vs. 165:

χαλεποῦ γὰρ ἐκ πνεύματος εἴσι χειμῶν.

Agam. vs. 819 ἄτης θύελλα. Cf. Choeph. vs. 1066. Con-
trarium est θάλλπος Agam. vs. 969:

θάλλπος μὲν ἐν χειμῶνι σημαίνει μολόν (vel μολών.)

Porro notissimum est apud Tragicos verbum *χειμάζεσθαι*,
de eo, qui in periculis versatur: vid. Prom. vs. 838 χει-
μάζει δρόμοις.

Cum his locis haec SOPHOCLES conferenda sunt. De *mente*
sollicita usus est hac metaphora Antig. vs. 929 sq.:

ἔτι τῶν αὐτῶν ἀνέμων βίπαι
τήνδε γ' ἔχουσιν.

De *metu* Antig. vs. 391:

ταῖς σαῖς ἀπειλαῖς αἷς ἐχειμάσθην τότε.

De *vehementia belli ducis Capanei* chorus canit in
Antig. vs. 135 sq.:

βακχεύων ἐπέπνυι
διπαῖς ἐχθίστων ἀνέμων.

Miseria Aiacis cum tempestate comparata est in cognomine fabula vs. 205 sqq., ubi Tecmessa queritur:

νῦν γὰρ ὁ δεινὸς μέγας ἀμοκρατῆς
Αἴας θολερῶ
κεῖται χειμῶνι νοσήσας.

Chori verba, quae haec excipiunt, ad eandem metaphoram mihi pertinere videntur. Sunt enim haec:

τί δ' ἐνήλλακται τῆς ἡρεμίας
νῦξ ἦδε βάρος;

Pro ἡρεμίας, quod Dindorfius ex Thierschii coniectura recepit, in MS. legebatur ἀημερίας. Hermannus, ut Lobeck in sua editione testatur, voluit εὐμαρίας. Lobeck ipse coniecerat τί διήλλακται δὲ δυσημερίας. Nauckius in edit. 5^a Schneidewini recepit εὐμαρίας. Magis autem poeticum puto ἡρεμίας, quod Thierschius scribendum coniecit, quo recepto sententia est: „quam calamitatem haec nox pro quiete intulit.” Non tamen dubito, quin magis cum chori dicendi ratione conveniat aliud vocabulum νηνεμίας, quod nautis, ex quibus chorus constat, aptissime tribueretur. Equidem igitur prae-tulerim τί δ' ἐνήλλακται τῆς νηνεμίας. Vocabulum νηνεμία, (apud Latinos *malacia*) idem fere significans quod γαλήνη, de animi tranquillitate et de fortuna secunda, optime dici potest. Cf. Aesch. Agam. vs. 740. Ceterum non inconsulte Sophocles Tecmessam et chorum sic loquentes induxit; hi enim sunt κατὰ ἀρωγοὶ τῆς Αἴαντος, qui quoque vs. 250 de

Atridis simili translatione dicunt ἐρέσσουσιν ἀπειλάς. Cf. vs. 890 οὐρίφ μὴ πελάσαι δρόμω. Nec longe diversa est ratio, qua Ajax eosdem compellat vs. 348 sqq., quos versus iam supra laudavimus, et vs. 683, ubi idem amicos *portum* vocat:

τοῖς πολλοῖσι γὰρ
βροτῶν ἀπιστός ἐσθ' ἑταιρίης λιμῆν.

i. e. *plerisque mortalium in rebus adversis amicorum auxilium deest*. Exemplo utitur ad eandem rem pertinenti vs. 674 sq.:

δεινῶν τ' ἄημα πνευμάτων ἐκοίμισε
στένοντα πόντου.

Ubi miror editores non recepisse Musgravii coniecturam, *λειῶν* pro *δεινῶν* scribentis, in quam Lobeck post eum incidit, qui hoc vocabulum in suum textum recepit, et multis aliis locis allatis, ad suam probandam sententiam, et Aristoph. Ran. vs. 1003 πνεῦμα λειῶν. Nec dubito, quin Eustathius, qui hunc locum explicat p. 982: κοιμίζεται καὶ στένων πόντος γαλήνης κατευναζούσης αὐτὸν, etiam *λειῶν* legerit; *γαλήνη* enim non est *δεινῶν ἄημα πνευμάτων* sed *λειῶν*. Miror Nauckium, quamvis citantem Virgil. Aen. V. 763 *placidi straverunt aequora venti*, praetulisse simplici emendationi artificiosam interpretationem. Talem enim hanc esse puto: „Das wehen heftiger Stürme beruhigt auch wieder das seufzende Meer.” Neque apte idem attulit Od. κ 21, ubi de Aeolo dicitur:

κείνον γὰρ ταμίην ἀνέμων ποίησε Κρονίων,
ἡμὲν παυέμενοι ἢ δ' ὀρνύμεν, ὅν κε θέλησιν.

Hic enim de *rectore ventorum*, at loco Sophocleo de

quo agimus, de *vento ipso*, sermo est. Horatii versus, quos hic affert ex Carm. I. 3. 16 „*quo non arbiter Hadriae maior, tollere seu ponere vult freta,*” ob sententiam naturae contrariam, rectissime a Peerlkampio poeta indignos habitos esse puto. Ventus enim non *ponit* freta sed *tollit*, et si dici possit ex arbitrio eius pendere, utrum mare sit turbidum an tranquillum, minime tamen inde sequitur sanam esse lectionem: δεινῶν ἄημα πνευμάτων κοιμίζει πόντον στένοντα. Hic igitur restituendum puto λείων, vel potius λείων. τ' ἄημα πνευμάτων. Conf. cum his locis Soph. Fragm. 63:

θάρσει γύναι· τὰ πόλλα τῶν δεινῶν, ὄναρ
πνεύσαντα νυκτὸς, ἡμέρας μαλάσσεται.

et Eurip. Herc. Fur. vs. 102 sq.

EURIPIDES *iram* comparat cum *vento* Orest. vs. 695 sqq., ubi Menelaus dicit se opem laturum esse Agamemnonidae, sed expectare dum sedata sit populi ira, quam, cum adhuc valeat, perinde difficile sit extinguere ac ignem vehementem. Tum loquitur haec:

εἰ δ' ἡσύχως τις αὐτὸς ἐντείνοντι μὲν
χαλῶν ὑπέικοι καιρὸν εὐλαβούμενος,
ἴσως ἂν ἐκπνεύσειεν· ἢ δ' ἀνῆ πνοᾶς,
τύχῳις ἂν αὐτοῦ ῥαδίως οἴου θέλεις.

Male editores, non curantes grammaticam, in versu ultimo Cobeti spreverunt emendationem, οἴου pro ὄσου scribentis. In praecedenti autem versu legendum esse puto πνοή pro πνοᾶς, nom. sing. pro acc. plur. Verba significant: *quum ventus remittit, fit minus vehemens, vel prorsus flare desinit*; cf. Soph. Philoct. vs. 639

οὐκοῦν ἐπειδὴν πνεῦμα τοῦκ πρόφρας ἀνῆ,
τότε στελοῦμεν.

ibid. vs. 764 ἕως ἀνῆ τὸ πῆμα. Quod ad loci sententiam at-
tinet, vid. Plutarchus in libello continenti Praecepta gerend.
reipublic. 818 Α ὁ γὰρ πάντα λίαν ἀκριβῆς καὶ σφοδρὸς οὐδὲν
ὑποχωρῶν οὐδὲ ὑπέικων, ἀλλὰ τραχὺς αἰεὶ καὶ ἀπαραίτητος,
ἀντιφιλονικεῖν τὸν δῆμον αὐτῷ καὶ προσδυσκολαίνειν ἐθίζει.

Μικρὸν δὲ πῶδες χαλάσαι μεγάλη
κύματος ἀλικῆ.

Fortasse hic pro κύματος substituendum est χείματος,
quod cum loco citato optime convenit. Huc quoque per-
tinet Androm. vs. 327 τοσόνδ' ἐπνευσας, de ira dictum.
Androm. vs. 189 οἱ γὰρ πνέοντες μεγάλα superbos denotat.
Conferendus quoque locus Orest. vs. 1200:

καὶ νιν δοκῶ τὸ πρῶτον ἦν πολὺς παρῆ,
χρόνω μαλάξειν σπλάγχχον

ubi v. cl. Cobetus restituit πολὺς πνέη. Idem in Bacch. vs. 640

ῥαδίως γὰρ αὐτὸν οἶσω, κἂν πνέων ἔλθῃ μέγας

rescribi iubet κἂν πνέων ἔλθῃ μέγας, coll. Rhés. vs. 323,
Aristoph. Equitt. vs. 430:

ἔξειμι γὰρ σοι λαμπρὸς ἤδη καὶ μέγας καθιείς,
δροῦ ταρατταν τήν τε γῆν καὶ τὴν θάλατταν εἰκῆ.

vs. 760 πρὸς ταῦτ' ὅπως ἔξει πολὺς καὶ λαμπρὸς ἐπὶ τὸν ἄνδρα.

Vid. Cobeti Varr. Lect. ed. 2^a pag. 587 sq.; cf. quoque
Eveni Eleg. II. 5, ubi de Baccho: εἰ δὲ πολὺς πνεύσειεν
ἀπίστραπται μὲν ἔρωτας, et Alexidis comici (Mein. 3. 467)
de parasito:

αὐτὸν ὁ κεκληκὸς τοῖς Σαμύθραξιν εὐχεται
 λῆξαι πνέοντα καὶ γαληνίσαι ποτέ.
 χειμῶν ὁ μεираκίσκος ἐστὶ τοῖς Φίλοις.

Ad eandem imaginem pertinet verbum διαγαληνίζειν, quod legitur Arist. Eqq. vs. 646, et γαληνίζειν Euripid. fr. 1064.

De amore haec metaphora usurpatur Iphig. Aul. vs. 69:

ὄτου πνοαὶ Φέροισιν Ἄφροδίτης Φίλοι.

„Tyndareus,” inquit, „filiae Helenae veniam dedit eligendi eum amatorem, ad quem Veneris spiritus eam ducerent;” ubi postulante sententia v. cl. van Herwerden legendum putat: ὄποι πνοαὶ κτέ.

Denique agendum de locis, ubi Euripides calamitates cum ventis comparavit. Huc pertinet Here. Fur. vs. 102, ubi Amphitryo Herculis uxorem consolatur his verbis:

κάμνουσι γὰρ τοι καὶ βροτῶν αἱ συμφοραί,
 καὶ πνεύματ' ἀνέμων οὐκ αἰεὶ βῶμην ἔχει.

et Io vs. 1505 sqq.:

ἐλισσόμεσθ' ἐκείθεν
 ἐνθαδε δυστυχίαισιν
 εὐτυχίαις τε πάλιν,
 μεθίσταται δὲ πνεύματα.

Cf. fragm. 152 νεύει δὲ τύχη κατὰ πνεῦμ' ἀνέμων.

Electr. vs. 1147 sq., ubi chorus ante necem Clytaemnestrae haec canit:

ἀμοιβὰ κακῶν· μετὰτροποι πνέουσιν αὔραι δάμων.
 τότε μὲν ἐν λουτροῖς ἔπεσεν ἐμὸς ἐμὸς ἀρχέτας.

Cf. Arist. Pac. vs. 944 sqq.:

θεῖθεν κατέχει
πολέμου μετ'άτροπος αἶθρα.
νῦν γὰρ δαίμων Φανερώς
εἰς ἀγαθὰ μεταβιβάζει.

Similia legimus Iphig. Taur. vs. 1317:

πῶς Φῆς; τί πνεῦμα συμφορᾶς κεντημένη;

Herc. Fur. vs. 216:

ὅταν θεός σοι πνεῦμα μεταβαλὼν τύχη.

Nauckius scribit cum Codd. MSS.:

ὅταν θεοῦ σοι πνεῦμα μεταβαλὼν τύχη.

Dindorfius autem, ex Musgravii coniectura, priorem lectionem recepit, quae magis convenit cum locis supra citatis, ubi *sors*, *fortuna* cum *vento* comparatur. Neque tamen MSS. lectioni exempla desunt; simili enim ratione legimus Iphig. Aul. vs. 761:

ὅταν θεοῦ μαντόσυνοι πνεύσωσ' ἀνάγκαι.

Herc. Fur. vs. 885:

ταχὺ τὸν εὐτυχῆ μετέβαλεν δαίμων,
ταχὺ δὲ πρὸς πατρός τέκν' ἐκπνεύσεται.

Satis quoque frequens usus est vocabulorum σκότος, νύξ, νεφέλη, ad notandas calamitates, dum contrario sensu voc. φάος adhibuerunt; quam consuetudinem non solum poetae Latini sed etiam recentiores, nostrates quoque, receperunt. Exempla ex tragicis haec sunt:

Apud AESCHYLUM, Choeph. vs. 51 sqq.:

ἀνήλιον βροτοστυγεῖς
 δνόφοι καλύπτουσι δόμους
 δεσποτῶν θανάτῃσι.

Pers. vs. 669 sq.:

Στυγία γὰρ τις ἐπ' ἀχλὺς πεπόταται
 νεολαία γὰρ ἤδη κατὰ πᾶσ' ἔλωλε.

Cf. Sophocl. Oed. Reg. vs. 1313 sqq.:

ἰὼ σκότου
 νέφος ἐμὸν ἀπότροπον, ἐπιπλόμενον ἄφατον,
 ἀδαμακτόν τε καὶ δυσούριστον ὄν.

Eurip. Herc. Fur. vs. 1140:

στεναγμῶν γὰρ με περιβάλλει νέφος.

Medea vs. 107 νέφος οἰμωγῆς; cf. Pindari πολέμοιο νέφος,
 quo nomine Amphiaräum indicavit.

Nominibus νέξ et Φῶς metaphorice usus est Aeschylus
 Pers. vs. 300 sq.:

ἔμοῖς μὲν εἶπας δάμοισιν Φῶς μέγα
 καὶ λευκὸν ἤμαρ νυκτὸς ἐν μελαγχίμου.

Cf. Sophocl. Electr. vs. 1224 et 1354: ὦ φίλτατον Φῶς, ὦ
 μόνος σωτὴρ δόμων.

Apud EURIPIDEM imprimis frequens est haec metaphora:
 Iphig. Aul. vs. 1502 ἔθρεψας Ἑλλάδι με Φῶς, cf. fragm.
 318: παίδων νεογνῶν ἐν δόμοις ἰδεῖν Φῶς. Io vs. 1439 ὦ
 τέκνον, ὦ Φῶς μητρὶ κρεῖσσον ἡλίου. Or. vs. 243, Herc.

Fur. vs. 531; cf. Andromach. vs. 406, ubi filius dicitur
ὄφθαλμὸς βίου.

Huc quoque pertinent Med. vs. 482 κτείνας' ἀνέσχον σοι
Φάος σωτήριον, Iphig. Taur. vs. 187: ἔρρει Φῶς σκήπτρων.
Nec omittendus esse videtur locus Ion. vs. 1466, ubi reperto
filio, Creusa laeta exclamat:

ὃ τε γηγενέτας δόμος οὐκέτι νύκτα
δέρεται, ἀελίου δ' ἀναβλέπει λαμπράσιν.

Hic quoque in mentem venit verborum, quibus chorus
heroem alloquitur Rhes. vs. 355 seq.:

σύ μοι Ζεὺς ὁ Φαναῖος
ἦκεις διΦρέων βαλιαῖσι πάλοις.

Cf. Iphig. Aul. vs. 973.

Ad metaphoras et comparationes, quas hoc capite de-
scribimus, pertinent ii quoque loci, quibus *fulminis ictus*
metaphorice usurpatur. Comparationem huius generis ad-
hibuit SOPHOCLES in Aiac. vs. 257 seq., ubi Tecmessa herois
furorem iam desiisse ait:

οὐκέτι (sc. καίνοται)· λαμπρᾶς γὰρ ἄτερ στεροπῆς
ἄξιας ὄξυς νότος ὡς λήγει

i. e. „*moa enim desinit ut notus, qui sine fulgure ve-
hemens ortus est.*” Editores iam citarunt ad hunc locum
Ibyci fragm. I. vs. 6 sqq., ubi de perpetuo amore:

ἔμοι δ' ἔρος
οὐδεμίαν κατάκοιτος ὄρων, ἀθ' ὑπὸ στεροπᾶς Φλέγων
Θρηϊκίος βορέας.

Calamitates comparantur cum fulgure: Aesch. Pers. vs.

514 κακῶν ἂ Πέρσαις ἐγκατέσκηψεν θεός; vide quae adnotavit ad hunc locum Blomfield, qui quoque attulit Euripidis Med. vs. 93 seq.:

οὐδὲ παύσεται

χόλου, σάφ' εἶδα, πρὶν κατασκήψαι τινα,

ubi v. cl. van Herwerden restituit κατασκήψαι ἴς τινα, coll. Hippol. vs. 1418 ὄργαι κατασκήψουσιν εἰς τὸ σὸν δέμας. Vid. Soph. Oed. Rec. ed. mai. pag. 202.

Apud reliquos poetas et scriptores Atticos, praeter alatos, non repperi locos, qui ad has metaphoras illustrandas sive explicandas aliquid afferre viderentur. Quare fine huic capiti imposito transeamus ad genus, quod secundo loco tractandum esse diximus.

CAPUT II.

Apud poetas Graecos nulla est metaphora frequentior illis, quae sumtae sunt ex *re navali*. Sunt autem hae imagines non omnes eiusdem naturae. Duo genera esse comperi, quorum alterum complectitur comparationes et metaphoras, quae ad *republicam* pertinent, alterum quae spectant ad *vitam humanam*.

Videamus igitur exempla, quae ad *republicam* pertinent, quorum quae apud AESCHYLUM occurrunt primo loco recenseamus.

Creberrimae metaphorae huius generis leguntur in fabula Septem c. Theb., quae res cum huius tragoediae argumento cohaerere videtur. Comparationem, quae poetis maxime in deliciis est, legimus Sept. vs. 62 sqq., ubi nuntius ad Eteoclem:

σὺ δ' ὥστε ναὸς κενὸς οἰακοστρόφος
Φάρξαι πόλισμα, πρὶν καταγίλσαι πνοάς
Ἄρῆως· βεῖξ γὰρ κύμα χερσαίου στρατοῦ.

Bonum regem, ut gubernatorem navis, urbem tegere oportet, ne fluctus hostiles vi irrumpant eamque submergant. De periculis cum fluctibus comparatis iam su-

pèriore capite vidimus. Quod ad huius loci verba attinet, monendum superest: *κῦμα χερσαίου στρατοῦ* recte a Weckleino, *Stud. zu Aeschyl.* p. 9, relatam esse ad metaphoras illas, quibus Aeschylus ipse imaginem tollit *ironia quadam*, ita ut loqui videatur extra imaginem.

Exemplo ex eadem re sumto utitur Eteocles vs. 208 sqq., ubi iratus ob metum et lamentationes feminarum, iis suadet ut fortes se praestent et domum abeant, ne terrorem augentes noceant reipublicae; cuius adhortationis finem facit docendo, non multum prodesse preces et supplicationes in templis deorum, quod hac imagine probat:

τί οὖν; ὁ ναύτης ἄρα μὴ 'ς πρῶραν Φυγῶν
 πρύμνηθεν ἡδρε μηχανὴν σωτηρίας,
 νεὼς καμούσης ποντίῳ πρὸς κύματι;

Se ipsum cum gubernatore comparat primis huius fabulae versibus, ubi legimus:

Κάδμου πολίται, χρὴ λέγειν τὰ καίρια
 ὅστις Φυλάσσει πρᾶγος ἐν πρύμνῃ πόλεως
 οἴκακ' αἰμαῖν.

Conferendus est Plato *Euthydem* p. 291 laud. a Schützio (ἡ πολιτικὴ τέχνη) δοκεῖ κατὰ τὸ Αἰσχύλου Ἰαμβεῖον μόνῃ ἐν τῇ πρύμνῃ καθῆσθαι τῆς πόλεως, πάντα κυβερνῶσα, καὶ πάντων ἄρχουσα πάντα χρήσιμα ποιεῖν. Verba autem ἐν πρύμνῃ πόλεως, ut Wecklein, *Studien zu Aeschylus* pag. 6 explicat, significant: ἐν πόλει ὥσπερ ἐν πρύμνῃ νεὼς. Nam: „*ut bonum gubernatorem oportet dicere opportuna, sic etiam illum qui regit urbem.*”

Eandem imaginem adhibuit tragicus vs. 652 huius fabulae

ὡς οὔ ποτ' ἀνδρὶ τῶδε κηρυκνευμάτων
μέμφει, σὺ δ' αὐτὸς γυνῶθι ναυκληρεῖν πόλιν.

Scholiasies quidam adnotavit: ναυκληρεῖν· περιέπειν, Φρον-
τίζειν τῆς πόλεως, alius per σφίζειν hoc verbum explicat.
Rectius fecissent adscribendo κυβερνᾶν, ἄρχειν. Blomfield
quoque minus accurate explicat adnotans ad verbum ναυ-
κληρεῖν: „navem rego, non ut gubernator, sed ut ma-
gister; ναύκληρος est proprie navis mercatoriae magister
vid. Thuc. I. c. 137.” Recte quidem admonuit de signi-
ficatione vocis ναύκληρος, sed erravit in eo quod huius
nominis in soluta oratione usum ad locum Aeschyleum
explicandum facere credidit; nihil enim aliud, docente
ipsa loci sententia, verbum ναυκληρεῖν hic significare po-
test, quam gubernare, nec dubium esse reor, quin trita
illa imagine denuo hic utatur poeta. Schütz igitur bene,
me iudice, vertit: „Tu autem ipse iam vide, quo modo
gubernes urbem.” Conferatur quoque Sophocl. Antig. vs. 994:

τοίγαρ δι' ὀρθῆς τήνδ' ἐναυκλήρεις πόλιν,

de cuius loci sententia dubitari omnino non potest.

Imagine ex navigatione sumta denuo loquitur Eteocles
vs. 216:

πύργον στέγειν εὔχεσθε πολέμιον δόρυ,

nam στέγειν, ut Blomfield adnotavit, proprie dicitur de
nave, quae aquam non admittit. Contulit idem Suppl.
vs. 135 Sept. vs. 796 et, qui sequitur paullo post, vs. 234

δυσμενέων δ' ἔχλον πύργος ἀπαστέγει,

ubi Blomfield „sententiam optativam fecit,” scribens ἀπο-

στέγαι, quod iure non recepit Dindorfius; chorus enim nihil aliud dicit quam hoc: *Deos esse veros praesides urbis, quorum auxilio urbs adhuc servata sit*; adloquitur Eteoclem, non preces fundit.

Chorus vs. 758 sqq. de malis, quae vexarunt urbem post natum Oedipum, ita canit:

κακῶν δ' ὡς περ θάλασσα κῶμ' ἄγει·
τὸ μὲν πίτνον, ἄλλο δ' αἰερεῖ
τρίχalon, ὃ καὶ περὶ πρύμναν πόλεως κυχλάζει.
μεταξὺ δ' ἀλλὰ δι' ὀλίγου
τείνει πύργος ἐν εὐρεῖ.

Priores quidem versus satis sunt perspicui: „*mala*” ait poeta, „*ut fluctus maris in urbem irruunt et eam circumstrepunt, ut navis puppim.*” Versus autem ultimi non sani esse videntur. Quare iam olim emendationes proposuerunt viri docti. Quid tamen verum sit non viderunt, neque certam emendationem locum admittere putant.

Tandem urbe obsidione liberata, nuntius monet feminas ut bono sint animo, vs. 792 sqq.:

πόλις πέφευγεν ἤδε δούλιον ζυγόν·
πέπτωκεν ἀνδρῶν ὀβρίμων κομπάσματα,
πόλις δ' ἐν εὐδίᾳ τε καὶ κλυδανίου
πολλαῖσι πληγαῖς ἄντλον οὐκ ἐδέξατο,
στέγει δὲ πύργος καὶ πύλας Φερεγγύοις
ἐφαρξάμεσθα μενομάχοισι προστάταις.

Hi versus perspicui sunt. Unum tamen vocabulum suspicionem movit. Ut nunc legimus sensus vs. 795 sqq. hic est: „*urbs in tranquillo et fluctibus agitata non*

hausit sentinam; moenia hostes arcent (rimas non agunt) et portas fortibus propugnatoribus munivimus. Statim cadit in oculos permire urbem dici in tranquillo sentinam non recepisse; neque ea res fugit Blomfieldum, qui coniecit legendum esse: πόλις δ' ἐν εὐδίᾳ ἔστι; et sane, quin haec poetae mens fuerit, non dubium mihi esse videtur, idque rei naturae unice convenire existimo. Ipsi mihi in mentem venerat verbi εὐδιάω et conieceram: πόλις μὲν εὐδιᾶ. Hoc autem verbum legitur apud seriores tantum, quare meam coniecturam Blomfieldi emendationi posthabendam esse video. Miror editores post Blomfieldum non potius in textum recepisse incertam emendationem, quae tamen, sine dubio, praebet sensum sanum, quam retinuisse lectionem vulgatam, quae sine controversia vitiosa est et rationi contraria. Unum locum ex hac fabula adhuc apponendum esse puto, quo explicato ad aliam transibo. In fine enim huius dramatis chorus deflens Eteoclem his verbis utitur vs. 1074 sqq.:

μετὰ γὰρ μάκαρας καὶ Διὸς ἰσχύν
 ἔδε Κασμείων ἤρυξε πόλιν
 μάντραπῆναι μηδ' ἀλλοδαπῶν
 κύματι Φωτῶν κατακλυσθῆν.

Videmus denuo imaginem eandem ab Aeschylo adhibitam, quod non tantum efficiendum e verbis κύματι Φωτῶν κατακλυσθῆν, sed etiam ex usu verbi ἀνατραπῆναι, quod de evertenda nave usurpatur a scriptoribus Atticis: confer Alexidis fragmentum apud Athenaeum VI. p. 226 F ἀνατραπῆ γὰρ πλοῖον. Aeschin. 3. 158 εἰάν τις ἄκων πλοῖον ἀνατρέψῃ, ubi orator statim transit ad urbem eversam,

eodem verbo metaphorice utens: τὸν δὲ τὴν Ελλάδα καὶ τὴν πόλιν ἄρδην ἀνατετροφότα; conf. praeterea Luciani *Dial. Mort.* p. 155, ubi de navigantibus dicit πλῆγῳ περιπεσόντες τῷ Ἰάπυγι ἀνετρέπησαν.

In ceteris Aeschyli tragoediis non ita multi loci occurrunt, ubi respublica cum nave comparatur. Adscribam locos quosdam, ubi aut disertis verbis metaphoram adhibuit, aut uno alterove vocabulo usus est, unde apparet hanc imaginem eius menti obversatam esse.

In Persis haec fere ad rem nostram facere videntur: vs. 656 chorus de Dario loquens inducitur:

θεομήστωρ δ' ἐκεκλήσκετο Πέρσαις, θεομήστωρ δ'
ἔσκεν, ἐπεὶ στρατὸν εὖ ἴποδούχει.

Corrupta legebantur haec verba. Dindorf ex διορθωτοῦ superscriptis verbis „εὖ ἴποδούχει” restituit veram lectionem εὖ ἴποδούχει. Verbum ποδουχεῖν est inusitatum, nisi quod apud Grammaticos occurrit: Bekker *Anecd.* 297 ποδοκεῖν τὸ τῷ ποδὶ κυβερνᾶν. Pollux ex Antiphonte verbum ποδοχέω affert. *Lib. I.* 98 οἰακίσειν δὲ καὶ κτετυθύνειν τὸ σκάφος καὶ κυβερνᾶν καλεῖσθαι ὁ κυβερνήτης ὁ ἐπὶ τῶν οἰακῶν καθηήμενος, ὁ τῆς νεῶς ἡγεμῶν, ὁ τῶν ναυτῶν ἄρχων, ὁ ἐπὶ τοῖς οἰακῶν ἐστῶς, καὶ κατ' Ἀντιφῶντα ποδοχῶν ἢ μᾶλλον κατ' ἐμὲ ὁ ποδηγῶν. Pollux non bene intellexisse videtur unde verbum ποδοχέω natum sit, (nam ποδοχῶν, non ποδοχῶν, quod nihili est, scripsisse Antiphontem, quisque videt); est enim procul dubio compositum ex ποδῆς et ἔχω. Ποδοῦχος autem recte dicitur gubernator, quippe qui teneat veli pedem, ut aut relaxet aut inhibeat, secundum venti vim. Ποδηγός sive potius ποδαγός, sic enim constanter Attici, ut λοχαγός,

Ξεναγός alia, est is qui viam monstrat, proprie qui dirigit vestigia infantis, senis, caeci al. Ceterum quod ad Aeschyli locum attinet, apparet στρατός hic dictum esse de universo populo; conf. Pind. Pyth. I. 86, qui eadem translatione νόμα, ait, δικαίῳ πηδαλίῳ στρατόν.

Tali imagine poeta quoque usus esse videtur describens ducem Pers. vs. 773:

Κύρου δὲ παῖς τέταρτος ἠΰθυνε στρατόν

nam εὐθύνειν proprie dicitur de regenda nave, quo sensu apud Euripidem quoque et alios saepius occurrit.

Huius verbi composito utitur Aeschylus Pers. vs. 857:

πρῶτα μὲν εὐδοκίμους στρατιάς ἀπεφαινόμεθ',
ἢ δὲ νομίσματα πύργινα
πάντ' ἐπηύθουνον.

Derivato autem substantivo vs. 764: ἔχοντα σκῆπτρον εὐθοντήριον; i. e. *sceptrum*, quo populum gubernabat, ut rector εὐθύσει ναῦν.

Eumenid. vs. 16 rex dicitur:

χώρας τῆσδε πρυμνήτης ἀναξ,

cum quo versu apte conferri possunt quae legimus in fragm. Sophocl. 470:

οὐ γὰρ τις ἂν δύναίτο πρῶρατῆς στρατοῦ
τοῖς πᾶσι δεῖξαι καὶ προσαρμέσαι χάριν.

Prometh. vs. 149 de diis dicit: νέσι γὰρ οἰακονόμοι κρατοῦσ' Ὀλύμπου, et vs. 515 eiusdem fabulae legimus: οἰακοστρόφος ἀνάγκης. Cum his locis conferri possunt Luciani *Iupiter Tragoedus* 47, ubi rerum natura cum nave comparatur,

cuius κυβερνήτης Iupiter, homines ναῦται et συνναῦται dicuntur; et Platonis *Politic.* p. 273 D.

Ut principes sunt gubernatores reipublicae, sic cives dicuntur ναῦται, ut vidimus Sept. c. Theb. vs. 208. Vocabulum quidem ἐρέτης non usurpatur de civibus, *remigum* tamen imago obversatur menti poetae in Agamemn. vs. 1617 seq., ubi Aegisthus haec choro respondet:

σὺ ταῦτα Φωνεῖς νερέτρα προσήμενος
κώπη, κρατούντων τῶν ἐπὶ ζυγῶ δορός.

Illi qui *inferiori remo adsident*, subiecti sunt τοῖς ἐπὶ ζυγῶ, qui hic *rectores navis* dicuntur. Non dubito quin Stanleius et Blomfield verum viderint, δόρυ per *navem* vertentes; quod Schützio non placuit, qui tamen huius dissensionis causam non addidit. Δόρυ, ut satis notum, apud Aeschylum et Euripidem saepissime pro *nave* dicitur. Blomfield igitur imaginam, me iudice, optime interpretatus est dicens: „eos, qui secundum locum occuparent, sc. Clytaemnestram et Aegisthum, gubernatore interfecto, navis regimen tenere; sic interpretando vim suam voci ζυγοῦ servabis. Erant igitur senes θαλάμιοι, Aegisthus et Clytaemnestra ζυγίται, Agamemnon θρανήτης.”

SOPHOCLES quoque nonnullis locis de urbe eandem adhibuit imaginem. Locus notissimus est Aiac. v. 1083: „Ubi unicuique superbire et facere quae velit liceat,” Menelaus ait:

ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτέ
ἐξ οὐρίων δραμοῦσαν ἐς βυθὸν πεσεῖν.

ἐξ οὐρίων δραμεῖν est *vento secundo uti*, quod Aristophanes

alio modo expressit verbo non minus usitato Thesmoph. vs. 1226: *τρέχε νῦν κατὰ τοὺς κόρακας ἐπουρίσας*. Lobeck, qui in sua Aiacis editione ad hunc illustrandum multos locos attulit, memorat Stobaeum exhibere ἐξ οὔριας, quod alii quoque scriptores habent, alii vero, haud secus ac Sophocles, secundum libros manuscriptos, in hac formula usi sunt neutro plurali, ita ut difficile sit dictu, utro modo Sophocles scripsisse putandus sit.

Huc pertinent ex Antigone vs. 163 sq., ubi Creon coram Thebanis dicit:

*ἄνδρες, τὰ μὲν δὴ πόλεος ἀσφαλῶς θεοὶ
πολλῶ σάλῳ σείσαντες ὤρθωσαν πάλιν.*

et eiusdem fabulae vs. 189 sq.;

*ἤδ' (ἢ πόλις sc.) ἐστὶν ἡ σώζουσα καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς Φίλους ποιούμεθα.*

Ut vs. 163 Antig. *σάλῳ σείειν*, sic *σαλεύειν* de urbe calamitatibus afflicta, dixit Oed. Reg. vs. 23 sq.:

*πόλις σαλεύει κἀνακουφίσει κἀρα
βυθῶν ἔτ' οὐχ οἷα τε Φοινίου σάλου.*

Conferri potest vs. 694 huius fabulae, ubi Dobraeus restituit *σαλεύουσαν*:

*ὅς τ' ἐμὸν γὰρ Φίλῳ ἐν πόνοις
σαλεύουσαν κατ' ὀρθὸν οὔρισας.*

Eandem metaphoram adhibuit Lysias in orat. in Andoc. 49: *ἐπιστάμενος ἐν πολλῶ σάλῳ τὴν πόλιν γενομένην*. Denique hic memorandus est vs. 923 sq. eiusdem fabulae, ubi princeps urbis cum gubernatore comparatur:

ὡς νῦν ὀκνοῦμεν πάντες ἐκπεπληγμένου
κεῖνον βλέποντες ὡς κυβερνήτην νεώς.

Mirum νεώς videtur, siquidem Thebanis Oedipus non erat *navis* sed *reipublicae gubernator*, qua propter vir cl. van Herwerden coniecit fortasse legendum esse λεώς pro νεώς, ut interpretari possimus: ὡς (ὁ ναυτικός) λεώς ὀκνεῖ ἐκπεπληγμένον βλέπων τὸν κυβερνήτην. Si νεώς genuinum est, certe inusitata brevilloquentia poëta usus esse cogitandus est.

Quamquam non adeo crebrae atque apud Aeschylum, occurrunt tamen etiam apud EURIPIDEM metaphorae, quae cum superioribus apte comparari possint.

Rhes. vs. 245 sqq. Chorus Dolonem laudans, qui solus se ut speculatorem naves Argivorum aditurum pollicetur, haec dicit:

ἀγαμαι λήματος ἢ σπανία
τῶν ἀγαθῶν, ὅταν ἦ
δυσάλιον ἐν πελάγει
καὶ σαλεύῃ πόλις.

„Rari profecto sunt boni et fortes viri quando ponto
nox incubat atra et respublica aestu agitur.”

Eadem imagine Hector utitur reiciens Rhesi auxilium, cum non ab initio belli et periculis gravibus Troiae imminentibus, sibi et popularibus opem tulerit, nunc vero, cum, ut chorus dicit, πολίταις εὐσταθῶσι δαίμονες, sese socium Troianis adiungat. Verba Hectoris, quae sequuntur, haec sunt, vs. 319 sqq.:

πολλοὺς ἐπειδὴ τοῦμὸν εὐτυχεῖ δόρυ
καὶ Ζεὺς πρὸς ἡμῶν ἐστίν, εὐρήσω φίλους.

ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν δεόμεθ', οἵτινες πάλαί
μὴ ξυμπονοῦσιν, ἠνίκ' ἐξώστης Ἴδρις
ἔθραυε λαίφῃ τῆσδε γῆς μέγας πνέων.

In primo versu post πολλοὺς necessariam particulam γε deesse puto. Concedit enim choro, qui dixit: „cum di benevoli sunt omnis fortuna statim ad bona vergit.” Hunc versum igitur post insertum γ', πολλοὺς γ' ἐπειδὴ κτέ. sic vertendum esse puto: „multos quidem, scio, reperiam amicos.” Ceterum hic Mars cum vento comparatur, qui vela navis scindit; praeterea ἐξώστης dicitur, i. e. „qui navem ex cursu depellit, efficit ut cursum tenere non possit; conf. Herodot. II 113 et Euripides Cycl. vs. 279: πνεύμασιν θαλασσίαις ἐξωσθέντες.

Quod ad horum versuum sententiam attinet conf. Orest. vs. 665 sqq., ubi legimus:

τοὺς Φίλους
ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς Φίλοισιν ὠφελεῖν,
ὅταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδάξῃ τί δεῖ Φίλων·
[ἀρκεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ θεὸς ὠφελεῖν θέλων.]

Si versus ultimus abesset a nullo puto lectore desideraretur. In eiusdem fabulae vs. 454 sq. eandem sententiam expressit his verbis:

ἔνομα γὰρ, ἔργου δ' οὐκ ἔχουσιν οἱ Φίλοι
οἱ μὴ ἔπι ταῖσι συμφραξίς ὄντες Φίλοι.

Denique conferri possunt hi versus, qui eodem modo explicant officium amici, fragm. Eurip. 901 vs. 13 sqq.:

μετὰ γὰρ τῶν Φίλων εὐτυχεῖν
δυστυχεῖν τε χρὴ· τί γὰρ δὴ τὸ Φίλον ἄλλο πλὴν τὸδε;

Quod ad imaginem de qua agimus attinet, cum loco Euripideo conferri potest Pindari Ol. VI vs. 10:

ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταί
οὔτε παρ' ἀνδράσιν οὔτε ἐν ναυσὶ κοιλαῖς
τίμιαι.

Urbs denuo cum nave comparatur Supplic. vs. 473 sqq., ubi Thebanorum nuntius Theseum monet, ne concedat matribus sepulturam filiorum occisorum in bello adversus Thebas, his verbis utens:

κἄν μὲν πίθη μοι, κυμάτων ἄτερ πόλιν
σὴν ναυστολήσεις· εἰ δὲ μὴ, πολλὸς κλύδων
ἡμῖν τε καὶ σοὶ ξυμμάχους τ' ἔσται δορός.

Ubi κλύδων iungi debet cum δορός; cf. Ion. 60 πολέμιος κλύδων. Omnia satis perspicua sunt. Quod ad metaphoram attinet comparari potest Phoeniss. vs. 859:

ἐν γὰρ κλύδωνι κείμεθ' ὥσπερ οἶσθα σὺ
δορός Δαναίδων.

Cf. (Plato) *Alcib.* II. p. 151.

Idem nuntius, quem modo loquentem audivimus, his verbis finit orationem vs. 506 sqq.:

Φιλεῖν μὲν οὖν χρὴ τοὺς σοφοὺς πρῶτον τέκνα,
ἔπειτα τοκέας πατρίδα θ', ἣν αὖξεν χρεῶν
καὶ μὴ κατᾶξαι· σφαλερὸν ἡγεμῶν θρασυῶς
νεῶς τε ναύτης· ἥσυχος καιρῷ σοφός.

„Decet,” inquit, sapientes primum diligere liberos suos, deinde parentes et patriam, quam oportet augere, non frangere. Pericula enim creat dux nimis audax, aequae ac gubernator navis.” Vs. 508 Elmsleius pro κατᾶξαι

coniecit *ταράξει*. Equidem credo hanc coniecturam egregii critici plane esse inutilem. Lectio quam editores servarunt est sanissima, neque habet quod miremur. Versatur enim poeta etiam hoc loco in metaphora de qua agimus, qua respublica imagine *navis* depingitur. „*Sapiens, ait, urbis gubernator non perdit civitatem sed auget, ut bonus navis rector navem non frangit insolentia et temeritate.*” Hanc imaginem ei obversatam esse videmus ex verbis *σφαλερὸν ἡγεμῶν κτέ.* Praeterea poeta fortasse ludit in assonantia verborum *ἄξει* et *ἄξει*.

Quod autem ad verbum *κατᾶξει* attinet conferri potest Horatii *Carm.* I. 35 vs. 14 sq.: „*Neu populus frequens ad arma, cessantes ad arma concitet imperiumque frangat,*” quamquam non puto Horatium hic eadem imagine usum esse, qua Euripidem. Ad sententiam loci Euripidei faciunt quae legimus Eur. fragm. 194:

ὁ δ' ἥσυχος Φίλοις τ' ἀσφαλῆς Φίλος
 πόλει τ' ἄριστος. μὴ τὰ κινδυνεύματα
 αἰνεῖτ'· ἐγὼ γὰρ οὔτε ναυτίλον Φιλῶ
 τολμῶντα λίαν οὔτε προστάτην χθονός.

Respublica saepius cum nave comparata est in Euripidis *Supplicibus*, ex qua fabula iam duo exempla vidimus. Accedant autem haec:

vs. 269. πόλις δὲ πρὸς πόλιν ἔπτηξε χειμασθεῖσα.

vs. 417. ἄλλως δὲ πᾶς ἂν μὴ διορθέων λόγους
 ὀρθῶς δύναιτ' ἂν δῆμος εὐθύνειν πόλιν;

vs. 879. οὐχὶ τὴν πόλιν
 ἤχθαιρ'· ἐπεὶ τοι κούδεν αἰτία πόλις
 κακῶς κλύουσα διὰ κυβερνήτην κακόν.

Et haec quidem exempla ex Tragicis sufficiant.

Apud ARISTOPHANEM quoque hic illic metaphora, quam apud Tragicos frequentissimam esse vidimus, occurrit. In Ranis vs. 361, parabaseos initio, inter alios, quos procul abesse iubet poeta, est etiam qui:

τῆς πόλεως χεϊμαζομένης ἄρχων καταδιωροδοκεῖται.

Idem significat, aliis verbis, comica metaphora vel parodia vs. 700 sqq., ubi suadet Atheniensibus ut melius consulant reipublicae, eligentes cives qui de Athenis bene merituri sint:

*ἀλλὰ τῆς ὀργῆς ἀνέντες, ᾧ σοφώτατοι φύσει,
πάντας ἀνθρώπους ἐκόντες ξυγγενεῖς κτησώμεθα
κάπιτίμους καὶ πολίτας, ὅστις ἂν ξυνναυμαχῆ.
εἰ δὲ τοῦτ' ὀγκωσόμεσθα κάποσεμνοῦμεθα,
τὴν πόλιν καὶ ταῦτ' ἔχοντες κυμάτων ἐν ἀγκάλαις,
ὕστερῳ χρόνῳ ποτ' αὖθις εὖ φρονεῖν οὐ δόξομεν.*

Quaedam in his verba comicum mutuatum esse ab Archilochi scholiastes adnotavit. Fragmentum Archilochi est: *ψυχὰς ἔχοντες κυμάτων ἐν ἀγκάλαις*. Didymus in *Corp. Paroemiagraph. Graec.* I. p. 423 37, dicit Aeschyli verba esse, sed videtur deceptus esse loco e Choëphoris vs. 586, ubi legimus *πόντικι ἀγκάλαι*. Vide quae Blomfield adnotavit ad hunc locum, et editores *Paroem. Graec.* I. I. Accedat denique locus ille notissimus ex eadem Aristophanis fabula vs. 534 sqq.:

*ταῦτα μὲν πρὸς ἀνδρὸς ἐστὶ
νοῦν ἔχοντος καὶ φρένας καὶ
πολλὰ περιπεπλευκότες
μετακυλίνδεν αὐτὸν ἀεὶ
πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον.*

Ubi poeta perstringit eos, qui in republica semper se adiungunt illis partibus, quae in praesentia superiores esse videntur. Hic enim civitas cum *nave* comparatur, *quae fluctibus laborat*. Illi autem qui multum circumnavigarunt et rerum peritiam sibi compararunt, semper ad eam navis partem currunt, quam minimo periculo premi vident; idem in republica faciunt illi homines callidi.

Denique ex Aristophane ad hanc rem pertinet Vesp. vs. 29 sq.:

Σ. ἀλλ' ἐστὶν μέγα·

περὶ τῆς πόλεως γὰρ ἐστὶ τοῦ σκάφους ὄλου.

Ξ. λέγε νῦν ἀνύσας τι τὴν τρόπιν τοῦ πράγματος.

In poetarum comicorum fragmentis hanc metaphoram non repperi. Apud Theognidem duobus locis occurrit: vs. 671 sqq. et vs. 855 sq. Alcaeus eam adhibuit fragm. II. 18 (Bergk.)

In pedestris orationis scriptoribus, apud PLATONEM in primis, frequentia sunt exempla, quae huc pertinent. Nonnullos iam supra locos laudavimus, sequantur reliqui, qui ad rem nostram facere videantur. *Resp.* III. 3. p. 389 D. πόλεως ὥσπερ νεῶς ἀνατρεπτικόν τε καὶ ἀλέθριον. Contra urbem cum *scopulo* Plato comparat *Resp.* VIII. 8. p. 553 ἔπειτα αὐτὸν ἴδῃ ἐξαίφνης πταίσαντα ὥσπερ πρὸς ἔρματι τῆ πόλει. Cum nave denuo *Politic.* p. 302 ἢ ἐκεῖνο ἡμῖν θαυμαστότερον μάλλον, ὡς ἰσχυρόν τι πόλις ἐστὶ φύσει; πάσχουσαι γὰρ δὴ τοιαῦτα αἱ πόλεις νῦν χρόνον ἀπέραντον, ὅμως ἐναιί τινες αὐτῶν μόνιμοί τ' εἰσὶ καὶ οὐκ ἀνατρέπονται· πολλὰ μὲν ἐνίστε καθάπερ πλοῖα καταδύομενα δισπλύνται καὶ διολώλασι καὶ ἔτι διολοῦνται διὰ τὴν

τῶν κυβερνητῶν καὶ ναυτῶν μοχθηρίαν. Aristoteles Rhet. III. 4 „secundum Platonem, inquit, ὁ δῆμος ὁμοίος ναυκλήρω ἰσχυρῶ μὲν, ὑποκώφῳ δέ.” Respexit ad *Resp.* VI. 4, ubi populum dicit esse ναυκλήρον, μεγέθει μὲν καὶ βίωμῃ ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ γῆ πάντας, ὑπόκωφον δὲ καὶ ὀρῶντα ὡσαύτως βραχύ τι καὶ γιγνώσκοντα περὶ ναυτικῶν ἕτερα τοιαῦτα. Nautae autem inter se contendunt de gubernandi munere, cum quisque eorum putet sibi gubernaculum mandandum esse, quamvis neque didicerint gubernandi artem neque possint indicare suum praeceptorem, neque tempus quo didicerint; quin etiam negant eam artem posse doceri, et parati sunt dilacerare illum, qui contra nitatur. Semper autem circumfunduntur domino navis, petentes ab eo, ut ipsis gubernaculum tradat.” Hic, ut videmus, rempublicam cum nave comparat, vulgus cum domino navis, partes politicas cum nautis, qui navem regere cupiunt, repulsis peritis et artem callentibus, contendentes, ut addit, cognitionem tempestatum, coeli, siderum, ventorum aliarumque rerum ad artem pertinentium, a gubernatione esse discernendam. Conf. cum hoc loco Polybius VI. 44. 3. sqq., ubi comparat Atheniensium rempublicam cum nave ἀδεσπότης et dicit: „Athenienses propter seditiones, πολλάκις διαφυγόντες τὰ μέγιστα πελάγη καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους χειμῶνας, ἐν τοῖς λιμέσι καὶ πρὸς τῇ γῆ ναυαγοῦσιν.”

Isocrates eadem metaphora usus est in *Areopag.* c. 6, ubi se metuere dicit, ne in gravia pericula respublica incidat: καίτοι, inquit, πῶς χρὴ ταύτην τὴν πολιτείαν ἐπαινεῖν ἢ στέργειν τὴν τοσοῦτων μὲν κακῶν πρότερον αἰτίαν γενομένην, νῦν δὲ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐπὶ τὸ χεῖρον αἰεὶ φερομένην, πῶς δ' οὐ χρὴ δεδιέναι μὴ τοιαύτης ἐπίδοσως γιγνομένης τελευ-

τῶντες εἰς τραχύτερα πράγματα τῶν τότε γενομένων ἐποκεί-
λαμεν; Verbum φέρεσθαι hic, ut saepius, de nave dicitur,
quae *celeriter currit*; τραχύτερα πράγματα dictum pro
cautibus, in quibus *navis frangitur*.

Ex senioribus PLUTARCHUS imprimis multis locis eadem
translatione usus est, cuius nonnulla exempla adscribere
liceat.

In libello *Praecepta Gerendae Reipublicae* continenti
saepius reges et imperatores cum *gubernatoribus* compa-
ravit; e. c. 802 B, ubi dicit oportere ipsi sciant regundae
civitatis artem, neque indigeant adiutoribus, quemadmodum
gubernatoribus opus sit *celeustis*: — οἱ μὲν οὖν τὰ πλοῖα
κυβερνῶντες ἑτέροις χρῶνται κελευσταῖς· ὁ δὲ πολιτικός ἐν ἑαυτῷ
μὲν ὀφείλει τὸν κυβερνῶντα νοῦν ἔχειν, ἐν ἑαυτῷ δὲ τὸν ἐγκε-
λευόμενον λόγον. Cui sententiae non respondet ea, quam
legimus paullo inferius, p. 812 c.: ὡς οἱ κυβερνῆται τὰ μὲν
ταῖς χερσὶ δι' αὐτῶν πράττουσι, τὰ δ' ὄργανοις ἑτέροις ἀπαθεῖν
καθήμενοι περιάγουσι καὶ στρέφουσι, χρῶνται δὲ καὶ αὐταῖς
καὶ πρῶρεῦσι καὶ κελευσταῖς, καὶ τούτων ἐπίου ἀναγκαζόμενοι
πολλάκις εἰς πρύμναν ἐγχειρίζουσι τὸ πηδάλιον· οὕτω τῷ πολιτικῷ
προσῆκει κτέ.

Multos alibi dicit forte fortuna ad rempublicam delatos,
reverti non posse ad otium tranquillum, comparans eos
cum navigantibus, qui vi tempestatis inviti in altum pro-
pelluntur: pag. 799 A οὐκέτι ῥαδίως ἀπελθεῖν δύνανται, ταῦτὸ
τοῖς ἐμβᾶσιν εἰς πλοῖον αἰώρας χάριν, εἴτ' ἀποσπασθεῖσιν εἰς
πέλαγος, πεπονθότες, ἕξω βλέπουσι ναυτιῶντες καὶ ταραττόμε-
νοι, μένειν δὲ καὶ χρῆσθαι τοῖς παροῦσιν ἀνάγκην ἔχοντες. Ubi
pro ἔχοντες legendum esse puto ἔχουσι; sententia est:
„volunt quidem relinquere navem *nauseabundi* et tur-

bati, remanere autem et cedere necessitati coguntur. His ex *Vitis parallelis* aliquot exempla accedant. Vit. Coriolan. c. 32 initio legimus: ἐπανελθόντων δὲ τῶν πρέσβευων ἀκούσασα ἢ βουλῇ, καθάπερ ἐν χειμῶνι πολλῷ καὶ κλύδωνι τῆς πόλεως, ἄρασα τὴν ἀφ' ἱερᾶς ἀφῆκεν. Ἡ ἀφ' ἱερᾶς (sc. γραμμῆς) ψῆφος dicitur *ultima ratio, ultimum consilium salutis*. Conf. Diogeniani Proverb. Cent. V. 41, quaeque ibi adnotarunt editores; Xenophont. *Anab.* V 6 4 et dialogi, qui inter Platonicos editur nomine *Theagis*, p. 122 Α, ubi tamen usurpatur de *consilio dando in re maximi momenti*. Aliud proverbium non minus frequens apud scriptores Graecos est: τὴν ἱερὰν ἀγκυραν χαλᾶν, ῥιπτεῖν sim., quod occurrit apud Diogen. C. V 29. Cypr. II 69. Vid. quae adnotarunt editores. Hic tamen apud Plutarchum duas illas loquendi formas, quarum unam ex *navigatione*, ex *ludo* alteram sumtam esse novimus, confusas esse existimo. Scribendum est, nisi fallor, καθάπερ ἐν χειμῶνι πολλῷ καὶ κλύδωνι τῆς πόλεως, ἄρασα τὴν ἱερὰν ἀγκυραν ἀφῆκεν. Quam corruptelam inde natam esse puto, quod in margine lector aliquis adscripserit: τὴν ἀφ' ἱερᾶς, ut notaret alteram loquendi formam, quam notam marginalem in textum irrepsisse pro genuinis verbis crediderim. Quid enim magis cum rei natura convenit quam, ubi de κλύδων et χειμῶν mentio facta sit, pergi imagine ex eadem re sumta, et memorari ἀγκυραν pro *salutis consilium*. Quod ipse Plutarchus fecit, eodem quo corrigendum proposui modo, in *Præcept. Ger. Reipubl.* p. 815 D. Δεῖ γὰρ οὐ ποιεῖν χειμῶνας, ἀλλὰ μὴ προλιπεῖν ἐπιπεσόντων, οὐδὲ κινεῖν τὴν πόλιν ἐπισφαλῶς, σφαλλομένη δὲ καὶ κινδυνευούσῃ βοηθεῖν, ὥσπερ ἀγκυραν ἱερὰν ἀράμενον ἐξ αὐτοῦ τὴν παρρησίαν ἐπὶ ταῖς

μεγίστοις. Conferendus est Lucianus *Fugit.* Β ἔδοξε δὴ σκοποῦμένοις τὴν ὑστάτην ἄγκυραν, ἣν ἱερὰν οἱ ναυτιλλόμενοι Φασι, καθιέναι, καὶ ἐπὶ τὴν βελτίστην ἀπόνοιαν ὀρμήσαντες κτέ., ubi pro acc. τὴν βελτίστην ἀπόνοιαν legendum: τῆς βελτίστης ἀπονοίας: dicitur enim ὀρμεῖν ἐπ' ἀγκύρας, ἐπὶ δυοῖν ἀγκύραιν non ἐπ' ἄγκυραν. Cf. Demosth. XVIII. p. 281 οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὀρμῆι τοῖς πολλοῖς (sc. ἀγκύρας)· οὐκουν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκίαν. Eiusmodi metaphora quoque extat apud Lucianum *Iur. Trag.* 51 οὐκ αἰσθάνει ἀπὸ λεπτῆς κροκῆς ἐξαφάμενός σου τὴν ἄγκυραν, καὶ ταῦτα ἱερὰν οὔσαν· τὸ γὰρ εἶναι θεοῦ τῷ βαμοῦς εἶναι ξυνήσας ὅτι ἰσχυρὸν ποιήσασθαι ἀπ' αὐτῶν τὸν ἔρμον. Plutarchus *Præcept. Ger. Reip.* p. 812 C pro ἱερὰ ἄγκυρα dicit ἱερὸν σκεῦος.

In vita *Phocionis* Plutarchus dicit Demadem contēdisse sibi ignosci debere, si ipso gerente rempublicam, Atheniensibus non omnia prospere procederent; etenim se πολιτεύεσθαι τὰ ναυάγια τῆς πόλεως. Addit autem haec: Δημάδης αὐτὸς ἦν ναυάγιον [τῆς πόλεως] οὕτως ἀσελγῶς βιώσας καὶ πολιτευσάμενος. Abicienda puto quae uncinis sepsi vocabula, ut perperam repetita ex praegressis, neque igitur Plutarcho tribuenda. Allegoriam huius generis legimus in eadem vita cap. 3, ubi dicit Catonem rempublicam Romanam, iam *fluctibus civilibus* concussam, cum aliis administrasse: ὅσον ἰστίων καὶ κάλων ἐπιλαβέσθαι καὶ παραστήναι τοῖς πλέον δυναμένοις πολιτευσάμενος, οἰάκειαν δὲ καὶ κυβερνήσεως ἀπωσθεῖς. Pro πλέον δυναμένοις scriptor Atticus dedisset μείζον δυναμένοις.

Iam transeamus ad eos locos, quibus *fortuna hominum* metaphoris ex re navali petitis descripta est.

Huiusmodi translationes, apud Tragicos frequentes sunt. Primum videamus exempla ex AESCHYLO, qui pulcherrime humanarum rerum incertum et fluctuantem statum describit in Persis vs. 598 sqq., ubi Atossa, post acceptum nuntium de clade apud Salamina, hoc modo loquitur:

Φίλοι, κακῶν μὲν ὅστις ἔμπειρος κυρεῖ,
ἐπίσταται βροτοῖσιν ὥς, ὅταν κλύδων
κακῶν ἐπέλθῃ, πάντα δειμαίνειν Φιλεῖ·
ὅταν δ' ὁ δαίμων εὐροῇ, πεποιθέναι
τὸν αὐτὸν ἀεὶ δαίμον' οὐριεῖν τύχης.

Versus descripsi ex edit. Va Dindorfii, cum quo conspirat Blomfield, nisi quod τύχας scribit pro τύχης, accusativum plur. pro genitivo sing., quem reliqui omnes tuentur. Schützius ἔμπορος in primo versu retinuit pro ἔμπειρος, quod iam ante eum proposuerant critici, dicens: *se praelaturum fuisse alteram lectionem ἔμπειρος, si κακῶν genuinum esset, ne allegoriae, quae sequitur, concentus magis etiam turbaretur.* Credit autem κακῶν esse corruptum et ex versu sequenti a librario imprudenti illatum. „Certe,” sic pergit, „aut scripsit Aeschylus aut scribere debuit: Φίλοι βίου μὲν ὅστις ἔμπορος κυρεῖ. Quomodo enim ii, qui κακῶν tantum ἔμποροι aut ἔμπειροι sunt, deinde dicantur intellegere, eos qui secundis rebus utantur, eandem sortem sibi sperare?” Recte deinde contendit ἔμπορος „non mercatorem solum, sed vectorem quoque” designare. — Nihilominus Schützi correetio non sufficit, si quidem unusquisque mortalium βίου ἔμπορος dici potest, sed ille tantum, qui diu vixit fortunae vicissitudines expertus, id scire potest, de quo loquitur Atossa. Omnibus quae excogitarunt critici, longe praestat quod sollerter excogitavit Weilius:

Φίλοι, βροτείων ὅστις ἔμπειρος κυρεῖ
κακῶν, ἐπίσταται μὲν ᾧ, ὅτῳ κλύδων
καινῶν ἐπέλθη, πάντα δειμαίνειν Φιλεῖ.

perspicuum enim est nihili esse in vulgatis verba βροταῖσιν πάντα δειμαίνειν Φιλεῖ. Certa vero ratione locus sanari non posse videtur. Reliqua autem verba sunt perspicua; οὐρίζειν in ultimo versu significat *ventum secundum praeberere*. „Illi, qui fortuna secunda utuntur, semper eandem sortem *ventum secundum* praebituram esse existimant.” Simili modo Pindarus loquitur de „δαίμωνος οὖρος” Ol. XIII. vs. 26. Quod autem versu paenultimo legitur εὐροεῖν, de felici vitae cursu, extat apud Polybium, qui sic scribit IV 48: τῶν πραγμάτων αὐτῷ παραδόξως εὐροούντων, ἐπεὶ τὸν μὲν Ἄτταλον εἰς αὐτὸ τὸ Πέργαμον συνέκλεισε, τῶν δὲ λοιπῶν πάντων ἦν ἐγκρατής, ἐπαρθεὶς τοῖς εὐτυχήμασι παρὰ πόδας ἐξέσκειεν. Et frequens est usus substantivi εὐροία praesertim apud Stoicos. Ipse Zeno εὐδαιμονίαν definiebat: εὐροίαν βίον. Cf. Sext. Empir. c. Mathem. XI 30 et Stobaei Ecl. VI 138. Quod autem attinet ad sententiam horum versuum comparari potest fragmentum 1058 Euripidis:

οὐ χρεὶ ποτ' ὀρθαῖς ἐν τύχαις βεβηκότα
ἔξιν τὸν αὐτὸν δαίμον' εἰσαεὶ δοκεῖν.
ὁ γὰρ θεὸς πως, εἰ θεὸν σφε χρεὶ καλεῖν,
κάμνει ξυνὸν τὰ πολλὰ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ.
θνητῶν δὲ θνητὸς ἄλβος· οἱ δ' ὑπέρφρονες
καὶ τῷ παρόντι τοῦπιόν πιστούμενοι
ἔλεγχον ἔλαβον τὴν τύχην ἐν τῷ παθεῖν.

In versu ultimo legendum puto ἔλεγχον ἔλαβον τῆς τύχης.
„Cum paterentur malum intellexerunt fortunae na-

turam, quam antea non noverant, quare futura ex praesentibus augurari se posse existimabant. Conferri potest cum hoc loco Horat. *Carm.* II 10 vs. 13 sqq. „*Sperat infestis, metuit secundis alteram sortem bene praeparatum Pectus* cct. Videantur quae editores ad hunc locum adnotarunt. In quibus est dictum Haruspicii ad Iulium Caesarem apud Plutarchum, *Caes.* 43: εἰ μὲν εὖ πράττειν ἡγεῖ σεαυτὸν ἐπὶ τῶ παρόντι, τὴν χειρονα προσδόκα τύχην, εἰ δὲ κακῶς, τὴν ἀμείνονα; et Theocriti *Idyl.* IV. 41 θαρσῆν χροῖ, Φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσειτ' ἀμεινον. His accedant Euripidis *Hercul. Fur.* vs. 102 seq.:

κάμνουσι γὰρ τοι καὶ βροτῶν αἱ ξυμφοραί,
καὶ πνεύματ' ἀνέμων οὐκ αἰεὶ ῥώμην ἔχει.

Fragm. Eurip. 413:

μήτ' εὐτυχοῦσα πᾶσαν ἠνίαν χάλα
κακῶς τε πράσσοις ἐλπίδος κεδνῆς ἔχου.

Conf. quoque Eur. fragm. 955.

De vita hominum felicium, imprimis obnoxia multis gravibusque periculis, praeclare Aeschylum cecinisse in *Agamemn.* vs. 1001 sqq., suspicari licet ex fragmentis, quae huius chori partis supersunt. Chorus dixit curam vexare animum suum, vehementer se sperare non ratam futuram suam opinionem. Hoc tamen alere sollicitudinem *quod nimiam sanitatem, sive fortunam nimis secundam, morbos, calamitates, vicinas habere sciat.* Verba haec sunt:

μάλα γέ τοι τὸ τᾶς πολλᾶς ὑγιείας
ἀκόρεστον τέρμα· νόσος γὰρ αἰεὶ
γείτων ὁμότοιχος ἐρείδει,

καὶ πότημος εὐθυπορῶν—~—~—
 ἀνδρὸς ἔπαισεν ἄφαντον ἔρμα.
 καὶ τὸ μὲν πρὸ χρημάτων
 κτησίων ὄκνος βαλὼν
 σφενδόνας ἀπ' εὐμέτρου,
 οὐκ ἔδν πρόπας δόμος
 πημονᾶς γέμων ἄγαν,
 οὐδ' ἐπόντισε σκάφος.

Ita hos versus scripsit Dindorfius in ed. Va Scenicorum. — Omnibus autem criticis textus corruptus videtur. Nullus vero tam severe de eo iudicavit quam Wecklein, qui in *Stud. Aeschyl.* p. 127 de hoc loco agens totam strophē esse interpolatam contendit, cuius certa tantum maneant haec: μάλα ται ... τέρμα νόσος γὰρ... ὁμότοιχος ἐρείδει..... καὶ πότημος εὐθυπορῶν ἀνδρὸς ἔπαισεν ἄφαντον ἔρμα· καὶ τὸ μὲν κτέ. Putat autem hanc fere fuisse sententiam: „Und wenn das Glücksgut eines Mannes auf einer Sandbank aufgefahren ist, braucht man nur einen Theil der Ladung über Bord zu werfen; der Verlust ist nicht unersetzlich. Unersetzlich aber ist ein Menschenleben cet. — Hic vero criticus subicit Aeschylō sententiam quam certe poeta, ubi iisdem verbis usus est, minime huic imagini tribuit. Perit navis quae celeri cursu utens in scopulos incurrit; hinc chorus quoque fortunam nimis secundam metuit, quod saepissime inde nascantur calamitates, quae perdant hominem. Ceterum quamquam non omnia admodum perspicua esse videmus, non tamen desperandum esse puto. Hanc enim sententiam verbis subesse ex illis quae sana supersunt effici potest: „For-

tunam nimis prosperam saepe comitantur calamitates; navi maioribus oneribus onustae periculum imminet ne submergatur, sed cautus navigator partem proicere potest ut totum servet navigium. Cum vero sqq. Puto ergo poetam prioribus versibus usum esse metaphora qua hominis nimia fortuna comparatur cum nave celeri cursu labenti, posterioribus vero loquitur de nave nimis magno onere impleta. Haec res, me iudice, minime mira est, nec poetices legibus contraria. Quid enim, una imagine ad finem perducta, impedit poetam quominus ad alteram transeat? — Prior imago pertinet ad illustrandam sententiam praecedentem, posterior ad indicandam rem sequentibus oppositam. Quod ad lectionem horum versuum attinet, de reliquorum emendatione desperans, legendum puto vs. 1007: οὐκ ἔδου πρόπας δόμος πλησμονᾶς γέμων ἄγαν. Quod enim editur e Victorii correctione *πημονᾶς* (libri exhibent *πημονᾶς*) totam imaginem pessime corrumpit. Ad sententiam, quam poeta his versibus pronuntiavit, conferendi sunt editores et quae contulerunt, quibus accedat Horat. *Carm.* II 10 in fine: *Rebus angustis animosus atque fortis appare. Sapienter idem contrahas vento nimium secundo Turgida vela*, et quae ad h. l. citarunt editores. Praeterea huc referri potest Euripidis fragm. 81:

Φεῦ Φεῦ, τὰ μεγάλα μεγάλα καὶ πάσχει κακά.

Et eiusdem fragm. 964:

τῶν ἄγαν γὰρ ἄπτεται
θεός, τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχην ἀφείξεται.

Fragmentum Tragic. Anonym. 187:

καὶ τοῦτο τοῦπος ἐστὶν ἀνδρὸς εὐφρονος·
ὅταν καλῶς πράσῃ τις, ἐλπίζει κακῶς.

et fr. 245 τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον,
καὶ τὸ πᾶν λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ,
οὐδ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένοι,
ὃ περιέτρεψεν ἢ χρόνος τις ἢ Φθόνος,
ἐπὶν (cum Nauckio leg. ὅταν) τις ἐπ' ἄκρον
τοῦ καλῶς πράσσειν δράμη κτέ.

Ex ipso Aeschylo huc pertinet Sept. c. Theb. vs. 769:

πρόπρυμνα δ' ἐμβολὰν φέρει
ἀνδρῶν ἀλφειστῶν ὄλβος ἄγαν παχυνθείς.

Est eadem et sententia et, ut puto, metaphora e navigatione petita. Postquam chorus de belli periculis querellas effudit, transit ad causam metus sui, ne omnis civitas una cum regibus intereat. Oedipus enim, pater regum, nimis fortunatus visus erat; hinc casus eius eo gravior fuit. Est trita illa sententia de qua iam vidimus. Nulla locus premitur difficultate, nisi quod de unius vocabuli vi quaeritur, nempe quid sibi velit ἐμβολά. Veteres interpretes hoc vocabulum omnes de *iactura bonorum* acceperunt. Blomfield comparat cum alios locos tum ipsos versus ex Agamemnone, de quibus egimus. Non tamen hanc interpretationem veram esse puto, ille enim qui iacturam facit non necessario perit; hic vero chorus loquitur de *interitu* urbis:

δέδοικα δὲ σὺν βασιλεῦσι μὴ πόλις δαμασθῆ.

Wecklein πρόπρυμνα non bene dici putans, mutavit hoc vocabulum in πρόπρεμνα et ἐμβολὰν de arbore quae exciditur

intellegit. Hanc tamen coniecturam, quamquam specie se commendare videtur, audacem equidem putem, ea de causa, quod ἐκβολά nusquam tali significatione usurpatum esse vidi, nec Wecklein locum unum addit, ubi eo sensu occurrat. De *iactura* contra saepius eo usi sunt auctores Graeci. Lucian *de Merc.* 1, Dem. 35, (vide Lexica). Ego autem cogitaveram de alia significatione, quae occurrit Eurip. Iphig. Taur. 1224, ubi numero plurali de *nave in litus eiecta* dicitur. Tum sententia haec esset: „*Fortuna nimis secunda affert calamitates (efficit ut navis praeceps in scopulum eiciatur)*.”

Iam supra citavi Eumenid. vs. 550 sqq., qui versus diligentius explicandi sunt:

ἐκὼν δ' ἀνάγκας ἄτερ δίκαιος ὢν οὐκ ἀνολβος ἔσται,
 πανώλεθρος δ' οὔποτ' ἂν γένοιτο.
 τὸν ἀντίτολμον δέ Φαμι παρβάταν
 ὦ—τα πολλὰ παντόφουρτ' ἄνευ δίκας
 βιαίως σὺν χρόνῳ καθήσειν
 λαΐφος, ὅταν λάβῃ πόνος θραυομένης κεραίας.
 καλεῖ δ' ἀκούοντας οὐδὲν ἐν μέσῳ δυσπαλεῖ τε δίνῃ·
 γελαῖ δὲ δαίμων ἐπ' ἀνδρὶ θερμῶ,
 τὸν οὔποτ' αὐχρῶντ' ἰδῶν ἀμαχάνοις
 δύαις λαπαδνὸν οὐδ' ὑπερθέοντ' ἄκραν.
 δι' αἰῶνος δὲ τὸν πρὶν ὄλβου
 ἔρματι προσβαλὼν δίκας ὤλετ' ἄκλαυτος, ἄστος.

Chorus impios interituros esse praedicans eos comparat cum nautis, qui divitiis iniusto modo conquisitis navem suam impleverunt, deos contemnentes. Tempestatibus vero irruentibus, deorum quos spreverunt auxilio destituti, in

scopulum Iustitiae impinguntur et cum suis fortunis submerguntur. Allegoria magis perfecta erit si *παρβάταν* (in Cod. est *παραιβάδαν*, *παρβάταν* Hermanni est coniectura, quam Dindorfius recepit) cum Meinekio in *βαρίβαν* i. e. *nauta* (vid. Sophocl. fragm. 453), aut in *ναυβάταν* mutatum fuerit. Nam *παρβάταν*, quod nunc legitur, nihil aliud est quam interpretamentum vocabuli *ἀντίτολμος*, quod etiam *violatorem Iustitiae* significat; *ναυβάταν* vero, vel certe tale quid, requiri ex totius loci sententia patere existimo. Lacunam ante τὰ πολλὰ rectissime Weilium explevisse mihi persuasum est, restituentem, quod iam ante eum viderat Pauwius, ἄγοντα. Illum nautam chorus existimat mox vela contracturum esse cum antennae frangantur et appellet *socios* nihil audientes. Nam de his loquitur non de *diis*, ut scholiastes putavit. De deo autem versibus sequentibus loquitur, dicens eum ridere hominem superbium, quem videat non amplius superbientem, (quo loco legendum est *οὐκέτι*, quod Schützius ex coniectura Heathii in textum recepit), sed conflictatum calamitatibus, cum non possit *supra fluctus currere* et effugere. Eandem imaginem adhibuit Euripides fragm. 232:

οὐ γὰρ ὑπερθεῖν κύματος ἄκρων
 δυνάμεσθ'· ἔτι γὰρ θάλλει πενία,
 κακὸν ἔχθιστον, Φεύγει δ' ὄλβος.

Conferendus est quoque Lucianus in libro, cui titulus est: *Quomodo Historia Scribenda sit* 45: δεήσει γὰρ τότε ποιητικοῦ τινος ἀνέμου ἐπαιριάζοντος τὰ ἀκάτσια καὶ συνδιοίσοντος ὑψηλὴν καὶ ἐπ' ἄκρων τῶν κυμάτων τὴν ναῦν. Pro ἀκάτσια legendum puto *ιστία*. Conf. eiusdem *Iupiter Tragoed.* 49:

πλησιςτιος ἐπὶ τὴν νίκην φέρεται, et de Domo 12 καὶ μάλιστα, εἰ βλέπει τὴν μὲν αὔραν κούφως ἐπουριάζουσαν τὴν θόνην, τὴν δὲ ναῦν προσήγως τε καὶ λείως ἐπ' ἄκρων ἥρεμα διολισθάνουσαν τῶν κυμάτων.

Vocabulo ἄκρα significatione scopuli utitur Theognis, qui illam metaphoram adhibens vs. 619 sq. canit:

πόλλ' ἐν ἀμηχανίῃσι κυλίνδομαι ἀχνύμενος κῆρ·
ἄκρην γὰρ πενίης οὐχ ὑπερδράμομεν.

Apud tragicos illi, qui participes sunt malorum, σύμπλοι dicuntur. Aeschylus quoque exemplum adhibet *navigantium in una nave*, de iis qui eadem sorte utuntur, unde fiat, ut boni una cum malis saepe intereant.

Locus, quem volo, est ex Sept. c. Theb. Postquam nuntius descripsit Amphiaräum, Eteocles de eius sorte queritur, quem, cum ipse bonus sit, sed fortuna iniqua coniunctus cum pravis hominibus, cum his interiturum esse existimat; deus enim malos cum bonis eodem interitu comprehendit.

Sunt autem versus 597 sqq.:

Φεῦ τοῦ ξυναλλάσσοντος ὄρνιθος βροτοῖς
δίκαιον ἄνδρα τοῖσι δυσσεβεστάτοις.
ἐν παντὶ πράγῃ δ' ἐστ' ὁμιλίας κακῆς.
κάκιον οὐδὲν, καρπὸς ἦς ἀσύμφορος.
ὡς γὰρ ξυνεσβᾶς πλοῖον εὐσεβῆς ἀνὴρ
ναύταισι θερμοῖς καὶ πανουργίας πλέφῃς
δλωλεν ἀνδρῶν σὺν θεοπτύστῳ γένει,
ἢ ξὺν πολίταις ἀνδράσιν δίκαιος ὢν
ἐχθροξένοις τε καὶ θεῶν ἀμνήμοισιν
πληγείς θεοῦ μάστιγι παγυρίῳ δάμη,

ταύτοῦ κυρήσας ἐκδίκαις ἀγρεύματος,
 οὕτως ὁ μάντις, υἷον Οἰκλέους λέγω,
 σάφρων, δίκαιος, ἀγαθός, εὐσεβῆς ἀνὴρ,
 μέγας προφήτης, ἀνοσίσοισι συμμιγείς,
 θραυστόμοισιν ἀνδράσιν βίᾳ Φρενῶν;
 Διὸς θέλοντος ξυγκαθελκυσθήσεται.

Hi versus comparatione satis trita continent sententiam vulgarem cuius plura exempla adiungere liceat. Huc pertinet Eurip. Electr. vs. 1354 sq.:

οὕτως ἀδικεῖν μηδεὶς θελέτω
 μηδ' ἐπιόρκων μέτα συμπλείτω.

Conf. quoque Eurip. fragm. 848:

ὅστις δὲ τοὺς τεκόντας ἐν βίᾳ σέβει,
 ὅδ' ἐστὶ καὶ ζῶν καὶ θανῶν θεοῖς φίλος.
 ὅστις δὲ τῷ Φύσαντε μὴ τιμᾶν θέλῃ,
 μή μοι γένοιτο μήτε συνθύτης θεοῖς,
 μήτ' ἐν θαλάσῃ κοινόπλουι στέλλοι σκάφος.

Horatius eandem imaginem adhibuit in notis illis *Carm.* II 3 vs. 26 sqq. „*Velabo, qui Cereris sacrum vulgarit arcanae, sub isdem sit trabibus, fragilemve mecum Solvat phaselum;*” *Saepe Diespiter Neglectus incesto addidit integrum,* ubi vide quae adnotavit Peerlkamp.

Denique cum sententia horum versuum conveniunt haec verba Euripidis in *Supplicibus*, quibus Theseus Adrasto exprobrat quod suas filias in matrimonium dederit viris iniustis et improbis, quo facto domum suam ex fortuna, qua gauderet antea, detruserit; vs. 226 sqq.:

κινὰς γὰρ ὁ θεὸς τὰς τύχας ἡγούμενος
 τοῖς τοῦ νοσοῦντος πῆμασιν διώλεσε
 τὸν οὐ νοσοῦντα καὶδὲν ἡδικηκότα.

Ut mala et calamitates hominum a poetis cum *tempe-
 statibus* et *maris fluctibus* comparantur, sic saepius *portus*
 dicitur terminus malorum. Vocabulum *portus* nunquam in
 tali metaphora apud Aeschylum vidi, non vero dubitandum
 est quin res menti poetae obversata sit in Prom. vs. 183, sq.:

πᾶ ποτε τῶνδε πόνων
 χρὴ σε τέρμα κέλσαντ' εἰσιδεῖν.

Similibus fere verbis Prometheus conquestus erat suam
 sortem deplorans vs. 97 sqq.:

Φεῦ Φεῦ τὸ παρὸν τό τ' ἐπερχόμενον
 πῆμα στενάχω, πῆ ποτε μόχθων
 χρὴ τέρματα τῶνδ' ἐπιτεῖλαι;

an forte legendum est versu ultimo *χρὴ τέρματι τῶνδ'*
ἐπικέλσαι? Denique ex navigatione sumta est metaphora,
 quam legimus eiusdem tragoediae vs. 883 sq., ubi Io de
 suo furore querens:

ἔξω δὲ δρόμου φέρομαι λύσσης
 πνεύματι μάργφ.

Quam metaphoram illustrare possunt haec Pindari Pyth.
 XI 38:

ἦ β', ᾧ φίλοι, κατ' ἀμευσιπόρους τριόδους ἐδινάθην
 ὀρθὰν κέλευθον ἰὼν τὸ πρὶν· ἦ μὲ τις ἄνεμος ἔξω πλόου
 ἔβαλεν, ὡς ὄτ' ἄκατον εἰναλίαν.

et Herodot. VI 12, ubi Iones de se ipsis dicunt: *οἵτινες*

παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου ἀνδρὶ Φαιακῆϊ
ἀλαζόνι..... ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν et III 55:
κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρενῶν σεαυτὸν διαφθείρας.

SOPHOCLES quoque, quamquam pauciora, nonnulla tamen
praebet exempla, quae ad hoc genus translationum pertinent.

In Antigone Ismene dicit se participem fuisse sepulturae
fratris, ob quam Antigone accusatur. Negat Antigone, tum
illa vs. 541 sq.:

ἀλλ' ἐν κακοῖς τοῖς σείσιν οὐκ ἀισχύνομαι
ξέμπλευν ἐμυτῆν τοῦ πάθους ποιουμένη

imagine usa, cuius iam plura contulimus exempla ad
Aeschyli Sept. c. Theb. vs. 597 sqq. et ex Euripide mox
aliquot videbimus.

In metaphora e re navali petita versatur poeta Oed. R.
vs. 422 sq., ubi Tiresias Oedipo denuntiat eius calamitates
et scelus mox cognitum iri:

ὅταν καταίσθῃ τὸν ὑμέναιον ὃν δάμοις
ἀνορμον εἰσέπλευσας, εὐπλοίας τυχῶν;

Oedipi coniugium cum Iocasta comparatur cum *portu in-
fausto, in quem secundo vento invectus sit*. De illis qui
celeriter in interitum currunt cf. Aristoph. Thesmoph. vs.
1226, Aeschyli Sept. c. Theb. vs. 690. Festive Theognis
de uxore infideli vs. 461:

πολλάκις ἐκ νυκτῶν ἄλλον ἔχει λιμένα.

Quem locum Theophilus comoediae mediae poeta imita-
tus est in fragmento Neoptolem. I, quod legimus apud
Meinekium 3, 628.

οὐ σύμφερρον νέα ἴστί πρεσβύτη γυνή·
 ὥσπερ γὰρ ἄκατος οὐδὲ μικρὸν πείθεται
 ἐνὶ πηδαλίῳ, τὸ πείσμι' ἀπορρήξασα δὲ
 ἐκ νυκτὸς ἕτερον λιμέν' ἔχουσ' ἐξηυρέθη.

Versu primo σύμφερρον scripsi ex emendatione v. cl. van Herwerden, qui contulit Theogn. vs. 457. vid. *Analect. crit.* p. 45.

Aliam partem eiusdem rei respicit metaphora quam legimus Electr. vs. 335, ubi Chrysothemis sorori id facere suadet quod ipsa facit:

νῦν δ' ἐν κακοῖς μοι πλεῖν ὑφειμένῃ δοκεῖ.

ὑφειμένῃ πλεῖν est ὑφειμένοις τοῖς ἰστίοις πλεῖν, quod apud Plutarchum *Vit. Lucull.* c. 3 occurrit; cf. Eurip. Or. 607 ὑποστέλλεσθαι. Lepide Aristophanes Equit. vs. 432:

ἐγὼ δὲ συστείλας γε τοὺς ἀλλᾶντας εἴτ' ἀφήσω
 κατὰ κῦμ' ἐμαυτὸν οὔριον, κτέ.

Vide Demosth. orat. 1 6; 4 51, Isocrates 8 41; et quae laudarunt editores ad hos locos. Quod ad sententiam attinet comparandi sunt Antigone vs. 715 sqq., ubi Haemon patrem monet ne insolentius se gerat:

αὐτῶς δὲ ναὸς ὅστις ἐγκρατῆ πόδα
 τείνας ὑπείκει μηδὲν, ὑπτίοις κάτω
 στρέψας τὸ λοιπὸν σέλμασιν ναυτίλλεται.

Pro λοιπὸν G. Hermannus coniecit πλοῖον, quod probavit Schneidewinus, nec tamen in textum receperunt editores. Quod autem ad hanc emendationem attinet, quam probabilem esse puto, apte conferri potest eiusdem generis transpositio literarum in Lysiae Or. XXXII 13, ubi legebatur

ἔξέλιπε, sed Taylor cum omnium applausu oratori reddidit
ἔξέπλει.

Ille qui malis vexatur dicitur in *fluctibus iactari*: σα-
λεύειν. Hanc metaphoram, qua Sophocles usus est de
civitate, applicuit idem ad homines. Legimus enim de
Electra in cognomine fabula vs. 1074 sqq. haec chori verba:

πρόδοτος δὲ μόνᾳ σαλεύει
Ἴλέκτρα, τὸν αἰεὶ γόον
δειλαία στενάχουσ' ὅπως
αἰ πάνδυρτος ἀηδών.

Multis locis EURIPIDES res humanas illustravit compa-
rationibus et metaphoris eius generis, de quo agimus.

Vita cum navigatione comparatur Heracl. vs. 427 sqq.:

ὦ τέκν', ἔοιγμεν ναυτίλοισιν, ὅτινες
χειμῶνος ἐκφυγόντες ἄγριον μένος
ὡς χεῖρα γῆ ξυνῆψαν, εἶτα χερσόθεν
πιναῖσιν ἠλάθησαν ἐς πόντον πάλιν.
οὕτω δὲ χῆμεῖς τῆσδ' ἀπαθούμεσθα γῆς
ἤδη πρὸς ἀκταῖς ὄντες ὡς σεσωμένοι.

qui versus in memoriam revocant Helen. vs. 405 sqq., ubi
Menelaus has querelas effundit, quod in patriam redire
sibi non detur:

χάταν ἐγγυὲς ὦ πάτρας,
πάλιν μ' ἀπωθεῖ πνεῦμα, κοῦποτ' οὔριον
εἰσηλθε λαΐφος, ὥστε μ' ἐς πάτραν μελεῖν.

Exempla ex re navali sumsit Androm. vs. 479 sq.:

πιναὶ δ' ὅταν φέρωσι ναυτίλους θοαί,
κατὰ πηδαλίων διδύμα πρᾶπίδων γνάμα

σοφῶν τε πλῆθος ἀθρόον ἀσθενέστερον
 Φαυλοτέρως Φρενὸς αὐτοκρατοῦς
 ἑνός, κτέ.

Ubi probare conatur unum, eumque non doctissimum virum, plus valere in regenda republica aut familia quam multitudinem hominum sapientium. Contrariam vero quandam sententiam profert fragm. 768, ubi legimus:

ναῦν τοι μὲν ἄγκυρ' οὐδαμοῦ σφίζειν Φιλεῖ
 ὡς τρεῖς ἀφέντι, προστάτης θ' ἀπλοῦς πόλει
 σφαλερός, ὑπὸν δὲ κἄλλος οὐ καιὸν πέλει.

Aliud exemplum huius generis legimus Troad. vs. 686 sqq., ubi Hecuba de sua desperatione canit:

ναύταις γὰρ ἦν μὲν μέτριος ἢ χειμῶν φέρειν,
 προθυμίαν ἔχουσι σωθῆναι πόνων,
 ὁ μὲν παρ' οἴαχ', ὁ δ' ἐπὶ λαίφεσι βεβώς,
 ὁ δ' ἀντλον εἴργων ναός· ἦν δ' ὑπερβάλη
 πολλὰς ταραχθεῖς πόντος, ἐνδόντες τύχη
 παρείσαν αὐτοὺς κυμάτων δρομήμασιν.
 αὐτὰ δὲ κἀγὼ πόλλ' ἔχουσα πήματα
 ἄφθογγός εἰμι καὶ παρείσ' ἐὼ στόμα·
 νικᾷ γὰρ οὐκ θεῶν με δύστηνος κλύδων.

Metaphoram, qua vita humana cum navigatione comparata est, legimus Troad. vs. 98 sqq., ubi Hecuba se ipsam admonet ut aequo animo ferat fortunam adversam:

ἄνα, δύσδαιμον, πεδῶθεν κεφαλὴν
 ἐπάειρε δέρην τ'· οὐκέτι Τροία
 τάδε καὶ βασιλῆς ἐσμεν Τροίας.
 μεταβαλλομένου δαίμονος ἀνέχου.

πλεῖ κατὰ πορθμὸν, πλεῖ κατὰ δαίμονα,
 μηδὲ προσίστη πρῶρα βίτου
 πρὸς κῦμα πλέουσα τύχαισιν.

Ita Dindorfius haec verba scripsit. Nauckius vero distinxit post κεφαλὴν, omissa vocula τε post δέρην, quam Hartungius posuerat. Pro προσίστη vs. 103 idem ex Cod. MS. reposuit προσίστω, quod fortasse illi praefendum est, quia *se ipsam* monet ne *se* opponat rebus adversis, unde formam mediam hic meliorem esse puto. Ceterum verba sunt perspicua; unum tantum minus solitum: πλεῖ κατὰ πορθμὸν, quod vertunt: *naviga secundum fretum*, idem significare putantes ac πλεῖν κατὰ ὄσυν. Tum quoque πρῶρα βίτου hoc mirum habet, quod *ipsa vita* comparatur *navi*, quam imaginem nusquam alibi repperi. Quod autem ad metaphoram attinet conf. Eurip. fragm. 284 vs. 7, ubi dicit de athleticis:

οὐδ' αὖ πένεσθαι καὶ ξυνηρετεῖν τύχαις
 οἷοί τε.

Sententia loci laud. Troad. admodum est vulgaris. Conferri possunt Aeschyli Prom. vs. 104, Eur. Fragm. 507 et, quod ex Plutarcho Dindorfius adscripsit, fr. 956. Ex poetis Latinis Seneca Oed. vs. 980 sqq.: „*Fatis agimur, cedite fatis, non sollicitae possunt curae, mutare rati stamina fusi.*” Aliam metaphoram huc pertinentem legimus Ion. vs. 925 sqq.:

ὦ θύγατερ οἴκου σὸν βλέπων ἐπιμπλαμαι
 πρόσωπον, ἔξω δ' ἐγενόμην γνώμης ἐμῆς.
 κακῶν γὰρ ἄρτι κῦμ' ὑπεξαντλῶν Φρενί,
 πρύμνηθεν αἶρει μ' ἄλλο σῶν λόγων ὑπο,
 οὐς ἐκβαλοῦσα τῶν παρεστώτων κακῶν
 μετῆλθεσ ἄλλων πημάτων καινὰς ὁδοὺς.

Hic locus laborat difficultatibus quibusdam; non dubito, quin Nauckius recte scripserit in adnotatione critica, quam praemisit textui ed. 2. Teubn.: vs. 927—929 *sunt obscuri et corrupti.*” Quomodo vero locus sanandus sit nec ille dispexisse videtur nec ego conicere ausim. Versum autem sequentem Kirchhoffius sic restituere conatus est:

ὡς μ' ἐκκαλοῦσα τῶν παρεστώτων κακῶν.

Quam emendationem non probat vir cl. v. Herwerden, quia verbum ἐκκαλεῖν non satis aptum videtur. Eo iudice, collato ἐκβολή, quod apud Thuc. I 79 et alibi est *digressio*, ἐκβάλλειν fortasse significat *digredi*. Ita nihil mutandum foret nisi οὗς in ὡς vel οἷς, quo facto sententia esset perspicua. Vid. ed. Ion. p. 187 sq.

Huc quoque pertinet metaphora, quam legimus Med. vs. 277 sqq.:

αἰαί· πανώλης ἢ τάλαιν' ἀπόλλυμαι,
ἐχθροὶ γὰρ ἐξιᾶσι πάντα δὴ κάλων,
κούκ' ἔστιν ἔτης εὐπρόσοιστος ἐκβασίς.

Medea hoc loco se fugientem fingit navem hostium, qui omnia vela pandunt ut ipsam consequantur, neque se videre dicit portum in quem refugiat. Ad secundum horum versuum, qui proverbium continet fere simile nostro *alle zeilen bijzetten*, confer Aristoph. Eqq. vs. 756, quem locum Cobetus, adhibito hoc quoque versu, emendavit in *Mnemosyne Nova Serie* II p. 357. Conferatur etiam Eurip. Herc. Fur. vs. 837 ubi Iris, Iunonis verbis, Rabiem adhortatur ut perdat Herculem:

ἔλαυνε, κίνει, Φόνιον ἐξίει κάλων

i. e. „ad caedem eum compelle.”

In vers. 279 Med. voc. *εὐπρόσοιτος* offendit Nauckium, qui coniecit legendum esse *εὐπρόσωπος*. Mutatione vero non opus esse putaverim; *ἐκβασίς* enim hic idem significare potest quod *λιμήν*, quo nomine Tragici saepius in metaphoris usi sunt; *εὐπρόσοιτος* tum idem est quod Pollux I. 100 vocat: *εὐπροσόρμιστος*, *εὐπρόσδος*. Si coniectura indigeremus facilius adducerem ut crederem scribendum esse: *κοῦκ ἔστιν ἄτης εὐπρός τις ἐκβασίς* vel *οὐρίας τις ἐκβασίς*, ut legimus Herc. Fur. vs. 95 sq.:

γένοιτο τᾶν, ᾧ θύγατερ, οὐρίας δρόμος
ἐκ τῶν παρόντων τῶνδ' ἐμοὶ καὶ σοὶ κακῶν.

Ceterum cum versu 279 Med. conferri potest Hom. Od. ε 410 sqq., ubi ea res proprie descripta est, quae hic Tragico metaphoram adhibenti menti obversabatur.

Sententiae notissimae, cuius plura exempla vidimus ad locum Aeschyli Agam. vs. 1000 sqq., mentionem quoque facit Euripides imagine utens ex re navali petita Orest. vs. 340 sqq.:

ὁ μέγας ὄλβος οὐ μόνιμος ἐν βροτοῖς·
ἀνὰ δὲ λαΐφος ὡς τις ἀκάτου θοᾶς τινάξας δαίμων
κατέκλυσεν δεινῶν πόνων, ὡς πόντου
λάβρως δλεθρίοισιν ἐν κύμασιν.

i. e. Magnae opes non stabiles sunt inter homines: sed deus, (qui dat secundam fortunam) ut celeriter currentis navigii nauta, vetum pandit et ita hominem demergit, gravium aerumnarum, tamquam ponti, saevis exitalibus in undis. Verbum *ἀνατινάσσειν* non significat, ut nonnulli vertunt, *concutere* sed *ἀνατινάσσειν λαΐφος* hic idem

esse quod ἀνατείνειν, ἀνιέναι ἰστία, tota comparatio probat, ad quam illustrandam vide quae attulimus ad Aeschylī l.l.

De *contrahendis velis* loquitur poeta in alia comparatione, quam legimus *Mod. vs. 522 sqq.*:

δεῖ μ', ὡς ἔοικε, μὴ κακὸν Φῶνι λέγειν,
 ἀλλ' ὥστε ναὸς κεδνὸν οἰκιστρόφον
 ἄκροισι λαίφους κρασπέδοις ὑπεκδραμεῖν
 τὴν σὴν στόμαργον, ᾧ γύναι, γλωσσαλγίαν.

Quibus verbis Iason responderē aggreditur ad Medeae criminationem. Sententiam sic vertendam esse duco: *ut bonum navis gubernatorem me decet, margine tantum veli utentem, tuam loquacem malignitatem effugere; ita ut loquacem malignitatem comparaverit cum vento navem ad interitum impellenti, quem nautae velis contractis effugere possint. Similem metaphoram Senecam adhibere videmus in libro de Tranquillitate IX: Non potest, inquam, tanta varietas et iniquitas casuum ita depelli, ut non multum procellarum irruat magna armamenta pendentibus: cogendae in artum res sunt, ut tela in vanum cadant.*

Ad vs. 523 editores iam contulerunt Aeschyl. *Sept. c. Theb. vs. 62*, qui locus fortasse Euripidis menti obversatus est; ad vs. 524 sq., Aristoph. *Ran. vs. 997 sqq.*, ubi Chorus Aeschylum cum Euripide contendentem adhortatur his verbis:

ἀλλ' ὅπως, ᾧ γεννάδα,
 μὴ πρὸς ὄργην ἀντιλέξεις,
 ἀλλὰ συστείλας, ἄκροισι
 χράμενος τοῖς ἰστίοις,

εἶτα μᾶλλον μᾶλλον ἄξεις,
καὶ Φυλάξεις,
ἤνικ' ἂν τὸ πνεῦμα λείον
καὶ καθεστηκὸς λάβῃς.

Vid. quae diximus de *ira*, *superbia*, cet. cum *vento* comparatis pag. 44 sqq. Quibus hoc loco haec addenda sunt. *Se ipsum cum vento leniter spiranti* comparat Peleus in *Androm.* vs. 554, qui nepotis miseram uxorem consolaturus haec choro dicit:

πρῶτον μὲν οὖν κατ' οὖρον, ὥσπερ ἰστίοις,
ἐμπνεύσομαι τῆδ'.

Vertunt: *Primum quidem secundo vento, tamquam velis, huic adspirabo.* Quam versionem equidem rectam esse puto; hoc tamen bene tenendum videtur, formulam κατ' οὖρον non dictam esse solito modo, cum Graeci dicere consuerint κατ' οὖρον πλεῖν, secundo vento navigare vel βεῖν, non ut hic legimus κατ' οὖρον ἐμπνεῖν. Cf. verbum κατουρίζειν *Soph. Trach.* vs. 828. Ceterum cum hoc loco conf. *Phoeniss.* vs. 1710 sqq., ubi *Antigone* haec *Oedipo*:

ἴθ' ἐς Φυγὰν τάλαιναν· ἔρεγε χεῖρα φίλαν
πάτερ γεραχίε, πομπίραν
ἔχων ἐμ', ὥστε ναυσίπομπον αὔραν.

Cum voc. ναυσίπομπος cf. Homericum οὔροι πομπῆες *Od.* δ 360, Pindari οὔρος πομπῆος *Pyth.* I 34. *Eurip. Hecub.* vs. 1289 πνοὰς πομπίμους.

Quod ad imaginem attinet conf. *Hylli* verba *Sophocl. Trachin.* vs. 815 sq., de matre *Deianira*, dolorum patris effectrice, chororum monentis:

ἔατ' ἀΦέρπειν· οὖρος ὀφθαλμῶν ἐμῶν
αὐτῇ γένοιτ' ἄπαθεν ἐρπούση καλός.

Amici cum socio itineris comparati exempla legimus apud Euripidem in pulcherrima illa parte Iphig. Taur., ubi Orestes et Pylades contendunt, uterque ut ipse interficiatur. Orestes autem vs. 599 sq. dicit: „gravissimum mihi esset si hic interficeretur:

ὁ ναυστολῶν γὰρ εἶμ' ἐγὼ τὰς συμφορὰς
οὗτος δὲ συμπλεῖ τῶν ἐμῶν μόχθων χάριν.

Lucianus, qui hunc locum citat, *Amores* 47, quoque dicit de Oreste et Pylade: ὡς ἐφ' ἐνδὲ σκάφους τοῦ βίου συνέπλευσαν.

Eodem fere modo Theseus loquitur *Herc. Fur.* vs. 1225 sqq., ubi ait:

χάριν γηράσκουσιν ἐχθαίρω φίλων
καὶ τῶν καλῶν μὲν ὅστις ἀπολαύειν θέλει,
συμπλεῖν δὲ τοῖς φίλοισι δυστυχοῦσιν οὔ.

Finem malorum cum *portu* comparari iam apud Aeschylum et Sophoclem vidimus. Amicus quoque fidelis tamquam *portus* est homini, qui in *mari malorum* iactatur. Apud Euripidem hanc translationem legimus *Androm.* vs. 891, ubi Hermione Orestem appellat:

ὦ ναυτίλοισι χείματος λιμὴν Φανείας.

Eadem metaphora vs. 748 sq. huius fabulae Peleus Andromachen adloquitur:

σύ τ', ὦ, τάλαινα· χείματος γὰρ ἀγρίου
τυχοῦσα λιμένας ἤλθες εἰς εὐηνέμους.

Medea vs. 768 sqq. cognominis fabulae de Aegeo dicit:

οὗτος γὰρ ἀνὴρ ἢ μάλιστ' ἐκάμνομεν
 λιμὴν πέφανται τῶν ἐμῶν βουλευμάτων·
 ἐκ τοῦδ' ἀναψόμεσθα πρυμνήτην κάλων.

Interpretes ad hunc locum iam contulerunt Herc. Fur. vs. 476 sqq., ubi Megara liberos adloquitur, quos Lycus interfecturus est:

ἐγὼ δὲ νύμφας ἠεροθινιαζόμεν,
 κήδη συναψουσ', ἐκ τ' Ἀθηναίων χθονὸς
 Σπάρτης τε Θεβῶν θ', ὡς ἀνημέμενοι κάλων
 πρυμνησίοισι βίον ἔχοιτ' εὐδαίμονα.

Quod vers. 477 Kirchoffius coniecit *συνάπτουσ'* pro futuro *συνάψουσ'* non probandum videtur; liberi nondum matrimonium inierant et Megara tantummodo, putans talibus coniugiis firmum fore fortunae statum, elegerat iis uxores Athenis, Sparta, Thebis, quibuscum aliquando matrimonium inire possent. Quomodo autem imaginem interpretemur? Equidem puto ex Med. vs. 768 sq. apparere hunc locum ita explicandum esse ut verba ἐκ τ' Ἀθηναίων χθονός, Σπάρτης et Θεβῶν pendeant ex ἀνημέμενοι κάλων: „ut vitam haberetis felicem ex terra Atheniensium Sparta, Thebis pendentem, ut naves quae funibus adligatae sunt.” Metaphoram, de qua agimus, quoque adhibuit Plutarchus de *Fortuna Romanorum* cap. 2, ubi Romam vocat πᾶσιν ἀνθρώποις ἐστὶν ἱερὰν ὡς ἀληθῆς, καὶ ὀνησιδώραν, καὶ πείσμα μόνιμον, καὶ στοιχείον ἀΐδιον, ὑποφερομένοις τοῖς πράγμασιν ἀγκυροβόλιον σάλου καὶ πλάνης. Cf. Cicero de *Officiis* II e. 8 qui senatum dicit: *Regum, populorum, nationum portus et refugium*. Quod ad Plutarchi locum attinet, animadver-

tenda est loquendi forma ὑποφέρεσθαι τοῖς πράγμασι, quae verba significant *vehī rebus* vel *casibus*, metaphora ex re navali petita; conf. Lucian. *Necyomant.* 9 μέχρι μὲν τινος ὑπεφερόμεθα ἐν τῷ ποταμῷ, εἶτα δ' ἐσεπλεύσαμεν ἐς τὸ ἔλος καὶ τὴν λίμνην ἐς ἣν ὁ Εὐφράτης ἀφανίζεται.

Redeamus ad Euripidem. De *homine maligno et infesto* utitur adiectivo ἀλίμενος Cycl. vs. 347 sqq., ubi Ulisses sic queritur:

αἰαῖ, πόνους μὲν Τρωικοὺς ὑπεξέδυν
θαλασσίους τε, νῦν δ' ἐς ἀνδρὸς ἀνοσίτου
γνώμην κατέσχον ἀλίμενόν τε καρδίαν.

Eodem vocabulo utitur in comparatione quam legimus Hecub. vs. 1024 sq.:

οὔπω δέδοικας, ἀλλ' ἴσως δώσεις δίκην·
ἀλίμενόν τις ὡς εἰς ἀντλεν πεσσόν.

Voc. ἀντλες, quod aliis locis *sentinam* significat, hic, ut videmus, pro *mari* positum.

Portum infaustum appellat infelicem rerum exitum chorus Hippol. vs. 140, qui dicit de Phaedra:

κρυπτῷ πάθει θανάτου θέλουσαν
κέλσαι ποτὶ τέρμα δύστανον.

In fragm. Tragicorum Anonym. 142 legimus:

ἔλκει γὰρ ἤδη θυμός, οὐδ' ἔτ' ἀντέχει
θινῶδες ὡς ἀγκιστρον ἀγκύρας σάλω.

et 143:

ναῦς ὡς τις ἐκ μὲν γῆς ἀνήρτηται βρόχοις,
πνεῖ δ' οὖρος, ἡμῖν δ' οὐ κρατεῖ τὰ πείσματα.

Quae apud comicos exempla occurrunt iam pleraque

adduxi, quibus adde Philemonis fragm. Mein. 4, 30.

Apud THEOGNIDEM haec legimus: vs. 113. sq.:

μήποτε τὸν κακὸν ἄνδρα φίλον ποιῆσθαι ἑταῖρον
ἀλλ' ἀεὶ Φεύγειν ὥστε κακὸν λιμένα.

vs. 575 sq.:

οἱ με φίλοι προδιδούσιν, ἐπεὶ τὸν γ' ἐχθρὸν ἀλεῦμαι
ὥστε κυβερνήτης χοιράδας εἰναλίας

ubi v. cl. van Herwerden restituit ἐγὼ δὲ τὸν ἐχθρὸν κτέ.

Eandem prorsus imaginem legimus vs. 969 sq.:

ἔφθην αἰνήσας πρὶν σου κατὰ πάντα δαῖναι
ἦθεα, νῦν δ' ἤδη καῦς ἄθ' ἐκάς διέχω.

vs. 1361 sq.:

καῦς πέτρῃ προσέκυρσας ἐμῆς Φιλότητος ἀμαρτῶν,
ὦ παῖ, καὶ σαπροῦ πείσματος ἀντελάβου.

Notum est vocabulum εὐπλοια de felici vitae cursu, unde
verbum εὐπλεῖν, quod ex emendatione Cobeti legitur in
metaphora apud Stob. Floril. c. V 29:

τοῖς εὐπλοῦσιν ἀντιπνεύσας ἢ τύχη
τὰ πάντα συγχεῖ κἄτα ναυαγεῖν ποιεῖ.

Multa quoque ex PLATONE huc referenda sunt. *Vitam humanam cum navigatione comparat.* Legg. VII p. 803: τὸν βίον ἄριστα διὰ τοῦ πλοῦ τούτου τῆς ζωῆς διακομισθησόμεθα. Cf. Alcib. II p. 146. *Ratio cum nave comparatur* Phaed. p. 85 D: τὸν βέλτιστον τῶν ἀνθρωπίνων λόγων λαβόντα, ἐπὶ τούτου ὀχρούμενοι ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας κινδυνεύοντα διαπλεῦσαι τὸν βίον. In Politic. p. 266 *rerum naturam comparat cum nave quae regitur a Iove.* Cf. Lucian. *Iupiter Tragoed.* 47.

Sermonem cum navigatione comparat Euthydem. p. 293

πάσαν ἤδη Φωνὴν ἤΦη, δεόμενος τοῦν ξένου, ὥσπερ Διοσκόρου, (l. Διοσκόρου) ἐπικαλούμενος σῶσαι ἡμᾶς, ἐμέ τε καὶ τὸ μειράκιον ἐκ τῆς τρικυμίας τοῦ λόγου. Cf. Resp. V c. 17 p. 472, Phileb. p. 29 B χειμαζόμεθα γὰρ ὅπως ὑπ' ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις. Lach. p. 194 B. Pis et aliis locis sermonem cum *marī* comparat: Protag. p. 338 A: Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρία ἐφέντα, Φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων ἀποκρύψαντα γῆν. Parmen. p. 137 πῶς χρῆ τηλικόνδε ὄντα διανεῦσαι τοιοῦτο καὶ τοσοῦτο πλῆθος λόγων; ubi pro πλῆθος Ficinus legit πέλαγος, quod ex eius versione patet. Probarunt Heusdius alique, iniuria obloquente Heindorfio. Est enim πέλαγος elegantius et cum Platonis dicendi ratione magis convenire videtur. Cf. Phaedr. p. 264 A: ἀνάπαλιον διανεῦσαι ἐπιχειρεῖ τὸν λόγον. Denique Platonis lectoribus notissimum est proverbium δευτερος πλοῦς, quod legitur Phaedon. p. 99 D τὸν δευτερον πλοῦν ἐπὶ τὴν τῆς αἰτίας ζήτησιν ἢ πεπραγματεύμαι, βούλει σοι, ἔφη, ἐπίδειξιν ποιήσωμαι, ὦ Κέβης; ubi significat *denuo*. Alio sensu legitur Phileb. p. 19 C: ἀλλὰ καλὸν μὲν τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι, δευτερος δ' εἶναι πλοῦς δοκεῖ μὴ λανθάνειν αὐτὸν i. e. „*secundo loco ponendum videtur se ipsum non latere.*” Cf. Politic. p. 300 B.

Proverbium explicat Menander Thrasyl. II (Meineke 4, 139).

ὁ δευτερος πλοῦς ἐστὶ δῆπου λεγόμενος,
 ἐν ἀποτύχη τις πρώτου, ἐν κόπαισι πλεῖν.

Vid. Meinek. ad hunc locum, qui adnotat: „vs. 2 corrigunt τις οὐρίου, κόπαισι.” Cf. Eustath. ad Od. B 434, p. 1453, 18, quem locum citarunt editores ad Gregor. Cypri. II 21. *Paroem. Graec.* p. 360.

Haec habebamus quae animadverteremus ad compara-

tiones et metaphoras ex re navali petitas; multa vero praeterea vocabula et loquendi formae apud poetas Atticos ad eandem rem pertinent, quarum hic quoque brevem dabimus conspectum.

Ut mala et labores cum *maris fluctibus* comparantur, ita verbum *ἀντλεῖν* eiusque composita de laboribus exanclandis usurpantur a Tragicis. Sic *ἀντλεῖν* Aeschyl. Prom. vs. 375, *ἀπαντλεῖν* vs. 84. Euripid. Androm. vs. 1217 *διαντλεῖν*, cf. Herc. Fur. vs. 1373; *ἀπαντλεῖν* Orest. vs. 1641; *ἐξαντλεῖν* Cycl. vs. 10, 110, 282; *συναντλεῖν* Ion. vs. 200. Pindarus quoque hac dicendi forma usus est Pyth. IV 293 *νοῦσον διαντλήσαις*. Voc. *ἀντλία* metaphorice usurpatum legitur Aristoph. Pac. vs. 17.

Porro omnibus scriptoribus commune est vocabulum *ὑπηρέτης*, quod a verbo *ἐρέττειν* formatum proprie significat: *sub gubernatore remigare*. Aeschylus eodem modo aliud nomen formavit *ἀντηρέτης*, quod legitur Sept. c. Theb. vs. 283 et 993; significat *adversarium*. Decompositum *ἐυνηρετεῖν* habet Sophocles Ai. vs. 1329, Euripides fr. 773 (ex Dobraei coniectura). Ipsum verbum *ἐρέσσειν* sensu metaphorico extat apud Aeschylum Sept. c. Theb. vs. 855 *γόαν κατ' οὔρον ἐρέσσειτ' ἀμφὶ κρατὶ πίτυλον*, et Pers. 1046, ubi de manuum cita motione in remigandi labore translatum est ad *planctum*. Soph. Ai. vs. 251 *τοιαῖς ἐρέσσουσιν ἀπειλοῖς δικρατεῖς Ἀτρεΐδαι*; vid. Antig. vs. 159 *τινὰ δὴ μῆτιν ἐρέσσαν*. Apud Eurip. Iph. A. vs. 139 legitur *ἐρέσσειν πόδα*. Ion. vs. 161 *ἐρέσσει κύκνος*, de *motu alarum*. Cf. Latinum *penis remigare*, *remigiū alarum* similia. Ex remorum sonitu translatum est voc. *πίτυλος* et vocabula, quae saepissime apud poetas leguntur: *ῥόθιον*, *ἐπίρροθος*, *πολύρροθος*, *ταχύρροθος*. ῥόθος

autem, unde haec derivata sunt, significat *remis turbatae aquae fluctuationem*; *ῥόθιον* proprie usurpatum est ab Euripide Iphig. Taur. vs. 1387, Cycl. vs. 17, Hel. vs. 1118, 1452, 1502; metaphorice Andromach. vs. 1096 *ῥόθιον ἐν πόλει κακόν*, *malī rumores*. Contra Aristoph. Eqq. vs. 546 *ἀίρεσθ' αὐτῷ πολὺ τὸ ῥόθιον*, de *applausu* in theatro. Illi qui consentiunt dicuntur *ὀμορροθεῖν*. Porro *ἐπιρροθεῖν* est *clamare* Phoen. 1237, Hec. 553; *κακορροθεῖν* *maledicere* Hippol. 340, Aristoph. Acharn. vs. 577, Thesm. vs. 896. Eodem fere sensu legimus *ῥοθεῖν* apud Sophocl. Antig. vs. 290: *ἄνδρες μόλις φέροντες ἐρρόθουν ἐμοί*; *ibid.* vs. 413 *ἐπιρρόθοις κακοῖσι*.

Voc. *οὔρος* et verb. *ἐπουρίζειν* usus metaphoricus notus est. Huc autem pertinet Aeschyl. Sept. c. Theb. vs. 690:

ἴτω κατ' οὔρου κῦμα Κωκυτοῦ λαχόν.

Cf. Sophocl. Trachin. vs. 468 *ῥεῖτω κατ' οὔρον*. Aristoph. Lysistr. vs. 550 *οὔρια θεῖτε*.

Ab omnibus Atticis scriptoribus verbum *κυβερναῖν* *regendi* sensu usurpatur. Aeschylus aliis verbis eandem metaphoram adhibet Pers. vs. 767:

Φρένες γὰρ αὐτοῦ θυμὸν ῥακκοστρόφουν.

Cf. Agamemn. vs. 802 *πραπίδων ὄλακα νέμων*.

Porro sensu metaphorico ab Aeschylo adhibetur verb. *ἐξοκέλλειν* Suppl. vs. 438, ubi rex dicit:

καὶ δὴ πέφρασμαι· δεῦρο δ' ἐξοκέλλεται.

„*Atqui reputavi; res aulem huc redigitur.*”

Alia ratione Euripides Troad. vs. 137:

ἐμὲ τὰν μελέαν δ'

εἰς τάνδ' ἐξώκειλ' ἄταν.

et Menander (4, 251):

ὃ τε πλοῦτος ἐξώκειλε τὸν κεκτημένον
εἰς ἕτερον ἦθος, οὐκ ἐν ᾧ τὸ πρόσθεν ἦν.

ubi homo comparatur cum nave in litus eiecta. Nomine ἄγκυρα metaphorice utitur Aeschyl. Choeph. vs. 661, ubi de quiete post iter legimus καθιέναι ἄγκυραν. De spe sive de personis cui fides habetur hoc vocabulum adhibet Sophocles fragm. 612 μητρὶ παῖδες ἄγκυραι βίου; simili modo Euripides Hec. vs. 80, Helen. vs. 277, fragm. 1007.

Huc referri posse videtur usus metaphoricus verbi καθορμιζειν Aeschyl. Prom. vs. 965:

εἰς τάσδε σαυτὸν πημονὰς καθώρμισας;

μεθορμιζειν mulandi sensu legimus apud Euripidem Alcest. vs. 798 μεθορμιεῖ σε πίτυλος; μεθορμιζεσθαι Med. vs. 258, 442:

σοὶ δ' οὔτε πατὴρ δόμοι,

δύστανε, μεθορμίσασθαι

μόχθων πάρα.

„Tibi non est domus paterna, misera, ad quam appellas (confugas) ex miseriis. Cf. Theognis vs. 1274:

ἐκ δὲ θυελλῶν

ἦκα γ' ἐνωρμίσθην νυκτὸς ἐπειγομένης.

Ubi v. cl. van Herwerden corrigendum suspicatur:

ἐκ δὲ θυελλῶν

ἦκ' ἐγὼ ὠρμίσθην νυκτὸς ἐπειγομένου.

Quod nec particula γε huius loci est nec verbum compositum.

Denique hic animadvertendum est verbum πορθμεύειν, quo, quantum scio, unus Euripides metaphorice usus est; vid. Adrom. vs. 1229, Orest. 1032, Troad. 569; nec causam video cur mutetur Iph. T. vs. 1435, ubi Nauckius legendum statuit πορσύνεις pro πορθμεύεις.

CAPUT III.

Natura fert ut ex artibus, quae quotidie ab hominibus tractantur, saepe exempla afferantur ad rem aliquam illustrandam. Ad artes autem, quae materiem praebuerunt scriptoribus Graecis, unde imagines sumerent, primo loco refero *artem lanificam*. Nunc igitur videamus translationes, quas inde petiverunt poetae Attici.

Apud ARISTOPHANEM huiusmodi legimus comparisonem Lysistr. vs. 567 sqq., ubi Lysistrate bellum comparat cum filo complicato, quod feminae expediunt, et de modo, quo respublica servari possit, loquitur imaginibus ex *ταλασουργία* petitis: „*Primum, inquit, oportebat ut lanam recens tonsam eluunt in aqua, malos caedere et ut sordes eicere ex urbe et carere et capita expurgare, deinceps in unum corbem carminare eadem benevolentia omnes inquilinos et hospites, amicos, et colonias dignoscere quod nobis ut partes lanae divulsae iacent; tum illorum omnium partibus collectis unum globum magnum facere ex quo texamus vestem in usum Populi;*” vs. 584 sqq.:

κᾶτ' ἀπὸ τούτων πάντων τὸ κάταγμα λαβόντας
δρεῦρο ξυνάγειν καὶ συναθροῖζειν εἰς ἓν, κᾶπειτα ποιῆσαι
τολύπην μεγάλην, κᾶτ' ἐκ ταύτης τῷ Δήμῳ χλαῖναν ὑφαίνειν.

De voc. κατάγμα vid. Ruhnken. ad Timaeum p. 153.
Respondet eadem imagine Probulus vs. 586:

οὔκου δεινὸν ταυτὶ ταύτας βαβδίξειν καὶ τολυπεύειν.

Verbum τολυπεύειν, quod proprie significat *conglomerare*, derivatum est a voc. τολύπη *globus*, proprie secundum Suidam ἀγρία κολοκύντη. Hoc verbum cum composito ἐκτολυπεύειν saepius metaphoricè usurpatur a poetis. Primus omnium eo usus est Homerus Iliad Ω 7 ὅποσα τολύπευσε „quot quantaque perfecit;” τολυπεύειν δόλους Od. τ 137, πολέμουσ Π. Ξ 86, Od. κ 238, πένης Euripid. Rhes. vs. 744; ἐκτολυπεύειν Aeschyl. Agam. vs. 1031 καίριον ἐκτ. *commodi quid efficere*.

Ex *texendi arte* apud Homerum legimus metaphoras in loquendi formis δόλον, μῆτιν ὑφαίνειν: vid. Π. Ζ 187, Η 324, Od. δ 628, 739; ν 303, 386; ι 422 δόλους καὶ μῆτιν ὑφαίνειν; Π. Γ 112 μύθους καὶ μῆδεα πᾶσιν ὑφαίνειν. Apud Aristophanem ex eadem arte sumtam legimus metaphoram Av. vs. 4 ἀπολούμεθ' ἄλλως τὴν ὄδον προφορουμένω, ubi Scholiastes adnotat ad προφορουμένω: δεῦρο κἀκείσε πορευόμενοι εἰς τἀναντία· προφορεῖσθαι γὰρ λέγεται τὸ παραφέρειν τὸν στήμονα τοῖς διαζομένοις. Cf. Calliac fragm. Mein. 2 737; vid. Suid. in voc. ἀράχνη. Qui texunt semper movent et removent filum; hic igitur metaphoricè hoc verbo usus est pro *progredi et regredi*, ita ut nihil proficiatur.

Ran. vs. 578 legimus:

ἀλλ' εἴμ' ἐπὶ τὸν Κλέων', ὃς αὐτοῦ τήμερον
ἐκπηγιεῖται ταῦτα προσκαλούμενος.

ἐκπηγιεσθαι proprie significat *solvere quod textum erat*, hic igitur est *eripere vel extorquere artibus et dolis*.

Scholiastes recte explicat ἃ ἔφαγεν ἡμῶν ἀφελκύσει, adicit autem ἀπὸ τῶν τήν κρόκα μηρομένων εἰς πηρία. ἄλλως· ἐξελκύσει ἀπὸ τοῦ πηρίου. Ὅμηρος (Π. Ψ 762) πήνιον ἐξέλκουσα.

Huc quoque pertinent nonnulli loci PLATONIS: Legg. V p. 737 καθάπερ οὖν δὴ τινα ξυνοφῆν ἢ καὶ πλέγμ' ἄλλ' ὀτιοῦν οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἷόν τ' ἐστὶ τήν τ' ἐφυφῆν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέρει δ' ἀναγκαῖον τὸ τῶν στημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος. Στήμων, *stamen*, est alio filo factus ac ἐφυφῆ i. e. quod huic intexitur subtemen. Sic quoque respublica non ex hominibus constare potest, qui omnes inter se plane similes sunt, sed ex diversis elementis eam compositam esse oportet. Metaphora ad eandem rem illustrandam utitur Polit. p. 309 sqq. In quibus omnibus ars regia, τέχνη βασιλική, describitur comparata cum *textore*, qui elementa in republica contexit, ita ut ex bonis, fortibus et moderatis, unum quasi *vestimentum* conficiatur, quod totum populum tegat, velut tegumento comprehendat.

Plura exempla huius generis non repperi. Apud Tragicos autem saepius in metaphoris occurrit verbum πλέκειν et nomina inde derivata; quod verbum cum natura sua cum praecedentibus coniunctum sit, hic adscribam locos ubi legimus tales metaphoras. Apud Aeschylum extat Prom. vs. 610 οὐκ ἐμπλέκων αἰνίσματα', ἄλλ' ἀπλῶ λόγῳ. Fragm. 312 δεινοὶ πλέκειν τοὶ μηχανὰς Αἰγύπτιοι. Cf. Eur. Ion. vs. 1280 ἔπλεξε τέχνην. Qui multos dolos nectit dicitur πολυπλοκος: Arist. Thesmoph. vs. 435 πολυπλοκατέρας γυναικός, et vs. 463 πολυπλοκὸν νόημα, *dolosum*, *prudens*; cf. Theogn. vs. 67 πολυπλοκίας, 226 δολοπλοκίαι.

Huc pertinet Eurip. Iphig. Aul. vs. 936, ubi Achilles haec dicit Clytaemnestrae:

οὐ γὰρ ἐμπλέκειν πλοκάς

ἐγὼ παρέξω σὺ πόσει τοῦμὸν δέμας

„non meam permittam personam tuo marito ad nectendos dolos” De orationibus ornatis conficiendis hoc verbo utitur Eurip. Rhes. vs. 834 πλέκων λόγους. Cf. Pind. Ol. VI vs. 86 πλέκων ποικίλον ὕμνον.

Ad metaphoram, de qua agimus, quoque pertinet quod legimus Hippol. vs. 671 κάθαμμα λύειν λόγου, ubi κάθαμμα significat *nodum, difficultatem*, λόγος est *causa*. Haec verba postea in proverbium abierunt: vid. Zenob. IV 46, qui tamen hoc ad Alexandrum et Gordii nodum spectare docet. Nos quoque dicimus: *een raadsel oplossen, ont-knoopen*; et cum non prudentia sed vi agitur: *den knoop doorhakken*, quod proverbium ex eadem provenit historia, de qua Zenobius l.l. loquitur.

Ex *architectura fabrilique arte* petitas nonnullas imagines offendimus apud poetas Atticos, quarum iam exempla videbimus.

De sermone, qui arte componitur, scriptisque artificiosis saepius adhibuerunt tales metaphoras, ut Aristoph. Pac. vs. 749:

κάπύργωσ' οἰκοδομήσας

ἔπεσιν μεγάλοις κτέ.

de comoediae scriptore. Cf. Ran. vs. 1004, ubi Chorus adhortatur Aeschylum:

ἀλλ' ὦ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων πυργώσας ῥήματα σεμνά.

Nubb. vs. 446 homo mendax dicitur ψευδῶν συγκολλητής.

Minutiae dicuntur παραπίσματα' ἐπῶν Ran. vs. 881, λόγων ἀκριβῶν σχινδάλαμοι Nubb. vs. 130. Cf. Ran. vs. 819 sqq., ubi de Euripidis verbis Chorus canit:

(ἔσται) σχινδαλάμων παραξένια, σμιλεύματά τ' ἔργων,
 Φωτὸς ἀμυνομένου Φρενοτέκτονος ἀνδρός,

dum de Aeschylo dicitur vs. 823 sq.:

βουχόμενος ἦσει
 ῥήματα γομφοπαγῆ, πινακίδων ἀποσπῶν
 γηγενεῖ Φυσήματι.

De Euripide denuo vs. 900 sqq.:

προσδοκᾶν οὖν εἰκὸς ἔστι
 τὸν μὲν ἀστεῖόν τι λέξιν
 καὶ κατερρινημένον.

quorum ultimum verbum in scholiis recte explicatur per
 ἔξεσμένον, quae eadem metaphora reddere possumus nostris
 verbis *afvijken*, *beschaven*.

In translatione eius generis de quo agimus comicus denuo
 versatur Ran. vs. 956, ubi Euripides dicit se spectatores
 docuisse accuratum verborum usum:

λεπτῶν τε κανόνων εἰσβολὰς ἐπῶν τε γωνιασμούς.

Ex eadem arte sumtae sunt metaphorae aliae, ubi *κανόν*,
amussis, et *στάθμη* memorantur; *στάθμη* enim est funiculus
 minio tinctus, quo admoto fabri cernere possunt, utrum
 recte quid positum sit necne. Si autem funiculus colore
 non distinctus est discerni nihil potest; quare Sophocles
 fragm. 307 canit:

τοῖς μὲν λόγοις τοῖς σοῖσιν οὐ τεκμηρίομαι.
 οὐ μᾶλλον ἢ λευκῷ λίθῳ λευκῆ στάθμη.

Quae sententia in proverbium abiit. Cf. Zenob. IV 89. Nec
 rectius agunt qui *lapidem ad amussim* non adigunt, sed

amussim ad lapidem, quod ne fiat monet Tragicus anonymus fragm. 138 (Wagner):

πρὸς στάθμην πέτρων τίθεσθαι μὴ τι πρὸς πέτρῳ στάθμην.

Ad eandem metaphoram pertinet Soph. fragm. 421, ubi legimus de amatore, qui feminam amatam avidis oculis conspicit:

*ἴσων μετρῶν ὀφθαλμῶν, ὥστε τέκτονος
παρὰ στάθμην ἰόντος ὀρθοῦται κανῶν.*

In priore versu fortasse legendum ὀφθαλμῶς, in altero ἰόντος cum Blomfieldo in ἰδόντος mutandum esse puto; vid. Gloss. ad Agam. vs. 1012. Non huc pertinet Eurip. Ion. vs. 1514 *παρ' οἶαν ἤλθομεν στάθμην βίου*, ad quem locum vid. quae adnotavit v. cl. van Herwerden in ed. Ionis, Ultrai. 1875; nec magis huc referendus est Pindari Nem. VI vs. 8 *οἶαν τιν' ἔγραψε δραμεῖν ποτὶ στάθμην*, ubi de *meta* in circo dicitur; cf. Eurip. fragm. 169 *ἐπ' ἄκραν ἤκομεν γραμμὴν κανῶν*. Reliqui loci, ubi haec metaphora adhibetur, satis sunt perspicui. Euripid. Electr. vs. 52 legimus verba viri, cui Electra data est in matrimonium, qui tamen motus reverentia et pietate erga pristinum dominum, a virgine abstinent, dicitque illum, cui hoc stultum videatur, non recte iudicare de integro et honesto modo vivendi:

*γνώμης πονηροῖς κανόνσιν ἀναμετρούμενος
τὸ σῶφρον ἴστω καὶ τὸς αὖ τοιοῦτος ὢν.*

Eodem sensu Tragicus voc. *κανῶν* usus est fragm. 305:

*ὁ γὰρ οὐδενὸς ἐκφῶς
χρόνος δικαίους ἐπάγων κανόνους
δείκνυσιν ἀνθρώπων κακότητος ἔμοι.*

et fr. 377:

οὐκ οἶδ' ὅτω χρεὶ κανόνι τὰς βροτῶν τύχας
ὀρθῶς ἀθρήσαντ' εἰδέναι τὸ δραστήον.

Cf. Timon. I 2 (Anthol. Lyr. Bergk.) μῦθον ἀληθείης ὀρθὸν ἔχων κανόνα. Theognis vs. 543 χρεὶ με παρὰ στάθμην καὶ γνώμονα τήνδε δικάσσαι. Cf. 805 et 945 εἶμι παρὰ στάθμην ὀρθὴν ἐδόν, i. e. „*nusquam avertar a recta via.*” Contra apud Aeschylum Agam vs. 1045 ut apparet παρὰ στάθμην significat *praeter ius et aequum*, nisi, quod valde probabile duco, cum Engero legendum sit κοῦ παρὰ στάθμην.

Nec solum ex *aedium aedificatione* verum etiam ex *navium constructione* tales translationes petitae sunt.

Apud Aeschylum Suppl. vs. 440 sq. rex de consilio, quod mutari non possit, his verbis loquitur:

γεγόμεφεται σκάφος
στρέβλαισι ναυτικαῖσιν ὡς προσηγμένον.

Ubi Wecklein *Studien zu Aeschylus* pag. 5 recte statuere videtur eiciendum esse ὡς, et προσηγμένον, verbum hoc loco minime aptum, mutandum esse in προσπεπηγμένον. Cf. eiusdem fabulae vs. 944 sq.:

τῶνδ' ἐφήλωται τορῶς
γόμεφος διαμπάξ, ὡς μένειν ἀραρότως.

Similem metaphoram legimus Arist. Eqq. vs. 461 sqq., ubi Cleon dicit:

ταυτὶ μὰ τὴν Δήμητρα μ' οὐκ ἐλάθανεν
τεκταινόμενα τὰ πράγματ', ἀλλ' ἠπιστάμην
γομφούμεν' αὐτὰ πάντα καὶ κολλώμενα.

In alia re comparatione eiusdem generis usus est Euripides Cycl. vs. 460 sq.:

καυτηγίαν δ' ὥσει τις ἀρμόζων ἀνὴρ
διπλοῖν χαλινοῖν τρύπανον κωπηλατεῖ.

Ubi fortasse poetae menti obversata sunt Homeri verba Od. i 383 sq.:

ἐγὼ δ' ἐφύπερθεν ἀερεῖς
δίκεον. Ὡς ὅτε τις τρυπῶ δόρυ νήϊον ἀνὴρ
τρυπάνῳ, οἱ δὲ τ' ἔνερθεν ὑποσσείουσιν ἱμάντι.

Lepide de Agathone qui drama orditur Aristophanes Thesmoph. vs. 53 sqq.:

(μέλλει) δρύοχος τιθέναι δράματος ἀρχάς·
κάμπτει δὲ νέας ἀψίδας ἐπῶν
τὰ δὲ τορνεύει, τὰ δὲ κολλομελεῖ.

Ubi drama comparatur cum nave quae construitur, cuius prima elementa, δρύοχοι, sunt traves carinae, ἀψίδες sunt asseres arcuati, partes navis; τορνεύειν et κολλομελεῖν autem metaphorice dicuntur de *singulis verbis* quae fabulam conficiunt. Conf. eiusdem comoediae vs. 986 τόρνευε πᾶσαν ᾠδὴν, quam metaphoram ex sculptura sumtam esse apparet. Cf. quoque locus Platonis ad eandem rem pertinens Phaedr. c. 10 σαφῆ καὶ στρόγγυλα καὶ ἀκριβῶς ἕκαστα τῶν ὀνομάτων ἀποτορνεύεται. Horat. A. P. 441 „versus male tornatos.” Cf. Prop. II 25 43.

Iam exempla quae ex *arte medica* sumserunt poetae recensuri, prius videamus locos, ubi nomina νόσος, νόσημα, verbum νοσεῖν sensu metaphorico occurrunt. Mala autem fere omnia hominis vel reipublicae cum morbis corporis comparantur. Dolores dicuntur νόσος ab Antiphane

Mein. 3, 57 ἄπαν τὸ λυποῦν ἐστὶν ἀνθρώπων νόσος. Cf. Sophocl. Oed. R. vs. 1293 τὸ γὰρ νόσημα μεῖζον ἢ Φέρειν. Tum de *vitiis moralibus* adhibetur Aeschyl. Prometh. vs. 225:

ἔνεστι γὰρ πως τοῦτο τῇ τυραννίδι
νόσημα τοῖς Φίλοισι μὴ πεποιθέναι.

Cf. vs. 685 sq., ubi *artificiosas orationes* dicit esse νόσημα αἰσχίστην, vs. 1069 sq. de *proditione*: οὐκ ἔστι νόσος τῆσδ' ἦντιν' ἀπέπτυσσα μᾶλλον. Euripid. Orest. vs. 10 de Tantalō: ἀκόλαστον ἔσχε γλώσσαν, αἰσχίστην νόσον. Cf. Fragm. Eur. 575 vs. 6, ubi Bergkiius pro ἐχθίστη νόσος restituit αἰσχίστη. Conf. Ion. vs. 1524 verba Ionis, qui matrem interrogat, an verum sit quod dixerat de ipso nato ex Apolline, nec tegat suum vitium Dei nomine; quod explicat his verbis: ἀ παρθένους ἐγγίγνεται νοσήματ' εἰς κρύπτους γάμους; et Eubuli fragm. apud Meineke 3, 237 καὶ μὴ λαθραίαν Κύπριν αἰσχίστην νόσων. Remedium mali *medicina* dicitur, ille qui opem fert cum *medico* comparatur. Vid. Aeschyl. Prometh. vs. 473 sqq.:

κακὸς δ' ἰατρὸς ὧς τις ἐς νόσον
πεσὼν ἀθυμεῖς καὶ σεαυτὸν οὐκ ἔχεις
εὐρεῖν ὁποίοις Φαρμάκοις ἰάσιμος.

Cf. Eurip. fragm. 1071 ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἔλκεσιν βρύων.

Frequens est usus metaphoricus verbi ἰᾶσθαι et nominum ἄκος, Φάρμακον; e. g. Orest. vs. 650 ἀμαρτίαν τῆς σῆς γυναικὸς ἀδικίαν τ' ἰώμενος, Sophocl. fragm. 98 κακῶς ἰᾶσθαι κακά; ἄκος metaphoricè adhibitum legitur Prometh. vs. 43, Agam. vs. 548, Eurip. Alc. vs. 135, Androm. vs. 121, Hel. vs. 1055, Herc. Fur. vs. 93; Φάρμακον Bacch. vs. 283, Heracl. vs. 594.

Apud pedestris quoque orationis scriptores exempla huius translationis occurrunt. Plato Legg. X p. 906 ἐν σώμασι καλούμενον νόσημα ἐν δὲ πόλεσιν ἀδικίαν. Gorg. p. 480 Β τὸ νόσημα τῆς ἀδικίας. Cf. Thuc. II 53 ἀνομίας νόσημα.

Si quis morbo laborat tecto, dicitur ὑπουλος i. e. *specie sanus*. Malum ipsum quoque ὑπουλον dicitur. Hoc adiectivum metaphorico sensu usurpatum legimus apud Sophoclem O. R. vs. 1396:

οἶον ἄρά με
κάλλος κακῶν ὑπουλον ἐξεθρέφατε.

Quae verba Brunckius sic vertit: „*qualem me educavistis pulchritudinis speciem malorum obductam ulceri*. Secundum Eustathium p. 1496 Sophocles sic quoque appellavit equum Troianum: ὑπουλον εἶπε Σοφοκλῆς τὸν δούρειον ἵππον adiecitque hanc explicationem παρενεγκῶν αὐτὸ ἐκ τοῦ σκωπτικῶς λεγομένου ὑπούλου ἕθους, τοῦ κατ' ἀνθρώπου μὴ υγιῶς ἔχοντα τοῦ τρόπου, ὡς ἀπὸ ἐλκῶν ἃ δοκοῦντα υγιᾶσθαι οὐκ εἰς παντελῆς, Φασι, καθαρεύει, ἀλλὰ δηλαδὴ ὑπὸ τὴν προφαινομένην οὐλὴν κακόν τι κρύπτει. Vid. Soph. fragm. 952 in ed. 5 Dindorfii. Cf. Pseudo-Menander Monostich. 587: ὑπουλος ἀνὴρ δικτυον κευκρυμμένον, ubi significat *falsum*. Ad quem locum pertinere potest glossa, quam legimus apud Suidam voc. ὑπουλος: δόλιος, φαινόμενος δῆθεν εἰρημικῶς κτῆ.

Plato proprie hoc voc. usus est in Timaeo p. 72 Β μέγας καὶ ὑπουλος ἀξάνεται ὁ σπλήν. Metaphorice Gorg. p. 518 Ε ἐγκωμιάζεις ἀνθρώπους οἱ τούτους εἰστιάκασιν εὐωχοῦντες ἃν ἐπεθύμουν, καὶ Φασι μεγάλην τὴν πόλιν πεποιηκέναι αὐτούς· ὅτι δ' οἶδεῖ καὶ ὑπουλός ἐστι δι' ἐκείνους τοὺς παλαιούς, οὐκ αἰσθάνονται. Illi παλαιοὶ autem sunt Themistocles, Cimon, Pericles, quos dicit cives corrupisse. Significat *incertum*,

falsum Thuc. VIII. 64: ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἀντικρὺς ἐλευθερίαν τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ὕπουλον αὐτονομίαν οὐ προτιμήσαντες, ubi ἡ ἀντικρὺς ἐλευθερία est libertas plena, sincera, ὕπουλος αὐτονομία vero est αὐτονομία, cui *confidere non licet*, quae specie tantum existit. Poppo ad hunc locum citavit Senec. Epist. LXXX „horum, qui felices vocantur, hilaritas ficta est, aut gravis et *suppurata* tristitia.”

Pictura quoque et *ars scribendi* in metaphoris adhibitae sunt; cum autem *pingere* et *scribere* Graece uno eodemque verbo designentur, hic simul de utraque metaphorarum specie agemus.

Apud Aeschylum luculentam huius generis imaginem legimus Prometh. vs. 789, ubi Prometheus dicit Io:

πλάνην Φράσω,
ἦν ἐγγράφου σὺ μνήμοσιν δέλτοις Φρενῶν.

Hic, ut videmus, mens comparata est cum tabula, in qua scribuntur consilia, res, quae memoria tenendae sunt. Sophocles fere eadem habet fragm. 335:

Θὲς δ' ἐν Φρενὸς δέλτοισι τοὺς ἐμοὺς λόγους.

Aeschyl. Suppl. vs. 991 sq. Danaus filias hortatur his verbis:

καὶ ταῦτα μὲν γράψετε πρὸς γεγραμμένοις
πολλοῖσιν ἄλλοις σωφρονίσμασιν πατρός.

Cf. Choeph. vs. 450: ἐν Φρεσὶν γράφου et similem loquendi formam apud Sophoclem Philoct. vs. 1325: γράφου Φρενῶν ἔσω.

Ad eandem imaginem pertinet verbum contrarium significans, quod legimus apud Euripidem Hec. vs. 590:

καὶ νῦν τὸ μὲν σὸν ὥστε μὴ στένειν πάθος
οὐκ ἂν δυναίμην ἐξαλείψασθαι Φρενός.

Quod vertunt: *Et nunc quidem tuam, ne gemam, cladem haud queam delere ex mente.* E pictura comparatio sumta est quam legimus Euripid. Helen. vs. 262 sq., ubi Helena de sua forma, malorum fonte, hoc modo queritur:

εἶθ' ἐξαλειφθεῖσ', ὡς ἄγαλα', αὔθις πάλιν
αἴσχιον εἶδος ἀντὶ τοῦ καλοῦ λαβόν.

„O utinam, deleta ut pictura, novam eamque turpiorem formam pro illa pulchra accepissem.” *Fortuna humana cum pictura comparata est ab Aeschilo in pulchra illa metaphora; quam legimus Agam. vs. 1327 sqq., ubi Cassandra de sorte Clytaemnestrae et Aegisthi et sua ipsius ita canit:*

ἰὼ βρότεια πράγματ'· εὐτυχοῦντα μὲν
σικιά τις ἂν τρέφειεν· εἰ δὲ δυστυχῆ,
βουλαῖς ὑγράσσων σπόγγος ἄλεσεν γραφῆν.

Verbis εὐτυχοῦντα μὲν σικιά τις ἂν τρέφειεν respicit ad sortem Clytaemnestrae et mariti; verbis εἰ δὲ δυστυχῆ κτέ. suum ipsius interitum ante oculos habet, quippe quae, cum sit captiva, possit deleri ut pictura deletur spongia humida; de qua re in praegressis canit vs. 1326:

δούλης θανούσης εὐμαροῦς χειρώματος.

Similem legimus metaphoram apud Euripidem fragm. 621:

τὸν ἄλβον οὐδὲν οὐδαμοῦ κρίνω βροταῖς
ὄν γ' ἐξαλείφει ῥᾶον ἢ γραφῆν θεός.

Cf. fragm. 1028. Porro verbum ἐξαλείφειν sensu metapho-

rico occurrit Aeschyl. Sept. c. Theb. vs. 15, Euripid. Iph. Taur. vs. 698. Nec dubito quin huc pertineat voc. ἐξίτηλος, quo utitur Euripides fragm. 499: ὥστ' ἐξίτηλος ἀρετὴ καθίσταται, i. e. *ita ut virtus deleatur* (ex mente humana). Contrarium sensum habet vocabulum δευσοποιός, quod proprie dicitur de colore, quo lana *ita imbuta* est, ut elui non queat. Metaphorico sensu eo utitur Plato Resp. IV p. 429 E: ἵνα δευσοποιὸς αὐτῶν ἢ δόξα γίγνοιτο καὶ περὶ δειῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Ruhnkenius ad Timaeum i. v. et hunc et alios locos contulit, in quibus Cic. de Fin. III c. 2 „iam infici debet iis artibus, quas si dum est tener *combiberit*, ad maiora veniet paratior.” Quod hic dixit δευσοποιόν Plato alibi Resp. II p. 378 D δυσκενιπτά τε καὶ ἀμετάστατα vocavit: vid. Ruhnk. l. l. p. 76 sq.

Cum de translationibus agamus sumtis ex artibus, quae quotidie ab hominibus tractantur, hic adicere licere videtur illos locos ex poetis Atticis, qui continent metaphoras ex *ponderatione* petitas. Notissimi sunt illi versus Homericis, ubi Iupiter sortes Graecorum et Troianorum, Hectoris et Achillis, lancibus aureis imponit ad cognoscenda eorum fata. Iliad. Θ 70 sqq. et X 210. Quos versus in mentoriam revocant haec Aeschyl. Suppl. vs. 823, ubi Chorus virginum in precibus ad Iovem canit:

σὸν δ' ἐπίπαν ζυγὸν
τάλαντον. τί δ' ἄνευ σέθεν
θνατοῖσι τέλειόν ἐστιν;

Cf. Theognid. vs. 157:

Ζεὺς γὰρ τοι τάλαντον ἐπιρέπει ἄλλοτε ἄλλως.

De Marte, qui pugnae est arbiter, sic canit Agam. vs. 437:

ὁ χρυσάμοιβος δ' Ἄρης σαυμάτων
καὶ ταλαντοῦχος ἐν μάχῃ δορός.

i. e. *hastarum libram tenens, fortunam decernens.*

Deus ipse lances onerare dicitur Pers. vs. 345 sq., ubi nuntius de clade Salaminia:

ἀλλ' ἄδε δαίμων τις καταφθείρει στρατὸν,
τάλαντα βρίσας οὐκ ἰσορρόπῳ τύχῃ.

Ἰσορροπος τύχῃ est *fortuna aequilibris*. Adiectivum autem formatum a substantivo ῥοπή *trutinae inclinatio*, quod derivatum est a verbo ῥέπειν *vergere, inclinare*. Quod metaphorico sensu usurpatum legitur Aeschyl. Sept. c. Theb. vs. 21: καὶ νῦν μὲν ἐς τόδ' ἡμᾶρ εἰ ῥέπει θεός: *Deus bene inclinatur i. e. nobis favet*. Composita ἀντιρρέπειν et ἐπιρρέπειν occurrunt in Agamemn. vs. 250: Δίκα δὲ τοῖς μὲν παθοῦσι μαθεῖν ἐπιρρέπει, vs. 707: ὃς ποτ' ἐπερρέπει γαμβροῖσιν ἀεῖδειν, ubi est verbum transitivum et significat *appendere, tribuere*. Vs. 1046 autem sensu intransitivo positum est: εἰ δ' οὖν ἀνάγκη τῆσδ' ἐπιρρέποι τύχης. Verbum ἀντιρρέπειν, quod legimus e. g. Agam. vs. 574: νικᾷ τὸ κέρδος, πῆμα δ' οὐκ ἀντιρρέπει, eundem sensum habet quem Latinum *aequare*; idem fere significat ἀντισηκοῦν Euripid. Hec. vs. 57, et ἀντισηκοῦν ῥοπή, quod obviam est Pers. vs. 437, ubi nuntius tantam dicit calamitatem accedere malis relatis:

ὡς τοῖσδε καὶ δις ἀντισηκοῦσαι ῥοπή,

ut haec mala pondere suo vel bis superet. Aliis verbis idem dicit Atossa vs. 429 sq. rogans nuntium, qualem dicat calamitatem incidisse in exercitum ῥέπουσαν ἐς τὰ μάσσονα.

Vocabulum ῥοπή alio sensu usurpatum est in Choeph. vs. 61:

ροπή δ' ἐπισκοπεῖ Δίκας
ταχεῖα τοὺς μὲν ἐν Φάει κτέ.

Ubi de libra Iustitiae dictum videtur, quae poenam appen-
dit maleficis. Apud SOPHOCLEM occurrit Oed. Reg. vs. 961:
σμηρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ροπή: *parvo momento sopiuntur senes*. Conf. Eurip. Hippol. vs. 1163: δέδορκε μέντοι
Φῶς ἐπὶ σμηρᾶς ροπῆς: i. e. *non multum abest quin mor-
tuus sit*. Eadem, quam ροπή habet, significatione est quod
legimus Heracl. vs. 690 σήκωμα, ubi servus dicit Iolao
suum auxilium promittenti in pugna contra hostes Hera-
clidarum:

σμηρὸν τὸ σὸν σήκωμα προστίθης Φίλοις.

Nonnunquam ροπή dicitur de *levi momento*, ut legimus apud
ARISTOPHANEM Vesp. vs. 1235: ἀνατρέψεις ἔτι τὰν πόλιν, ἃ
δ' ἔχεται ροπαῶς, ad quem locum scholiasta docet ultima
verba poetam mutuatum esse ab Alcaeo.

Denique memorandae sunt metaphorae ex *arte coquinaria*
translatæ, quarum a tragoediae gravitate alienarum unus
ARISTOPHANES nonnulla exempla præbet. Huc pertinet
verbum περιπέττειν, quod sensu metaphorico legimus Plut.
vs. 159: ὀνόματι περιπέττουσι τὴν μοχθηρίαν, i. e. *pravitatem
circumdant nomine bono*, velut *panem crusta*, quae vel
malo bonam speciem dare potest. Inde verb. περιπέττειν
sensum *decipiendi* accepit, et sic explicandum Vesp.
vs. 668: ἔγματίσις περιπεφθεις, ubi scholia recte habent ἀπα-
τηθεις καὶ κολακευθεις καὶ θεραπευθεις. Verbum προφυράω, quod
proprie significat miscere farinam cum aqua, antequam
subigitur in mactra, metaphorice usurpatur Thesmoph.
vs. 75, ubi Euripides de consilio feminarum exclamat:

ἔστιν κακόν μοι μέγα τι προπεφυραμένον

magnum malum mihi praeparatum est.

Cf. Av. vs. 462:

προπεφύραται λόγος εἰς μοι, ὃν διαμάττειν οὐ κωλύει,

ubi *oratio comparata* est cum *pane*, ad quem perficiendum farina iam mixta est et ad pinsendum praeparata. Ipse dicit se locuturum esse λαρινὸν ἔπος τι, *pingue verbum, incundum palato*, pro: *suave auribus auditorum*, eadem metaphora qua apud Platonem legimus εὐωχεῖσθαι τοῦ λόγου. Verba edendi metaphoricō sensu adhibita leguntur Eqq. vs. 819, Ran. vs. 1040 ἀπομάττεσθαι; Eqq. vs. 827 μυστιλᾶσθαι, cf. Eqq. vs. 815. Tandem huc pertinet locus Eqq. vs. 920 sqq., ubi Cleonis *iactantia* comparatur cum *liquore in lebetē ferventi et ebullienti*:

ἀνὴρ παφλάζει, παῦε παῦ',

ὑπερζέων· ὑφελκτέον.

τῶν δαδίων, ἀπαρυστέον

τε τῶν ἀπειλῶν ταυτηί.

CAPUT IV.

Cum superiore capite egerimus de translationibus petitis ex artibus, quae necessariae dici possint, iam videamus de illis, quae pertinent ad recreandum animum et corporis exercitationem. Huius igitur capitis materies erunt comparationes et metaphorae ex *ludis*, *musica* et ex *palaestra* sumtae, quibus subiungam illas, quae ad *artem sagittandi* referendae sunt.

Scimus *ludos* maxime in deliciis fuisse Graecis, in primis Atheniensibus, quod, nisi aliunde notum esset, iam ex ipsa populi indole conici liceret, quem historia docet fuisse temerarium, maximae levitatis, supra vires audacem. Cf. Thuc. I c. 70. Nemo igitur mirabitur apud poetas Atticos et reliquos scriptores satis frequentia reperiri exempla ex ludis petita, quorum iam brevem conspectum dabimus.

Vita humana cum ludo tesserarum comparatur ab Alexide (Mein. 3, 399):

τοιοῦτο τὸ ζῆν ἔστιν ὡς περ οἱ κύβοι·
οὐ ταύτ' ἀεὶ πίπτουσιν, οὐδὲ τῷ βίῳ
ταῦτόν διαμένει σχῆμα, μεταβολὰς δ' ἔχει.

Si quis periculosos labores aggreditur dicitur ῥίπτειν vel

ἀναρριπτεῖν κίνδυνον, quod ex iactu tesserarum vel talorum sumtum est. Talem metaphoram legimus apud EURIPIDEM Rhes. vs. 446:

ρίπτεις κυβέων τὸν πρὸς Ἀργείους Ἄρη

i. e. *incertam inis pugnam cum Argivis*, et in eadem fabula vs. 183:

χρὴ δ' ἐπ' ἀξίοις πονεῖν -
ψυχὴν προβάλλοντ' ἐν κύβοισι δαίμονος.

Cf. AESCHYLII Sept. c. Theb. vs. 414, ἔργου δ' ἐν κύβοις Ἄρης κρινεῖ. Menand. 4 88 δεδογμένον τὸ πρᾶγμα· ἀνερρίφθω κύβος, quod hemistichium suum fecit Caesar cum in eo esset ut traiceret Rubiconem. Vid. Sueton. in vit. C. I. Caes. c. 32. Ad *hominem* eadem res translata est ab Aristophane in fragm. Mein. 2, 1199 φράζε ταινὺν ὡς ἐγὼ σοι πᾶς ἀνέριμμαι κύβος.

Mentio quidem non fit tesserarum, non tamen dubium est, quin ex eadem re metaphora sumta sit, quam legimus apud Euripidem Rhes. vs. 154 sq.:

ἐγὼ πρὸ γαίας τόνδε κίνδυνον θέλω
ρίψας κατόπτῃς καὺς ἐπ' Ἀργείων μολεῖν.

Cf. fragm. 406 vs. 6 κίνδυνον μέγαν ῥίπτοντες.

Probabile quoque est ad eandem rem pertinere locum Sophocleum Oed. Reg. vs. 1493: τίς παραρρίψει, τέκνα στραϊχῶτ' ὄνειδῃ, ad quem versum vide quae adnotavit v. cl. van Herwerden in ed. mai. Oed. Reg.

Fortasse etiam Aeschylus hanc metaphoram adhibet in Sept. c. Theb. vs. 1028, ubi Antigone:

ἐγὼ σφε θάψω κἀνὰ κίνδυνον βαλῶ·

Nam ἀναβάλλειν κίνδυνον non aliud significare videtur quam ἀναρριπτεῖν κ. vid. Thuc. IV 85: κίνδυνόν τε τοσόνδε ἀνερρίψαμεν. Cf. c. 95. Blomfieldus vero, negans ἀναβάλλειν hoc sensu recte dici posse, scripsit καὶ κινδύνῳ βαλῶ. Vid. huius fabulae ed. in nott. crit.; quam tamen opinionem viri acutissimi merito, me iudice, non amplexi sunt editores. Cf. Herod. V 49: ἀναβάλλεσθαι μάχας. Ceterum cum locis supra citatis conferri potest Platon. Protag. p. 314 Α κυβεύειν καὶ κινδυνεύειν. Cogita quoque vocabulum ῥιψοκίνδυνος, quod extat apud Xenophontem Memor. I 3 9.

Ille qui rem gerit πεσσομεῖ, Aeschyl. Suppl. vs. 13, quod proprie significat *ordinare calculos et ludere*. Vid. Polluc. VII 204 τὸ δὲ πεσσοῖς παίζειν πεσσομεῖν Κράτης εἶρηκεν ἐν Γείτοσιν.

Rerum eventus cum iactu felici aut infelici comparatur. Hanc legimus metaphoram apud Aeschylum Agam. vs. 33:

τρὶς ἔξ βαλοῦσης τῆσδέ μοι Φρυκτωρίας

et in notissimo fragmento Epicharmi apud Stobaeum LXIX p. 289:

τὸ δὲ γαμεῖν ὁμοῖον ἐστὶ τῷ τρὶς ἔξ ἢ τρεῖς κύβους ἀπὸ τύχης βαλεῖν.

Hoc proverbium, quod apud Platonem quoque legitur Legg. XII p. 968: καὶ εἴπερ κινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν συμπάσης ἢ τρὶς ἔξ ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας, πάντα ποιητέον, Zenobius IV 23 sic explicat: κεῖται δ' ἐπὶ τῶν ἀποκινδυνεύόντων· τὸ μὲν γὰρ τρὶς ἔξ τὴν παντελεῖ νίκην δηλοῖ, τὸ δὲ τρεῖς κύβοι τὴν ἥτταν. Antiqui, ut notum est, tribus tesseris ludebant; τρὶς ἔξ significat tres seniones, τρεῖς κύβοι

tres uniones, qui iactus erat infelicissimus. Cf. Aristoph. vs. 1400: βέβληκ' Ἀχιλλεύς δύο κύβω καὶ τέτταρα, quem verum ex Euripidis Telepho sumtum esse docet Eustath. 1397 17; vid. schol. ad hunc locum et quae adnotavit Kock Ran. ed. 2.

Ex *talorum* ludo sumtum est οὐ Χῖος, ἀλλὰ Κεῖος apud Aristoph. Ran. vs. 970. Unum tali latus dicebatur Χῖος et valebat unionem, Κεῖος vero sive Κῶος, latus oppositum, valebat senionem. Theramenes autem hic describitur, qui semper extra mala se tenebat et ad felicem partem se conferebat, unde apte hoc proverbium explicari posse videtur. Ceterum varie explicatur hoc proverbium, quod legitur Zenob. IV 74 ed. Schneidewin.

De bono rerum eventu quoque dicitur εὖ πίπτειν. Soph. fragm. 762:

ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι.

Aeschyl. Agam. vs. 32:

τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι.

ubi εὖ et ad θήσομαι et ad πεσόντα pertinere videtur. Ad eandem metaphoram referendus est locus Aeschyli Choeph. vs. 696, ubi de Oreste mater perfida:

ἦν γὰρ εὐβόλως ἔχων,
ἔξω κομίζων ἀλεθρίου πηλοῦ πόδα.

Εὐβόλως ἔχειν de ludo tesserarum sumtum esse probat voc. εὐβόλος, quod secundum proverbiorum scriptorem (in ed. laud. Append. III 98) usurpatum est ab Eubulo in his: Μίδαξ ἐν κύβοις εὐβολώτατος; vid. Meinek. fragm. com. 3 323.

In ludo *duodecim scriptorum*, quem Graeci quoque

κυβείαν vocant, si tesserae minus feliciter ceciderant, res redibat ad calculos apte disponendos, quod dicebant εὔ, sive καλῶς, ὀρθῶς θέσθαι. Comparationem inde petivit Plato in Republ. X p. 604 C: ὡςπερ ἐν πτώσει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ ἑαυτοῦ πράγματα. Metaphorica haec loquendi formula occurrit in fragm. Sophocl. 321:

ταῦτ' ἔστιν ἀλγιστ', ἣν παρὸν θέσθαι καλῶς
αὐτός τις αὐτῷ τὴν βλαβὴν προσθῆ φέρων.

Fortasse huc pertinet Oed. Reg. vs. 633: τὸ νῦν παρεστῶς νεῖκος εὔ θέσθαι χρεῶν, i. e. *litem componere, ad bonum finem perducere*; et Electr. vs. 1434: νῦν τὰ πρὶν εὔ θέμενοι, τὰδ' ὡς πάλιν. Aliter Lucianus Amor. 16 ἐτέρῳ βόλῳ τὴν πρὶν ἀστοχίαν ἐθεράπευε. Eadem metaphora Euripidi menti obversata est fragm. 289; cf. fragm. Cratin. III ex Πυλαίῃ. Conferri quoque potest Eurip. Electr. vs. 639:

τοῦνθενδε πρὸς τὸ πίπτου αὐτὸς ἐννοεῖ,
et fragm. 175:

ὅστις δὲ πρὸς τὸ πίπτου εὐλόφως φέρει
τὸν δαίμον', οὗτος ἥσσόν ἐστ' ἀνόλβιος.

Ubi v. cl. van Herwerden legendum probavit ἔστιν ἄθλιος pro codicum lectione ἔστιν ὄλβιος, ex Scaligeri coniectura perperam mutata in ἐστ' ἀνόλβιος.

Denique ex Euripide huc referenda Hippol. vs. 718 et Iphig. Aul. vs. 1343: πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα. Nec dubium videtur quin huc pertineat, non solum ob sententiam sed etiam ob formam, Sophocl. fragm. 686:

στέργειν δὲ τὰ κπεσόντα καὶ θέσθαι πρέπει
σοφὸν κυβευτὴν ἀλλὰ μὴ στένειν τύχην.

Brunckius pro καὶ θέσθαι, quod manifesto corruptum erat, poposuit κεῖ θέσθαι, Meinekius κἀνθέσθαι. Brunckii autem emendatio praeferranda esse videtur; ἀναθέσθαι enim minime aptum est, quod verbum recte Suidas explicat i. v. τὸ μεταθέσθαι ἀπὸ τῶν πεττευόντων καὶ τὰς κεινημένας ἤδη ψήφους διορθούντων. Est igitur *retractare*; nec aliud nos docent loci Platonis, qui hac metaphora saepius usus est, e. g. Hipparch. p. 229: ἀλλὰ μὲν καὶ ὡς περ πεττεῦων ἐθέλω σοι ἐν τοῖς λόγοις ἀναθέσθαι ὅτι ἂν βούλη τῶν εἰρημένων. Gorg. p. 461 D: καὶ ἐγὼ ἐθέλω τῶν ἀμολογημένων, εἴ τί σοι δοκεῖ μὴ καλῶς ἀμολογῆσθαι ἀναθέσθαι ὅτι ἂν σὺ βούλη. Cf. Phaed. p. 87 A. *Sermonem cum ludo calculorum comparat* Resp. VI p. 487. Cf. Eurip. Suppl. vs. 410:

ἐν μὲν τόδ' ἡμῖν ὡς περ ἐν πεσσοῖς δίδως
κρεῖσσον.

De quo ludo vid. Polluc. IX 97: ψῆφοι μὲν εἰσιν οἱ πεττοί, πέντε δ' ἐκάτερος τῶν παιζόντων εἶχεν ἐπὶ πέντε γραμμῶν; tum affert Sophoclis πεντέγραμμα καὶ κύβων βολαί, et pergit: τῶν δὲ πέντε τῶν ἐκατέρωθεν γραμμῶν μέση τις ἦν ἱερὰ γραμμὴ καὶ ὁ τὸν ἐκεῖθεν κινῶν πεττὸν ἐποίει τὴν παροιμίαν κινεῖ τὸν ἀφ' ἱερᾶς. Cf. Polluc. VII 206 et Diogenianus V 41: κινήσω τὸν ἀφ' ἱερᾶς· ἐπὶ τῶν τὰ ἔσχατα κινδυνεύόντων. Vid. editores. Proverbium autem legimus apud Platonem Legg. V p. 739: ἡ δὲ μετὰ τοῦτο φορὰ, καθάπερ πεττῶν, ἀφ' ἱερᾶς τῆς τῶν νόμων κατασκευῆς ἀγῆθης οὔσα, τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν ἀκούοντα ποιήσεις.

Denique ex ludo petitum videtur verbum παραβάλλομαι, quod legimus apud Homerum Il. I 322, ubi Achilles queritur:

οὐδέ τί μοι περίκειται, ἐπεὶ πάθον ἄλγεα θυμῷ,
αἰεὶ ἐμὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος πολεμίζειν.

Cf. Thuc. II 44: οἱ ἂν μὴ παιδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν, et III 14: καὶ μὴ προῆσθε ἡμᾶς ἴδιον μὲν τὸν κίνδυνον τῶν σωμάτων παραβαλλομένους. Cf. ἀναρριπτεῖν κίνδυνον, de qua loquendi formula iam vidimus. Hinc autem ductum est vocabulum quod legitur apud Aristoph. Vesp. vs. 192, παράβολος, sic explicatum a Phrynicho Bekk. Anecd.: ὁ ἐπ' οὐδενὶ δικαίῳ παραβαλλόμενος τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ἐπιτιμίαν. Idem vocabulum quoque legimus apud Herodotum IX 45: ἔργον οὕτω παράβολον εἴργασμαι. Cf. Horatianum *periculosae plenum opus aleae*. Adverbium inde formatum legitur in fragm. 616 Menandri:

τὰ μεγάλα κέρδη ῥαδίως ἢ πλουτίους
τοὺς παραβόλως πλέοντας ἢ νεκροὺς ποιεῖ.

Scriptores Attici nonnullas quoque imagines ex *musica* petiverunt. Huc referendum quod legimus in Platonis Legg. III p. 696: παρὰ μέλος ἔμοιγ' ἂν ἐδόκεισθε φθέγγασθαι, Phileb. p. 28 B: ἵνα μηδὲν ἡμεῖς σοι περὶ τὸν ἀγωνιστὴν ἐξαμαρτάνου-
τες παρὰ μέλος φθεγγώμεθα. Soph. p. 227 D: καθαρὸν αὐτὸν λέγοντες ἐν μέλει φθεγγόμεθα. Ille autem qui errat, adiectivo ex eadem arte petito, dicitur *πλημμελής*, unde verbum *πλημμελεῖν*, quod, ut apparet, proprie dicitur de erroribus in canendo, sed metaphorico sensu semper usurpatur pro *ἀμαρτάνειν*. Exempla leguntur apud Euripidem Phoen. vs. 1656: τί πλημμελήσας. Helen. vs. 1085: τι πλημμελές σε δρᾷ. Med. vs. 306: μή τι πλημμελές πάθης i. e. *iniustum*. Plato in primis saepe adhibuit verbum *πλημμελεῖν* eodem quo Euripides sensu: Soph. p. 242 B, Phaed. p. 117 D, Legg.

VII p. 813 C, XII p. 943 E, Phileb. p. 27 C, Resp. V p. 480 A. Adiectivo *πλημμελής* oppositum est *ἐμμελής*; v. c. Crit. p. 106 B τὸν πλημμελοῦντα ἐμμελῆ ποιεῖν, i. e. ad officium redigere. Conf. Aristophanis Conc. vs. 807: πολὺ ἐμμελέστερον i. e. *multo commodius*. Substantivo *πλημμέλεια* Plato utitur Legg. III p. 691 A: *πλημμέλεια καὶ ἀμουσία*.

Ad translationum genus, de quo agimus, referendum quoque est quod legimus apud Aristophanem Conc. vs. 294 sq.:

σαυτῶ προσέχων ὄπας
μηδὲν παραχχορδιεῖς
ὄν δεῖ σ' ἀποδείξαι.

Ubi verb. *παραχχορδιεῖς* scholiastes sic explicat: *παρὰ ῥυθμὸν ποιήσεις, μηδὲν παραφθέγγῃ*; et Bekker Anecd. 113, 2 *ἀμαρτεῖν καθαρίζοντα*.

Non omittendus videtur locus Aristoph. Vesp. vs. 574:

χῆμαις αὐτῶ τότε τῆς ὀργῆς ὀλίγον τὸν κόλλοπ' ἀνεῖμεν.

Ad quem locum scholia et alia dant et vero hanc annotationem: *κόλλοπες λέγονται οἱ πασσαλίσκοι τῆς κιθάρας εἰς οὓς ἀποδεσμοῦνται αἱ νευραὶ καὶ τείνονται στρεφόμενων*. Recte hinc explicat: *ὀργῆς οὖν κόλλοπα ἀντὶ τοῦ τὴν τάστιν τῆς ὀργῆς*. De voc. *κόλλοψ* vid. schol. Plat. Reip. VII p. 531 B et Ruhnkenius ad Timaei Lexic. p. 161.

Denique huc referendum videtur vocabulum *ἐναυλος*, quod proprie dicitur de sono, quo adhuc aures tintinnant postquam sonare desiit. Vid. Plato Menex. p. 235 B: *οὕτως ἐναυλος ὁ λόγος τε καὶ ὁ φθόγγος παρὰ τοῦ λέγοντος ἐνδύεται εἰς τὰ ὄτα κτῆ*. Metaphorice adhibetur de re cuius adhuc recens est memoria a Platone Legg. III p. 678 C *πᾶσι*

φόβος ἑναυλος ἐγεγόνει. Vid. quae praeterea contulit Ruhnkenius l.l. p. 100.

Quod scriptores Graeci multas ex *palaestra* sumserunt metaphoras, inde optime explicari potest quod arte gymnastica et corporis exercitationibus Graeci maxime delectabantur, quibus omnes fere populos superaverunt. Praecipuae autem translationes, quae huc pertinent sunt haec:

Totam vitam cum luctatione comparat Euripides Suppl. vs. 550:

παλαίσμαθ' ἡμῶν ὁ βίος· εὐτυχοῦσι δὲ
οἱ μὲν τάχ', οἱ δ' ἐσαῦθις, οἱ δ' ἤδη βροτῶν.

Tum quoque labores difficiles eadem metaphora describuntur, ut Aeschyl. Choeph. vs. 866 sqq.:

τοιάνδε πάλιν μόνος ὦν Ἐφεδρος
δισσοῖς μέλλει θεῖος Ὀρέστης
ἄψειν. εἴη δ' ἐπὶ νίκη.

Orestes unus, nullo adiuvante, initurus est pugnam, luctabitur cum duobus. Ἐφεδρος proprie significat eum, qui superato alteri luctatori succedit, ut cum victore luctetur. Cf. Aristoph. Ran. vs. 791 sq. Orestes autem tali adiutore carebat, itaque aut Ἐφεδρος hic significare debet *athletam, luctatorem* aut cum Madvigio legendum est ἐφεδροῖς, *cum duobus luctabitur*. Huc quoque pertinet Sophocli. fragm. 675, restitutum a Nauckio, qui legendum proposuit:

πολλῶν πόνων δεῖ τῷ καλόν τι μαμένω
μικροῦ δ' ἀγῶνος οὐ μέγ' ἔρχεται κλέος.

pro πολλῶν καλῶν κτέ. Cf. ad sententiam fragm. Euripid. 238, 239, 240, 241, 242.

Porro πάλαισμα metaphorico sensu adhibetur Aeschyl.
Eumen. vs. 589, ubi Chorus:

ἐν μὲν τόδ' ἤδη τῶν τριῶν παλαισμάτων

respondet Orestes eadem metaphora:

οὐ κειμένῳ πῶ τόνδε κομπάζεις λόγον.

Quod est difficile victu dicitur *δυσπαλές*, Eumen vs. 559 et *δυσπάλαιστον* Soph. fragm. 663, Eurip. Suppl. vs. 1108, Alcest. vs. 888. Suidas hoc adiectivum explicat per *δυσκαταγώνιστος*. Idem quod *δυσπάλαιστον* significat Euripides his verbis exprimit: Cycl. vs. 678 *δεινὸς γὰρ οἶνος καὶ παλαίεσθαι βαρύς*. Cf. Plauti Pseudol. V 1 6: *vinum dolosus luctator est*. Saepe etiam apud Atticos occurrit verbum *ἀνταγωνίζεσθαι* quod ex eadem re translatum esse scimus. Apud Aristophanem *παλαίειν* et *πάλαισμα* in metaphoris non repperi; unum tantum legimus nomen derivatum *ἀντίπαλος* Vesp. 1050, ubi utitur verbo *παρελαύνειν*: *παρελαύνων τοὺς ἀντίπαλους* significat: *praetervectus, superans aemulos*, ita ut *ἀντίπαλος* non primitivo sensu usurpatum esse appareat. Multae praeterea aliae metaphorae apud Aristophanem extant, quae ad luctationem pertinent; velut *λαβὴν δίδοναι* vel *ἐνδιδόναι*, *ansam i. e.prehendendi facultatem praebere*, *μέσον ἔχεσθαι* talia, quae legimus Eqq. vs. 841, 847, Nubb. vs. 551: *ὡς ἄπαξ παρέδωκε λαβὴν Ἵπέρβουλος*, ubi scholiastes recte adnotat *ἀφορμὴν μέμφεως*. Alio sensu scriptum est Lysistr. vs. 671: *εἰ γὰρ ἐνδώσει τις ἡμῶν ταῖσδε κἄν σμικρὰν λαβὴν*, *si quis iis quid permittat, indulgeat*. Cf. Plat. Legg. III p. 682: *λαβὴν ἀποδίδοσι*. Phaedr. p. 236 C: *περὶ μὲν τούτου, ὦ φίλε, εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλήλυθας*. Phileb. p. 13 D: ὁ

λόγος ἡμῶν ἐκπεσὼν αἰχθήσεται, πάλιν οὖν αὐτὸν ἀνακρουόμεθα, καὶ τάχ' ἀνιόντες εἰς τὰς ὁμοίας ἴσως ἂν πως ἀλλήλοις συγχωρήσαιμεν. Ubi ad ὁμοίας supplendum est λαβᾶς, ut docet locus citatus Phaedri, et scholiastes Ruhnk. p. 58: ἀπὸ μεταφορᾶς εἶρηται τῶν παλαιόντων — ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ σχήματος εἰ πάλιν ἔλθοιεν. Cf. Sophist. p. 231 C: ὀρθὴ γὰρ ἢ παροιμία τὸ τὰς ἀπάσας μὴ ὀφθιδιον εἶναι διαφεύγειν. Saepe ut apud Platonem locis laudatis et Theaet. p. 162 B, *altercatio* cum *luctatione* comparatur; v. c. apud Euripidem Iphig. Aul. vs. 1013: ἀλλ' οἱ λόγοι γε καταπαλαίουσι λόγους, Med. vs. 546: ἄμιλλαν γὰρ σὺ προύθηκας λόγων et vs. 585 ἐν γὰρ ἔκτενεῖ σ' ἔπος; cf. fragm. 347. Apud Aristophanem haec metaphora occurrit Nubb. vs. 1047:

ἐπίσχεσ' εὐθύς γὰρ σ' ἔχω μέσον λαβᾶν
ἄφυκτον.

Cf. Ran. vs. 469 ἔχει μέσος. Huc quoque referendus est locus Ran. vs. 775:

τῶν ἀντιλογιῶν καὶ λυγισμῶν καὶ στροφῶν.

Λυγισμοί enim et στροφαί proprie usurpantur de luctatoribus, qui corpus agitant et torquent, ne ab adversario prehendi possint. Fortasse huc pertinet Menandri versus, qui extat apud Stobaeum Floril. 2 4: πολλοὺς λογισμοὺς ἢ πονηρία κυκλοῖ, quem locum leni mutatione restituit Cobetus v. cl. in Mnemos. 1874 p. 446, scribens ἐλιγμούς coll. Plat. Resp. p. 405 C. Porro verba δρόμον δραμεῖν, ὑπερθεῖν, ex eadem arte sumta, nonnunquam in metaphoris adhibentur a scriptoribus Atticis. Exempla legimus apud Euripidem in Androm. vs. 195: τύχη θ' ὑπερθεῖ καμ' ἐλευθέραν

ὄρα; ; i. e. *num mea fortuna te superat?* Cf. Plato Legg. III p. 677, ὑπερεπήδησε τῷ μηχανήματι τοὺς ξύμπαντας.

Ex Eurip. fragm. huc pertinet 68 vs. 6 sq.:

ὄμως δ' ἀγῶνα τόνδε δεῖ μ' ὑπεκδραμεῖν,
ψυχὴν γὰρ ἄθλα κειμένην ἐμὴν ὄρω.

Cf. Aristoph. Vesp. vs. 375: τὸν περὶ ψυχῆς δρόμον δραμεῖν, quam loquendi formulam fortasse sumsit ex Homero Il. X vs. 161: περὶ ψυχῆς θεῶν Ἐκτορος. Eandem metaphoram legimus apud Herodotum IX 37: τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς, cf. VII 57: περὶ ἑαυτοῦ τρέχων. In proverbiiis Zenobii IV 85 est λαγῶς τὸν περὶ τῶν κρεῶν τρέχων, ubi editores et alios locos attulerunt et Aristoph. Ran. vs. 192:

δοῦλον οὐκ ἄγω,
εἰ μὴ νευαυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν.

Ad cursum equestrem pertinere videtur metaphora quam adhibet Plato Cratyl. p. 414 B: ἐκτὸς δρόμου Φερόμενος. Cf. Crat. p. 425 A: λέγων ἐξηνέχθην, unde quoque sumpta est imago, qua chorus adhortatur Aeschylum in Aristophanis Ran. vs. 993 sqq.:

μόνον ὅπως
μὴ σ' ὁ θυμὸς * * * * ἀρπάσας
ἐκτὸς εἴσει τῶν ἐλαῶν.

Ἐλαῶι enim dicuntur fuisse termini hippodromi Atheniensis. Chorus autem Aeschylum monet ne abreptus ira progrediatur ultra quam fas sit et rem suam turbet. Conferri potest formula ὑπὲρ τὰ ἐσκευαμμένα ἄλλεσθαι, quam legimus apud Platonem Cratyl. p. 413 A; de cuius proverbii origine vid. Zenobius VI 23, et quae adnotarunt editores.

Ad hoc genus translationum quamquam proprie non pertinent, ultimo loco huic capiti adiungere liceat illas quas scriptores sumserunt ex *arte sagittandi*, quarum exempla haec praebet Aeschylus: Agam. vs. 614:

ἔκυρσας ὥστε τοξότης ἄκρος σκοποῦ.

et vs. 1194:

ἤμαρτον ἢ θηρῶ τι τοξότης τις ὤς.

Ubi Ahrens fortasse recte κυρῶ restituit pro θηρῶ.

Eadem comparatione Sophocles usus est in Antigone vs. 1084 sq.:

ὥστε τοξότης
ἀφῆκα θυμῷ καρδίας τοξεύματα
βέβαια, τῶν σὺ θάλλπος οὐχ ὑπερδραμεί.

In Oed. Reg. vs. 1196 sq. chorus de Oedipo canit:

ὅστις καθ' ὑπερβολὰν
τοξεύσας ἐκράτησε τοῦ πάντ' εὐδαίμονος ὄλβου.

Euripides hanc metaphoram adhibuit Troad. vs. 639 sq.:

ἐγὼ δὲ τοξεύσασα τῆς εὐδοξίας
λαχοῦσα πλεῖον τῆς τύχης ἠμάραντον.

Ubi fortuna cum scopo comparatur quem homines sagittis petunt.

Aristophanes quoque huius metaphorae exempla habet: Nubb. vs. 943 sq legimus:

ῥηματίοισιν καινοῖς αὐτὸν
καὶ διανοίαις κατατοξεύσω,

ubi verba cum sagittis comparari videmus. Idem facit Plato Theact. p. 180 A: ὥσπερ ἐκ Φαρέτρας ῥηματίσιν ἀνασπῶντες

ἀποτοξεύουσι. Cf. Pind. Isthm. IV 47: γλώσσά μοι τοξεύματ' ἔχει περὶ κείνων, et Isthm. II 3. Huc quoque pertinet Arist. Plut. vs. 33 sq.:

τὸν ἐμὸν μὲν αὐτοῦ τοῦ ταλαιπώρου σχεδὸν
ἤδη νομίζων ἐκτετοξεῦσθαι βίαν.

Scholias recte explicat verbum ἐκτετοξεῦσθαι, dicens: ἐκ μεταφορᾶς τῶν τοξευόντων, ὅταν τὴν Φαρέτραν κενώσωσιν. Haec verba igitur significant: iam putans meam, miseri, vitam prope ad finem esse adductam.

Pindarus metaphoras huius generis praeter citatas habet Ol. II 89 sq.:

ἔπεχε νῦν σκοπῶ τόξαν, ἄγε θυμῶ, τίνα βάλλομεν,
ἐκ μαλακᾶς αὖτε Φρενὸς εὐκλέας δίστοῦς ἰέντες.

Nem. VI 30, IX 55, Isthm. II 35.

Apud Platonem philosophus cum sagittario comparatus est, qui ad scopum tendit: Theaet. p. 194 A ἀλλ' οἶον τοξότην Φαῦλον ἰέντα παραλλάξαι τοῦ σκοποῦ καὶ ἀμαρτεῖν, ὃ δὴ ψεῦδος ἀνόμασται. Cf. Legg. IV p. 705, p. 717, XII p. 962. Homines, qui certum propositum non habentes temere semper vivunt, hoc modo describit Resp. VII p. 519 C: ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἕνα, οὐ στοχαζομένους δεῖ πάντα πράττειν. Cf. Sophist. p. 208 B, Phileb. p. 60 A.

Denique huc pertinet proverbium οὐδ' ἵκταρ βάλλει, quod legitur apud Platonem Resp. IX p. 575 C, significans: „ne prope quidem accedit,” nedum scopum attingit. Cf. Aeschyl. Agam vs. 116, Eumen. vs. 997; Zenob. V 55.

Eiusdem naturae est usus metaphoricus verbi ἀκοντίζειν et comp., quare locos, ubi occurrit talis translatio, hic

adscribam. Legimus apud Euripidem, Troad. vs. 444, τί τοῦς Ὀδυσσεῶς ἐξακοντίζω πόνους; i. e. *quid effundo, enuntio labores Ulixis?* Huc quoque pertinent verba ὑπερακοντίζω et καθυπερακοντίζω, quae leguntur apud Aristophanem sensu *superandi et decipiendi*, e. g. Plut. vs. 666:

κλέπτων δὲ τοὺς βλέποντας ὑπερηκόντισα.

Eqq. vs. 659:

διακοσίχισι βουσὶν ὑπερηκόντισα.

i. e. *superavi eum*; eodem sensu Av. vs. 363 et 825.

Ad eandem rem pertinere videtur verbum ὑπερβάλλειν, quod proprie significat *iaciendo superare*, vid. Hom. II. Ψ vs. 637: δουρὶ δ' ὑπερέβαλον Φυλῆα καὶ Πολύδωρον. Metaphorice autem hoc verbum adhibetur ab Euripide Alcest. vs. 795, ubi Hercules ministro ob mortem dominae tristi dicit:

πίει μεθ' ἡμῶν τὰσδ' ὑπερβαλὼν τύχας.

i. e. *nobiscum bibes hac superata adversa fortuna*; nam sic Nauckium recte edidisse puto pro πύλας, quod Dindorf aliique habent. Idem verbum legitur in fragm. 278, 462 et Aeschyl. Pers. vs. 291.

CAPUT V.

Superest ut videamus de iis translationibus, quae ad certum genus referri non possunt.

Saepe in metaphoris occurrunt *ὄδρα*, *πόρος*, *ἴχνος*.
Exempla legimus apud Aeschylum Suppl. vs. 93:

δαυλοὶ γὰρ πραπίδων δάσκιω τε τείνουσιν πόροι
κατιδαῖν ἄφραστοι.

Cum *πραπίδων πόροι* conferri potest *ἴχνος Φρενός*, quod legitur huius fabulae vs. 1017. Talis metaphora menti poetarum obversatur utentium loquendi formulis *ἐξέστην*, *ἐξέβην γνώμης*, *ἄλλοτε*, *καθ' ὄδον εἶμι*, quas legimus Euripid. Or. vs. 550, Iphig. Aul. vs. 136, Iphig. T. 781, Theogn. vs. 968.

Notissima est metaphora qua *πόρος* sive *ὄδρα* dicuntur pro ratione, qua quis difficultatem effugere potest. Huc pertinet Aeschyl. Suppl. vs. 806:

τίν' ἄν πόρον
τέμνοιν γάμου λυτῆρα;

Cf. Choeph. vs. 72, Aristoph. Nubb. vs. 76: *μίαν ἡδρον ἀτραπὸν*. Hinc quoque explicandus usus adiect. *εὐπόρος*, *ἄπορος*; subst. *εὐπορία*, *ἀπορία*; verb. *εὐπορεῖν*, *ἀπορεῖν*.

Vita, ut apud nostrates, saepe cum *itinere* comparatur. De illo qui felici cursu utitur Prom. vs. 263 dicitur: *πημάτων ἔξω πόδα ἔχει*, Choeph. vs. 697: *ἔξω κομίζων ὀλεθρίου πηλοῦ πόδα*. Tristes vitae casus dicuntur *ἀγριαι ὁδοί*, in quas dii homines impellunt: Sophocl. Antig. vs. 1274. Ab Aeschylō ille qui in malum incidit comparari videtur cum *viatore* lapide pedem laedenti. Prom. vs. 926:

πταίσας δὲ τῶδε πρὸς κακῶ μαθήσεται.

Dolor dicitur comes itineris Choeph. vs. 733:

λύπη δ' ἀμισθός ἐστὶ σοι ξυνέμπορος.

Homo temperatus et tranquillus apud Theognidem dicitur *μέσση ὁδὸν ἵεναι* vs. 220, 331; cf. 382, 599; *τρίοδος* memoratur vs. 911, 945. Denique *sermo* cum *via* comparatur Aeschyl. Prom. vs. 845: *ἐς ταῦτόν ἐλθὼν τῶν πάλαι λόγων ἶχνος*. Eurip. Rhes. vs. 422: *εὐθεΐαν λόγων τέμνων κέλευθον*. Cf. Sophocl. Philoct. vs. 896.

Porro vocabula *βάρος* et *ἄχθος* sensu metaphoricō usurpantur. Apud Sophoclem talem metaphoram legimus Electr. vs. 939:

τῆς νῦν παρούσης πημονῆς λύσεις βάρος.

Non solum vero de *malis* hoc vocabulo utuntur poetae sed etiam de *divitiis*. Vid. Euripid. Electr. vs. 1287: *καὶ δότω πλούτου βάρος*. Cf. Iphig. T. vs. 416, fragm. 810 et 822:

*κρείσσων δὲ βαιὸς ἄλβος ἀβλαβῆς βροτοῖς
ἢ δῶμα πλούτου δυσσεβῶς ὠγκωμένον.*

Olim quoque *βάρος* legebatur apud Sophoclem Aiac. vs. 130: *ἢ μακροῦ πλούτου βάρει*, ubi nunc ab editoribus scribitur

βάθει. Nauck contulit Aeschyl. Suppl. vs. 555: βαθύπλουτον
 χθόνα. Quae metaphora petita esse videtur a segete altis
 spicis obsita.

Voc. ἄχθος Sophocles metaphoricè adhibet de Aiacis
 furore Ai. vs. 951. Apud Euripidem legimus Herc. Fur.
 vs. 637: ἄχθος τὸ γῆρας. Cf. Pseudo-Menander monost. 746:

χαλεπὸν τὸ γῆρας ἐστὶν ἀνθρώποις βάρος.

De *paupertate* eandem metaphoram habet Theognis
 vs. 649. *Calamitatem* cum onere comparavit Euripid. Or.
 vs. 3: „non est, inquit Electra,

συμφορὰ θεήλατος,

ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

Nec aliam metaphoram eum usum esse puto Alcest.
 vs. 893: συμφορὰ πιέζει, ubi calamitas dicitur *premere*
 miserum ut *onus* ferentem. Eadem quoque imago poetae
 obversata esse videtur Or. vs. 43: ἴταν μὲν σῶμα κουφισθῆ
 νόσου. Cf. fragm. 577, Rhes. vs. 281.

Nonnunquam *res urgentes, calamitates, animi pertur-*
bationes al. comparantur cum *igni*, unde usus metapho-
 ricus verborum φλέγειν et κατασβεννύναι. Comparisonem
 huc pertinentem legimus apud Euripidem Or. vs. 696 sq.:

ἴταν γὰρ ἡβᾶ δῆμος εἰς ὄργην πεσών,
 ὁμοιον ὥστε πῦρ κατασβέσαι λάβρον.

Cf. Hom. Il. A 596, P 366, 565, T 371, ubi pugnantes
 cum igni comparantur et Il. I 678, II 621, ubi χόλον,
 μένος σβέσσαι eandem indicant metaphoram. Neque dubito
 quin huc referendus sit locus Eurip. Phoeniss. vs. 239 sqq.:

ἤν δέ μοι πρὸ τειχέων
 θούριος μολῶν Ἄρης
 αἷμα δάϊον φλέγει.

Ubi Kockius *Veri sim.* p. 175 pro αἷμα, iam Valckenaerio suspecto, poetae reddidit καῦμα.

De *virtute* hac metaphora utitur Aeschyl. Sept. c. Theb. vs. 52: θυμὸς ἀνδρείᾳ φλέγων. De *spe*, qua animus incenditur, Agam. vs. 481: παρρηγέλιμασιν νέοις πυρωθέντα καρδίαν. Cf. Sophocl. Electr. vs. 888:

ἔς τί μοι
 βλέψασα θάλλπει τῶδ' ἀνηκέστα πύρι;

De *vehementi dolore* Oed. Col. vs. 1695:

ὦ διδύμα τέκνων ἄριστα,
 τὸ φέρον ἐκ θεοῦ καλῶς
 μηδὲν ἔγαν φλέγεσθον.

De *magna audacia* Euripid. Rhes. vs. 122:

αἴθων γὰρ ἀνὴρ καὶ πεπύργωται θράσει.

De *furore* Aiakis Sophocl. Ai. vs. 1057:

· κεί μὴ θεῶν τις τήνδε πείραν ἔσβεσεν.

De *ira et contentione* filiorum Oedipi Oed. Col. vs. 422:

ἀλλ' οἱ θεοὶ σφιν μήτε τὴν πεπρωμένην
 ἔριν κατασβέσειαν.

Cf. Plato Resp. III p. 40 C: κατασβεννύμενον θυμόν, cui oppositum ἐρεθίζόμενον.

Verba θήγειν, δξύνειν, παροξύνειν talia, quae proprie significant *acuere gladium vel sagittam*, metaphorice adhiben-

tur a poetis Atticis ad indicandum hominem *iratum*, *exasperatum*. Primo loco autem hic in censum venit comparatio quae legitur apud Sophoclem fragm. 761:

Ὀργὴ γέροντος ὥστε μαλθακὴ κοπίς
ἐν χειρὶ θήγει, σὺν τάχει δ' ἀμβλύνεται.

Cui loco corrupto ut succurreret v. cl. v. Herwerden pro θήγει scribendum coniecit θηκτῆ. Vid. *Exercit. crit.* p. 29. Kockius autem *Veri Sim.* p. 246 proponit:

ὀργὴ γέροντος ὥστε μαλθακὴ πνοᾶς
μάχαισσι θείνει, σὺν τάχει δ' ἀμβλύνεται.

Ingeniosa quidem, minus vero certa coniectura.

Apud Aeschylum hanc translationem legimus Sept. c. Theb. vs. 715: *τεθηγμένον τοί μ' οὐκ ἀπαμβλυνοῖς λόγῳ*, quibus verbis Eteocles suum odium et iram in fratrem Polyicem significat. Conf. Euripid. Hippolyt. vs. 689: *ὀργῇ συντεθηγμένους Φρένας*. Similiter Or. vs. 1625: *παῦσαι λῆμ' ἔχων τεθηγμένον*. Aristophanes usus est verbo *παρηκονᾶν* Ran. vs. 1116:

αἱ φύσεις τ' ἄλλως κράτισται,
νῦν δὲ καὶ παρηκονῆνται.

Cf. Xenoph. Cyr. II 1 11, VI 2 33; Demosth. 25 4 6.

De verbis irati hanc metaphoram habet Aeschylus Prom. vs. 311: *τεθηγμένους λόγους*. Sophocles Ai. vs. 584: *γλῶσσα τεθηγμένη*. Cf. Trach. vs. 1176: *δέξυναι στόμα*. Huc quoque pertinet Aesch. Eum. vs. 859, ubi *αἰμακτιρὰς θηγόνους* significat: *rixas cruentas*.

Verbi *παροξύνειν* aequae ac *ἀμβλύνειν* et adiect. *δέξυς*, *ἀμβλύς*, usus fere omnibus scriptoribus communis est; *καταμβλύνειν* legitur Sophocl. Oed. R. vs. 688.

Saepe etiam verb. ἀνοίγειν, ἐκκαλύπτειν, ἀναπτύσσειν a poetis in metaphoris adhibentur de rebus aperiendis, quae occultae sunt vel obscurae. Aeschylō Agam. vs. 1176 sq. haec translatio menti obversata esse videtur, ubi Casandra canit:

καὶ μὴν ὁ χορημὸς οὐκέτ' ἐκ καλυμμάτων
ἔσται δεδορκῶς νεογάμου νόμφης δίκην.

Aeschyl. Prom. vs. 193 legimus:

πάντ' ἐκάλυψον καὶ γέγων' ἡμῖν λόγον.

Cf. Eurip. Iph. A. vs. 872; ἀνακαλύπτειν ibid. vs. 1146.

Cum quibus verbis comparandum est Latinum *revelare*.

Verb. ἀναπτύσσειν legitur Aesch. Pers. vs. 254, Sophocl. Electr. vs. 639, fragm. 284, 657. Eurip. Troad. vs. 662. Verbum ἀνοίγειν unde translatum sit, perspicuum fit loco Soph. fragm. 467:

φυγῆς ἀνοίξαι τὴν κεκλημένην πόλιν.

Cf. Eurip. Med. vs. 661, Ion. vs. 1563; Sophocl. Oed. Col. vs. 515. Menander utramque habet imaginem fragm. Mein. 4 264:

οὐκ ἐμὸν ἀνοίγειν λαιθάνουσαν ἀτυχίαν
ἔστ', ἀλλὰ μᾶλλον κατακαλύπτειν Φημί θεῖν.

Verbum ξυνάπτειν metaphorico sensu adhibetur in formulis ξυνάπτειν μηχανάς, μάχην, πόλεμον. Vid. Aeschyl. Pers. vs. 336, Sophocl. Ai. 1317, Euripid. Med. vs. 1232: κακὰ συνάπτειν τινί, et multis aliis locis apud pedestris orationis quoque scriptores. Alio autem sensu quam locis citatis Euripides hoc verbum usurpavit Supplic. vs. 1013: Τύχα δέ μοι ξυνάπτει πῶδος ἄλματι (pro ἀλλὰ τῆς ex Hermanni coniectura), quod significat: *Fatum me adsequitur*. Apud

Aristophanem legitur Lys. vs. 468: τί τοῖσδε σκυτὸν ἐς λόγον τοῖς θηρίοις ξυνάπτεις; i. e. *cur te committis colloquio cum his bestiis?* Pindar. Pyth. IV 247: ὦρα συνάπτει, *tempus venit.*

Verbis ξυνάπτειν, ἐνδεῖν, ἐμπλέκειν talibus oppositum est λύειν, quod poetae metaphorice usurparunt, v. c. Homerus Od. ε 397, ν 321: λύειν κακότητος; Aeschylus Prom. vs. 326: ἐκλύσαι πόνων; Suppl. vs. 1066: πημονᾶς ἐλύσατε; Sophocles Electr. vs. 939, Trachin. vs. 181, Oed. R. vs. 921: ὅπως λύσειν τιν' ἡμῖν εὐαγγῆ πόρῃς, cet.

Homines in calamitates incidentes, nonnunquam a poetis comparantur cum *feris* vel *avibus*, quae in *retia* pelliciuntur. Aeschylus comparationem huc pertinentem habet Eumen. vs. 111 sq., de quo loco iam vidimus supra. Huc autem accedant Prom. vs. 1078: εἰς ἀπέραντον δίχτυον ἄτης ἐμπλεχθήσεσθ' ὑπ' ἀνοίας. Pers. vs. 99, ubi Ἄτη ipsa homines pellicere in sua retia dicitur, Soph. Oed. Col. vs. 525 sq. Oedipus de suo matrimonio exclamat:

κακᾶ μ' εὐνᾶ πόλις οὐδὲν ἴδρι
γάμων ἐνέδησεν ἄτα.

Cf. Euripid. Or. vs. 1421: εἰς ἀρυστάταν μηχανὰν ἐμπλέκειν: *dolo ut rete complicare, perdere.* Iph. T. vs. 77: ἐς ἄρκυν ἡγαγες. Cycl. vs. 196: ἀρκύων μολεῖν ἔσω. Cf. Soph. Electr. vs. 1476.

Neque omittendus est locus Aeschyl. Agam vs. 357 sqq.:

ἦτ' ἐπὶ Τροίας πύργοις ἔβαλες
στεγανὸν δίχτυον, ὡς μήτε μέγαν
μήτ' οὖν νεαρῶν τιν' ὑπερτελέσαι
μέγα δουλείας
γάγγαμον ἄτης παιαλώτου.

Γάγγαμον est *rete piscatorium*, vid. Polluc. X 132, qui hunc locum adducit. Cf. huius fabulae vs. 1375 sq., 1382 sq., et quae ad hos locos adnotavit Blomfield. Esca qua *pisces, mures* capiuntur, dicitur *δέλεαρ*, unde *δελεάζω, δελέασμα*, quae passim metaphorice usurpata sunt ab Atticis. De *muscipulo* cogitavit Aristophanes Ach. vs. 687: *ἐς τάχος παίει σκανδάληθρ' ἰστὰς ἐπῶν*. Ad quem locum illustrandum faciunt verba Pollucis X 156: *τὸ μέντοι ἐνιστάμενον ταῖς μυάγραις παττάλιον σκανδάληθρον καλεῖται τὸ δὲ σπαρτίον ᾧ συνέχεται μήριθος*.

Μήριθος quoque nomen est *funiculi*, quo piscatores utuntur, unde explicandus Aristoph. Thesm. vs. 928:

αὕτη μὲν ἢ μήριθος οὐδὲν ἔσπασεν

i. e. *operam perdidisti*. Quem versum inter proverbia citat Diogenianus III 35. Vid. *Paroem. Graec.* p. 221.

Haec erant quae adnotaveram de translationibus apud poetas Atticos, quae si tibi, Lector Benevole, non prorsus displicuerint, ego, existimans non frustra operam in hunc libellum a me collatam esse, maxime laetabor.

INDEX VERBORUM.

ἄγκυρα 72, 101.
 ἀγών 129.
 ἀετός 5, 10.
 ἄθλον 129.
 αἰγυπίος 7.
 αἶθειν 136.
 ἀκάτιον 86.
 ἀκατος 81, 84.
 ἀκοντίζειν 131.
 ἄκος 110.
 ἄκρα 81.
 ἄλλεσθαι ὑπὲρ τὰ ἑσκαμ-
 μένα 129.
 ἄλοξ 35, 40.
 ἀμῶν 34.
 ἀμβλύνειν 137.
 ἀναβάλλειν 119.
 ἀναθέσθαι 123.
 ἀνακαλύπτειν 138.
 ἀναπτύσσειν 138.
 ἀνατρέπειν 59.
 ἀνθος 33, 40.
 ἀνογειν 138.
 ἀντηρέτης 99.
 ἀντισσηκῶν 115.
 ἀντλεῖν 99.
 ἀντλος 58, 96, 99.
 ἀπαυθίζειν 34.
 ἀπομάττεσθαι 116.
 ἀποτοξεύειν 131.
 ἄρμα 18.
 ἄρουρα 35, 38.
 ἄροτος 38.
 ἀτραπός 133.
 αὔρα 50, 51, 93.
 ἀχάλως 26.
 ἀχθος 135.
 βάθος 135.
 βάλλειν 131.
 βαρίβας 81.
 βάρος 134.
 βιάζεσθαι 17.
 βλαστάνειν 35 sqq.

βλάστημα 35, 40.
 βούς 32.
 γάγγαμον 140.
 γομφῶν 108.
 γραμμὴ ἱερά 123.
 γράφειν 112.
 δαλεάζειν 140.
 δέλεαρ 140.
 δελείσμα 140.
 δέλτος 112.
 δεξιόσειρος 22.
 δευσοποιός 114.
 δῆνη 43.
 δίκτυον 139.
 δράκων 3, 4, 14.
 δραμεῖν 129.
 δρέπτεσθαι 39.
 δρόμος 129.
 δούλοφος 20, 22, 27.
 δυσπάλαιστος 127.
 δυσπαλής 127.
 Ἐχθαίνειν ἄλλος 135.
 ἐκβολή 79.
 ἐκκαρπούσθαι 34 sq.
 ἐκπηγίζεσθαι 103.
 ἐκπιδύεσθαι 41.
 ἐκπλεῖν 35.
 ἐκπνεῖν 43.
 ἐκστῆναι γνώμης 133.
 ἐκτείνειν 128.
 ἐκτοξεύειν 131.
 ἐκτός τοῦ δρόμου, τῶν
 ἐλαῶν, φερεσθαι 129.
 ἐμμελής 125.
 ἐνυκλος 125.
 ἐνζειγγίαι 19.
 ἐξ ακοντίζειν 132.
 ἐξαλείφειν 113.
 ἐξαμαῖν 34.
 ἐξαντλεῖν 99.
 ἐξίτηλος 114.
 ἐξοκέλλειν 100.
 ἐξωθεῖν 65.

ἐξώστης 65.
 ἐπικέλοισι 85.
 ἐπιπνεῖν 45 sq.
 ἐπιτεῖλαι 85.
 ἐποκέλλειν 71.
 ἐπουρίζειν 63.
 ἐρέτω 99.
 ἔρμα 69.
 ἔρνος 36.
 εὐβολος 121.
 εὐδία 58.
 εὐήμος 87.
 εὐθύνειν 61, 67.
 εὐπλοεῖν 97.
 εὐπλοια 85.
 εὐροεῖν 75.
 εὐροια 74.
 ἐφεδρος 126.
 ἐφυγή 104.
 ἐχιδνα 5.
 Ζεῦγλη 16, 27.
 ζεύγμα 23 sq.
 ζευγύνας 23 sq.
 ζυγόν 20 sqq.
 ἦνια 23 sqq.
 ἦνιοχεῖν 26 sq.
 ἦνιοχος 26 sq.
 Θάλλειν 36.
 θάλος 36 sq.
 θερίζειν 39.
 θήγειν 137.
 θήρα 30.
 θηρεύειν 30.
 Ἰάσθαι 110.
 ἵκταρ 131.
 ἵππος 14 sq.
 ἰστίον 86, 92.
 ἴχνος 134.
 Κάθαμμα 105.
 καθιππάζεσθαι 18.
 καθυπερακοντίζειν 132.
 κάλος 90, 95.
 κανών 106 sq.

κατακλύζειν 59.
κατάξει 66.
καταρρινεῖν 106.
κατασβεννύναι 136.
κατασκήπτειν 54.
κάυμα 136.
Κεῖος εἶνε Κῶος 121.
κέλευθος 134.
κέλλειν 84, 96.
κέντρον 31.
κίνδυνον ριπτεῖν 119.
κίρκος 4, 5, 9.
κισσός 38.
κλύδαν } 41, 43, 58,
κλύδανιαν } 66, 74, 88.
κόραξ 5.
κόλλοψ 125.
κουφίζεσθαι 135.
κυβερνῆν 100.
κυβερνήτης 67, 70.
κυβεύειν 119.
κύβος 118.
κύκνος 11.
κύμα 41, 55, 59, 68.
κυμαίνειν 44.
Λαβή 127.
λακτίζειν 31.
λεπάδων 20.
λέων 14.
λεμήν 47, 85, 86, 91.
λόφος 21.
λυγισμός 128.
λύειν 105, 139.
Μεθορμίζεσθαι 101.
μέλιττα 32.
μήρυνθος 140.
μιστιλάσθαι 116.
Ναυκληρεῖν 57.
ναῦς 85.
ναυστολεῖν 66, 94.
νεβρός 30.
νεσσός 4, 6, 12, 13.
νέφος 53.
νηνεμία 46.
νόσημα 110.
νόσος 110.
νήξ 53.
Ευνάπτειν 139.
ξηνηρετεῖν 69, 99.
ὄσος 133.
ὄζος 36.
οἰακονόμος 92.
οἰακοστροφεῖν 100.
οἰακοστροφός 55, 61.

ὀμβόσπαρος 37.
ὀξύνειν 137.
ὀρμίζειν 101.
οὔρια 63.
οὔριζειν 63.
οὔριος 93, 99, 100.
οὔρος 91.
Πάλαισμα 127.
πάλη 126.
παραβάλλεσθαι 124.
παρακονᾶν 137.
παραχορδίζειν 125.
παροξύνειν 137.
πείσμα 86, 97.
πεσσός 120.
πεσσανομεῖν 123.
πηλός 34.
πιέζειν 135.
πίπτειν 121, 123.
πίτυλος 99.
πλεῖν κατὰ δαίμονα 89.
πλέκειν 104 sq.
πλοκή 104 sq.
πλοῦς δεύτερος 98.
πνεῖν 46 sqq.
ποδουχεῖν 60.
πολύπλοκος 104 sq.
πορθμεύειν 101.
πρέμνοθεν 32 sq.
πρόρριζος 33, 40.
προσξενγύναι 24.
προφορεῖσθαι 103.
προφυρᾶν 116.
πρύμνη 56, 58.
πρυμνήσιος 95.
πρυμνήτης 61, 95.
πράρα 44, 89.
πράρατης 61.
πταίειν 134.
πτερόν 6, 12.
πτέρυξ 13.
πτηνός 13.
πυθμήν 38.
πῦρ 36.
πυργοῦν 105.
πυρόν 136.
πῶλος 15, 22, 26, 27.
ῥαβδίζειν 103.
ῥέπειν 115.
ῥίζα 35, 38 sq.
ῥίζωμα 32.
ῥόθιον 99.
ῥόθος 99.
ῥοπή 115.

Σάλος 63, 64, 87.
σαλεύειν 64, 87.
σειραφόρος 16.
σήκωμα 116.
σκανδάληθρον 140.
σκάφος 69.
σκαπός 130.
σκότος 52 sq.
σκέιρα 35 sq.
σπέρμα 35 sq.
στάθμη 101, 107 sq.
στάχυς 34, 36.
στέγειν 57 sq.
στεροπή 53.
στήμων 104.
στόμιον 21.
στοχάζεσθαι 131.
συγκαταξενγύναι 21.
συμπλεῖν 83, 94.
σύμπλους 83, 85.
συνοδλάμος 105.
τέρμα 84, 86, 97,
τίθεσθαι εὖ, καλῶς 123.
τολυπεύειν 103.
τολύπη 103.
τοξεύειν 130.
τόξευμα 130.
τοξότης 130 sq.
τορνεύειν 109.
τρέγειν περί τῆς ψυχῆς 129.
Ἵπεκδραμεῖν 130.
ἵπερακοτίζειν 132.
ἵπερβάλλειν 132.
ἵπερδραμεῖν 130.
ἵπερθεῖν 128.
ἵπερπηδᾶν 129.
ἵπηρέτης 99.
ἵποξενγύναι 21.
ἵπουλος 111.
ἵφιεσθαι 86.
φάρμακον 110.
φηνή 7.
φθέγγεσθαι παρὰ μέλος 124.
φιτίαι 36.
φλέγειν 136.
φυταύειν 36.
φυτουργός 36.
φάις 52 sq.
Χαλινός 19, 21, 25.
χειμάζεσθαι 45, 60,
67 sq.
χειμῶν 42, 45.
Χίος 121.
χοιράς 97.

INDEX LOCORUM

EXPLICITORUM VEL TENTATORUM.

	Pag.			Pag.
AESCHYLUS.				
Prom.	97 sq. . . .	84.	Agam.	1662 sqq. . . 34.
"	883	18.	Eum.	550 sqq. . . 80 sq.
"	1009 sq. . . .	15 sq.	ARISTOPHANES.	
Sept. c. Theb.	52 sq. . . .	14 sq.	Vesp.	668 116.
"	289 sqq. . .	3.	Ran.	970 121.
"	393 sq. . . .	15.	EURIPIDES.	
"	652 sq. . . .	57.	Troad.	98 sqq. . . 89.
"	769 sq. . . .	79 sq.	"	148 sqq. . . 11 sq.
"	792 sq. . . .	59.	Orest.	45 22.
"	1028	119 sq.	"	340 sqq. . . 91.
Pers.	598 sqq. . .	74.	"	665 sqq. . . 65.
Suppl.	223 sqq. . .	4.	"	695 sqq. . . 48.
Choeph.	246 sqq. . .	5 sq.	Med.	279 91.
"	794 sqq. . .	18 sq.	"	522 92.
"	1022 sqq. . .	17 sq.	Herc. Fur.	70 sqq. . . 12 sq.
Agam.	218	19 sq.	"	476 sqq. . . 95.
"	707	115.	Alcest.	482 24.
"	1001 sqq. . .	76 sqq.	Hippol.	470 sq. . . . 43.
"	1046	115.	Iphig. T.	232 sq. . . . 37.
"	1639 sq. . . .	16 sq.	Rhes.	319 sqq. . . 65.
			Suppl.	506 sqq. . . 66 sq.

	Pag.		Pag.
Fragm.	341... 26.	POLLUX I 98	60 sq.
"	1058... 75.	PSEUDO-MENANDER.	
LUCIANUS.		Monostich.	81 27
Fugit.	13... 73.	SOPHOCLES.	
Quom. hist. conscrib.	45... 81.	Aiac.	139 sq.... 7.
PLATO.		"	167 sqq... 7 sq.
Legg. V p. 737	104.	"	208 sq.... 46.
PLUTARCHUS.		"	674 47.
Praec. Ger. Reip. 818 A.	49.	Antig.	110 sq.... 9 sq.
Vit. Coriol. 32 init.	72.	Trach.	31 sqq... 35.
" Phoc. init.	73.	Fragm.	421 107.

T H E S E S.

I.

Recte Cicero de Oratore III c. 38: „Tertius ille modus „transferendi verbi late patet, quem necessitas genuit „inopia coacta et angustiis; post autem delectatio iucun- „ditasque celebravit. Nam ut vestis frigoris depellendi „causa reperta primo, adhiberi coepta est ad ornatum „etiam corporis et dignitatem, sic verbi translatio instituta „est inopiae causa, frequentata delectationis.”

II.

Tacitus Annal. XI c. 3: „Hortantibus dehinc quibus- „dam inedia *et* lenem exitum, remittere beneficium Asia- „ticus ait.”

Pro *et* legendum puto *ut*.

III.

Ibidem c. 14: „Quo exemplo Claudius tres literas adiecit,

„quae usui imperitante eo, post oblitteratae, adspiciuntur
 „etiam nunc in aere *publico dis plebiscitis* per fora ac
 „templa fixo.”

Non audiendus est Mommsenus *publicatis plebiscitis* coniciens. Verba *dis plebiscitis* cum Nipperdeyo eicienda sunt.

IV.

Locus Annal. XIII c. 38: „Cuicumque mortalium, nedum
 „veteri et provido duci, barbarae astutiae patuissent: ideo
 „artum inde numerum finiri et hinc maiorem offerri, *ut*
 „*dolus pararetur,*” corruptus esse videtur. Fortasse legendum *ne dolus pateret.*

V.

Horatius Epist. I 7 35:

Nec *somnum* plebis laudo satur altitium.

Pro *somnum* legendum *coenam.*

VI.

Aeschyl. Sept. c. Theb. vs. 257:

μοχθηρόν, ὡς περ ἄνδρας ὦν ἀλλῶ πόλις.

Legendum: ὦν γ' ἀλλῶ πόλις.

VII.

Euripid. Hel. vs. 1534 sq.:

ὁ μὲν γὰρ ἰσθὸν, ὁ δὲ πλάτην καθίστατο
 ταρσόν τ' ἐνεΐρε, (cum Badham) λευκά θ' ἰστί' εἰς ἔν ἦν.

Pro εἰς ἔν ἦν fortasse reponendum ἐξέχει.

VIII.

Ibid. vs. 1547 sq.:

οἱ δ' ἐκβαλόντες δάκρυα ποιητῶ τρόπῳ,
εἰς ναῦν ἐχώρου Μενελέω ποντίσματα
Φέροντες.

Legendum conicio: πόντια κτερίσματα. (κτ. cum v. cl. van Herwerden).

IX.

Herc. Fur. vs. 1094:

ἰδοῦ, τί δεσμοῖς ναῦς ὅπως ὠρμισμένος
ἤμαι.

Rescribendum ὠρμισμένη.

X.

Fragm. 1064:

ὅστις δὲ ταύτῃ τῇ νόσῳ συνῶν ἀνὴρ
μέθη ταρασσει καὶ γκληνίζει Φρένα.

Pro ταρασσει legendum puto μαλάσσει.

XI.

Simonidis Amorg. fragm. 7 vs. 38 sqq.:

ὥσπερ θάλασσα πολλάκις μὲν ἀτρεμῆς
ἔσθη' ἀπήμων, χάρμα ναύτησιν μέγα,
θέρσος ἐν ἔργῳ, πολλάκις δὲ μαινεται.

Legendum ἀκύμων pro ἀπήμων.

XII.

Xenophon Hellen. III c. II 29: τὸ μὲν στράτευμα διήκεν.
Legendum διαφῆκεν.

XIII.

Ibid. II c. III 16: καὶ εἴαν τινα αἰσθανόμεθα ἐναντίον τῆ
ὀλιγαρχία.

Legendum ἐναντίον ὄντα τῆ ὀλιγαρχία.

XIV.

Ibid. III c. I 16: καὶ εὐθὺς μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισαν καὶ
Ἀμαξιτὸν καὶ Κολωνὰς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἐκούσας
παρέλαβε.

Verba τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις, repetita ex 13,
delenda esse puto.

XV.

Lucianus de Mercat. cond. 2: καὶ ὡς τὸ πρῶτον εἰσ-
έπλευσαν, γαληνοῦ ὑποφαινομένου τοῦ πελάγους, καὶ ὅσα
πράγματα παρὰ τὸν πλοῦν ὄλον ὑπέμειναν, κτέ.

Non huius loci est εἰσέπλευσαν, scribendum: ἐξέπλευσαν.

XVI.

Id. Quomodo historia conscrib. sit 62: οἰκοδομήσας γὰρ
τὸν ἐπὶ τῆ Φάρω πύργον, μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργον ἀπάν-
των, ὡς πυρσεύοιτο ἀπ' αὐτοῦ τοῖς ναυτιλλομένοις ἐπὶ πολὺ τῆς
θαλάττης καὶ μὴ καταφέροιτο εἰς τὴν Παρκιτουίαν κτέ.

Delenda est coniunctio καὶ ante μὴ καταφέροιτο.

XVII.

Id. Scyth. 11 i. f.: ἀλλὰ χρὴ πάντα [μὲν] κάλων κινεῖν
[πάντα δὲ πράττειν καὶ λέγειν] ὡς Φίλοι ἡμῶν τοιοῦτοι γένοιντο.

Verba quae uncinis inclusi supervacua videntur.

XVIII.

Drama, quod Medio Aevo in nostra patria extitit, non duxit originem a ludis, qui Mysteria dicuntur.

XIX.

Recte Ionckbloet v. cl. dicit Epos nonnunquam verio-rem rerum imaginem praebere quam ipsam historiam.

XX.

Etiam nostrarum literarum studioso maxime necessaria est literarum antiquarum cognitio.

XXI.

Interpretatio scriptorum Graecorum et Romanorum admodum commendanda est ad accuratam linguae vernaculae acquirendam cognitionem.

XXII.

Etiam falsae hypotheses nonnunquam plurimum valuerunt ad promovendas disciplinas.

XXIII.

Recte Plato dixisse videtur: *καυδὲ ἐκὼν οὐδεὶς.*

XXIV.

Immerito Buckle contendit *religionem* et *litteras* non multum valuisse ad excolendum ingenium humanum.

XXV.

Rerum conversio in Gallia saeculi proximi exeuntis profuisse historiae studio recte statuitur.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Pag.	vs.	scriptum:	leg.:
7	19	δμμ'	δμμ'
15	1	εὐκίνητος	εὐκίνητός
25	9	ζεῦξαι	ζεῦξαι
26	4	ἵππον	ἵππον
28	9	dicitur de equis	dicuntur equi
31	2	προσέχοντες	προσέχοντας
34	26	annon	an
38	16	qalem	qualem

" 43 post vs. 20 haec inserenda sunt: Magnam hominum multitudinem Tragicæ compararunt cum maris fluctibus, imitati Homerum. Vid. comparationes II. B 144, 208 sq. Cf. II. E 469, γ 377. Exercitus hostium κλύδων, κῦμα dicitur Aeschyl. Sept. vs. 114, cf. vs. 85; Eurip. I. T. 316, Phoen. vs. 859, Ion. vs. 60; ῥεῦμα I. T. 1437. Cf. Sophocl. Antig. vs. 129. Verbum ῥεῖν de exercitu appropinquanti legitur Aeschyl. Sept. vs. 80, Eurip. Rhes. vs. 290. Cf. Aristoph. Eqq. vs. 526, Fragm. Cratin. Mein. 2 119.

Pag 48	vs. 12	scriptum: πόλλα	leg.: πολλὰ
" 62	" 16	" imaginam	" imaginem
" 71	" 29	ἔχοντες non fuerat sollicitandum.	
" 73	" 1	scriptum: B	leg.: 13
" 98	" 1	" ἠφίη	" ἠφίην
" 101	" 26	unus Euripides. Verbum, quod serius animadverti, quoque metaphorico sensu adhibet Aeschyl. Ch. vs. 685	
" 112	" 18	scriptum: 335	leg.: 535
" 123	" 2	" poposuit	" proposuit

Leuiores corrigat lector beneuolus.

